

CERÇEVE

2 AYLIK İŞ DÜNYASI ve
GÜNCEL EKONOMİ DERGİSİ

KÖPRÜDEN ÖNCE SON ÇIKIŞ

COP31 gündeminde iklim, üretim ve
sürdürülebilir kalkınmanın geleceği.

Yeşil Dönüşüm
Türkiye-AB Ekonomisinde
Yeşil Eşik

COP31
Türkiye'nin Başkanlığı ve
Küresel İklim Siyaseti

Sıfır Atık
Nesilden Nesile
Aktarılan Bir Kültür

Ticari Rota
Avrupa'nın Üretim ve
Ticaret Kavşağı:
BELÇİKA

Murat KURUM

Cevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı
COP31 Başkanı

**Türkiye'nin COP31
Başkanlığı ve
Küresel İklim Siyaseti**

Özgür KÖLÜKFAKİ

Ülker CEO

**Gıdanın Geleceği
Bugün İnşa Ediliyor**

Fuat TOSYALI

TOGG Yönetim Kurulu Başkanı

**Temiz Bir Geleceğe
Yatırım: Türkiye'nin
Mobilite Dönüşümü**

İş Dünyasının Kalbi

MÜSİAD

TV'de

Abone Olun, **Gelişmeleri Kaçırmayın!**

MÜSİAD TV KANALINA ABONE OLMAK İÇİN
LÜTFEN **QR KODU** OKUTUNUZ

İTO 2. Taksit Aidat Ödemeleri Vakıf Katılım'da!

Ödemelerinizi *mobil, internet* ve
tüm **Vakıf Katılım Şubeleri**nden yapabilirsiniz.

İster hesabınızdan
ister kredi kartınızdan!

BİLGİ VE KÜLTÜRÜ GELECEĞE TAŞIYORUZ

mega
basım

Doğada Değil, Baskıda İz Bırakıyoruz

Bastığımız her ürünün çevresel etkisi, kullanılan kâğıttan üretim yöntemlerine kadar her aşamada şekillenir. Mega Basım olarak, kaliteli üretimin çevreye duyarlı bir anlayışla birlikte yürütülmesi gerektiğine inanıyoruz.

Bu doğrultuda, **FSC ve PEFC** standartlarına uygun ürün ve tedarik süreçlerini destekliyor; **ISO 14001** Çevre Yönetim Sistemi kapsamında çevresel etkilerimizi azaltmak için sürekli iyileştirmeler yapıyoruz. Verimli üretim yöntemleri, çevre dostu kâğıt seçenekleri ve cıva içermeyen **LED UV** baskı teknolojileriyle daha sorumlu üretim çözümlerine yöneliyoruz.

Böylece ormanların korunmasına ve doğal kaynakların sorumlu biçimde kullanılmasına katkı sağlamayı hedefliyoruz.

“Bizim için sürdürülebilirlik, yalnızca bugünün değil, yarının da sorumluluğudur.”

Mega Basım

KONDU | GRUP

mega
basım

pasifik
ofset

avea
basım

mega
printpack

meğ
kidslab

[ncesanatev]

www.mega.com.tr | info@mega.com.tr | +90 212 412 1700

MÜSİAD

Adına Sahibi Genel Başkan
Burhan ÖZDEMİR

Genel Başkan Yardımcısı
Fahrettin OYLUM

**Kurumsal İlişkiler ve
İletişim Komisyonu Başkanı**
Mahmut Sefa ÇELİK

Genel Yayın Yönetmeni
Ahmet DİLSİZ

Yapım
MÜSİAD Kurumsal İlişkiler ve
İletişim Birimi

Kreatif Direktör
Yusuf DİLBER

Editör
Muhammed Emin VATANSEVER

Yayın Ekibi
Yasin YETİŞMİŞ
Kadir SATICI
Dr. Enes ASLAN
Ömer BEKTAŞ

Reklam Rezervasyon
cerceve@musiad.org.tr

EKİM 2026 / Yayın Türü
2 Aylık, Yerel, Süreli Yayın

Baskı / Cilt
MEGA BASIM YAYIN SAN. TİC. A.Ş.
www.mega.com.tr

MÜSİAD
Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği
Ataköy 7-8-9-10 Mah. E5 Yanyol Cad.
No.4 Çobançeşme, Bakırköy / İSTANBUL
T: +90 212 395 00 00 - 444 0 893
F: +90 212 395 00 01
www.musiad.org.tr

Copyright © Tüm Hakları Saklıdır.
Çerçeve Dergisinde yer alan yazıların
tüm sorumluluğu yazarına aittir.
MÜSİAD sorumluluk kabul etmez.
MÜSİAD'ın izni olmaksızın alıntı yapılamaz ve
logosu kullanılamaz.

cercevedergisi.com

BU SAYIDA

Yıl: 37 Sayı: 127 EYLÜL-EKİM 2026

MÜSİAD EXPO 2026 Küresel
İş Dünyasını İstanbul'da Buluşturdu.

Kapak Konusu
Türkiye'nin COP31 Başkanlığı ve
Küresel İklim Siyaseti

Kapak Konusu
Temiz Bir Geleceğe Yatırım:
Türkiye'nin Mobilite Dönüşümü

Kapak Konusu
Nesilden Nesile Aktarılan
Sıfır Atık Kültürü

Kapak Konusu
Gıdanın Geleceği Bugün İnşa Ediliyor

Çerçeve'den Hayata Bak
Altuğ KARATAŞ
Bir kaynağı verimsiz kullanıyorsanız
orada israf var demektir.

Ticari Rota
Avrupa'nın Üretim ve Ticaret Kavşağı
BELÇİKA

Üretimin Geleceği, Geleceğin Sorumluluğu

Kıymetli Okuyucularımız,

Çerçeve Dergimizin 127'nci sayısı vesilesiyle hepinizi en kalbi duygularımla selamlıyorum.

Dünya ekonomisi, iklim değişikliğinin etkileri ve yeşil dönüşümün beraberinde getirdiği yeni koşullarla yeniden şekilleniyor. Enerjiden sanayiye, tarımdan ulaşırmaya kadar üretimin bütün alanları; kaynakların daha verimli kullanılmasını, teknolojinin geliştirilmesini ve yatırım kararlarının uzun vadeli bir anlayışla ele alınmasını gerektiriyor. Bugün işletmelerimizin rekabet gücünü artırırken üzerinde yaşadığımız dünyayı korumak, kalkınma anlayışımızın ayrılmaz bir parçasıdır. Üretmek, istihdam oluşturmak ve refahı büyütmek için attığımız her adımda gelecek nesillere karşı sorumluluğumuzu da gözetmek durumundayız.

Bu sayımızda “Köprüden Önce Son Çıkış” başlığıyla ele aldığımız iklim ve sürdürülebilirlik gündemi, iş dünyamız açısından doğrudan bir gelecek meselesidir. Ürünlerin hangi kaynaklarla, ne kadar enerji tüketilerek ve nasıl bir çevresel etkiyle üretildiği, uluslararası ticarette giderek daha belirleyici hâle geliyor. Bu süreçte enerji verimliliği, temiz üretim, döngüsel ekonomi ve sürdürülebilir tedarik zincirleri; işletmelerimizin pazarlarını koruması ve yeni fırsatları değerlendirmesi bakımından önem taşıyor. Türkiye'nin COP31 ev sahipliği, ülkemizin üretim birikimini, girişimcilik gücünü ve çözüm geliştirme kapasitesini uluslararası iş birlikleriyle buluşturmak için kıymetli bir fırsat sunuyor. Bu sürecin başarısını, ortaya konulan hedeflerin fabrikalarımıza, şehirlerimize ve günlük hayatımıza ne ölçüde yansıdığı belirleyecektir. İklim gündeminde üstlendiğimiz sorumluluğu; yerli teknolojilerin gelişmesine, nitelikli istihdamın artmasına ve sanayimizin rekabet gücünün yükselmesine katkı sağlayacak somut adımlarla desteklemeliyiz.

MÜSİAD olarak insanı, emeği ve üretimi merkeze alan kalkınma anlayışımızla yeşil dönüşümü önemsiyoruz. Özellikle KOBİ'lerimizin bu sürece etkin biçimde katılması için uygun maliyetli finansmana, teknik bilgiye ve nitelikli insan kaynağına erişiminin güçlendirilmesini gerekli görüyoruz. Dönüşümün maliyetini yönetirken üretim kapasitemizi koruyan, işletmelerimizin yatırım yapma imkânlarını artıran ve sektörlerimizin farklı ihtiyaçlarını gözetten bir yaklaşımı kıymetli buluyoruz. Kamu, özel sektör ve üniversiteler arasında kurulacak güçlü iş birliklerinin bu alandaki ilerlememizi hızlandıracağına inanıyoruz. Türkiye'nin hedefi, geliştirdiği teknolojilerle ve ürettiği yüksek katma değerle sürdürülebilir ekonominin güçlü aktörlerinden biri olmaktır. Elektrikli mobiliteden yenilenebilir enerjiye, kaynak verimliliğinden çevre dostu sanayi yatırımlarına uzanan her adım, bu hedefin önemli bir parçasıdır.

Bu vesileyle, dergimize kıymetli değerlendirmeleriyle katkı sunan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanımız Sayın Murat Kurum başta olmak üzere, TOGG Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Fuat Tosyalı'ya, Belçika'nın Türkiye Büyükelçisi Sayın Hendrik Van de Velde'ye, bütün yazarlarımıza ve yayın ekibimize teşekkür ediyorum.

Çerçeve Dergimizin 127'nci sayısının iş dünyamız için yol gösterici olmasını, ülkemizin sürdürülebilir kalkınma yolculuğuna katkı sağlamasını temenni ediyorum.

Burhan ÖZDEMİR
MÜSİAD Genel Başkanı

Otomotiv Yan Sanayi İhracatı 12 Milyar Doları Geçti

Otomotiv tedarik sanayisi, 2026'nın ilk dokuz ayında ihracatını yüzde 4 artırarak 12,1 milyar doların üzerine taşıdı. Sektör, toplam otomotiv ihracatının yüzde 39'unu karşılarken en büyük pazarı Almanya oldu.

Uludağ Otomotiv Endüstrisi İhracatçıları Birliği verilerine göre, ocak-eylül döneminde otomotiv yan sanayisinden 200'ün üzerinde ülke, serbest bölge ve özerk bölgeye satış gerçekleştirildi. Geçen yılın aynı döneminde 11 milyar 662 milyon dolar olan ihracat, bu yıl 12 milyar 135 milyon dolara yaklaştı. Otomotiv sektörünün toplam dış satımı ise 31 milyar 145 milyon dolar seviyesine ulaştı.

Almanya'ya yapılan tedarik sanayisi ihracatı yüzde 8,31 artarak 2 milyar 781 milyon dolar oldu. Bu ülkeyi yaklaşık 877 milyon dolarla Fransa ve 847 milyon dolarla ABD izledi. İtalya'ya satışların yüzde 20 artışla 829 milyon dolara yaklaşması da öne çıkan gelişmeler arasında yer aldı.

İlk beşte bulunan Romanya'ya ihracat ise yüzde 17,6 gerileyerek 615 milyon dolar olarak gerçekleşti. İspanya, Birleşik Krallık ve Polonya da sektörün başlıca dış pazarları arasındaki yerini korudu.

Serbest Bölgelerden 9,8 Milyar Dolarlık İhracat

Türkiye'deki serbest bölgelerin ihracatı, ocak-eylül döneminde geçen yılın aynı dönemi-ne göre yüzde 6,3 artarak 9 milyar 843 milyon dolara ulaştı. İhracat, bölgelerin toplam ticaret hacminin yüzde 45'ini oluşturdu.

Türkiye genelinde faaliyet gösteren 19 serbest bölgede yılın ilk dokuz ayında 21 milyar 885 milyon dolarlık ticaret yapıldı. Geçen yılın aynı döneminde 9 milyar 256 milyon dolar olan ihracatın bu yıl 9 milyar 843 milyon dolara yükselmesi, bölgelerin dış satımdaki artışını ortaya koydu.

Dönem içinde serbest bölgelerin yurt dışından gerçekleştirdiği alımlar 6 milyar 162 milyon dolar, yurt içinden alımları ise 2 milyar 792 milyon dolar oldu. Bölgelerden yurt içine yapılan satışlar da 3 milyar 88 milyon dolar olarak kaydedildi. Böylece ticaretin en büyük bölümünü yurt dışına satışlar oluşturdu.

Eylül sonu itibarıyla serbest bölgelerde 88 bin 7 kişi istihdam edildi. Bölgelerin 2025 yılının tamamındaki ticaret hacmi, bir önceki yıla göre yüzde 3,1 artarak 28 milyar 554 milyon dolara ulaşmıştı. İlk dokuz aylık sonuçlar, üretim ve dış ticaret faaliyetlerinin bu merkezlerdeki ölçeğini gösterdi.

Yaş Meyve İhracatında Yüzde 48 Artış

Türkiye'nin yaş meyve ihracatı, yılın ilk dokuz ayında değer bazında yüzde 48 yükselerek 1 milyar 364 milyon dolara yaklaştı. Şeftali, kiraz-vişne ve kayısı dış satımda öne çıkarken en büyük pazar Irak oldu.

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verilerine göre, Türkiye'nin yaş meyve ihracatı ocak-eylül döneminde geçen yılın aynı dönemine kıyasla önemli bir artış gösterdi. Bu dönemde toplam 721 bin 858 ton yaş meyve ihraç edilirken, geçen yılın aynı döneminde 650 bin 42 ton olan ihracat miktarı yüzde 11 yükseldi. İhracat gelirlerinde ise daha güçlü bir artış yaşandı. Geçen yıl 918 milyon 554 bin dolar olan toplam gelir, bu yıl 1 milyar 363 milyon 753 bin dolara ulaştı. Böylece yaş meyve ihracatından elde edilen gelirden dikkat çekici bir büyümeye kaydedildi.

Ürün grupları incelendiğinde, şeftali 373 milyon 272 bin dolarlık ihracat değeriyle ilk sırada yer aldı. Kiraz ve vişne ihracatı 240 milyon 161 bin dolara ulaşırken, kayısı ihracatı 166 milyon 220 bin dolar olarak gerçekleşti. Söz konusu üç ürün grubunda da geçen yılın aynı dönemine göre önemli artışlar kaydedildi. Şeftali ihracatı yüzde 137, kiraz ve vişne ihracatı yüzde 403, kayısı ihracatı ise yüzde 95 arttı. Özellikle kiraz ve vişne ihracatındaki yüksek oranlı yükseliş, bu ürünlerin dış pazarlardaki performansını öne çıkardı.

Ülkelere göre ihracat rakamlarında ise Irak, Rusya ve Almanya başlıca pazarlar arasında yer aldı. Irak'a gerçekleştirilen yaş meyve ihracatı yüzde 78 artarak 414 milyon 432 bin dolara yükseldi. Rusya'ya yapılan ihracat 393 milyon 437 bin dolar olurken, bu pazardaki artış oranı yüzde 64 olarak kaydedildi. Almanya'ya yönelik ihracat ise yüzde 63 artışla 158 milyon 757 bin dolara ulaştı.

Açıklanan veriler, Türkiye'nin yaş meyve ihracatında hem miktar hem de gelir bakımından büyümeye kaydettiğini ortaya koydu. Ürün gruplarındaki artışlar ve başlıca ihracat pazarlarında görülen yükseliş, ocak-eylül döneminde sektörün dış ticaret performansının güçlendiğini gösterdi.

KOSGEB'den Girişimcilere 2,5 Milyon Liraya Kadar Destek

KOSGEB'in yeni İş Geliştirme Çağrısı kapsamında girişimcilere 2,5 milyon liraya kadar destek sağlanacak. Başvurular 31 Ekim 2026'ya kadar alınırken programın bugüne kadarki destek sonuçları da açıklandı.

Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır, girişimcilerin işlerini geliştirmesine yönelik yeni çağrının başvuru takvimini duyurdu. Çağrı kapsamında sunulan desteğin üst sınırı 2,5 milyon lira olarak belirtilirken başvuru süreci ve program ayrıntılarına KOSGEB'in internet sitesinden ulaşılabilir.

2024 yılında başlatılan Girişimci Destek Programı'nın İş Kurma ayağında bugüne kadar 31 bin 250 işletmeye toplam 645 milyon liralık katkı sağlandı. İş Geliştirme kapsamında ise 4 bin 476 proje için 6,4 milyar liralık destek kararı alındı. Fiilen sağlanan destek tutarı, 2 bin 400 proje için 2,4 milyar liraya ulaştı. Açıklanan rakamlar, destek kararı verilen projeler ile ödeme gerçekleştirilen projelerin farklı aşamalarda bulunduğunu gösteriyor. Yeni çağrıya katılmak isteyen girişimcilerin, başvurularını belirtilen son tarihe kadar tamamlaması gerekiyor.

Toplam Ciro Ağustosta Yüzde 31,8 Yükseldi

Sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörlerini kapsayan toplam ciro endeksi, ağustosta yıllık yüzde 31,8 arttı. Aylık artış yüzde 3 olurken sektörler arasında farklılaşan bir görünüm ortaya çıktı.

Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) ağustos ayına ilişkin verilerine göre, takvim etkilerinden arındırılmış toplam ciro endeksi geçen yılın aynı ayına kıyasla yüzde 31,8 artış gösterdi. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış toplam ciro endeksinde ise bir önceki aya göre yüzde 3 yükseliş kaydedildi. Açıklanan veriler, ağustos ayında ekonominin temel sektörlerinde ciro artışının yıllık bazda devam ettiğini ortaya koydu.

Yıllık bazda en yüksek artış yüzde 33,6 ile hizmet sektöründe gerçekleşti. Sanayi sektöründe ciro yüzde 32,6, ticaret sektöründe yüzde 32,5 yükselirken inşaat sektöründeki artış yüzde 19,2 olarak kaydedildi. Böylece sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet olmak üzere dört ana sektörün tamamında geçen yılın aynı ayına kıyasla ciro artışı görüldü. Hizmet sektörünün yıllık artışta ilk sırada yer alması dikkat çekerken sanayi ve ticaret sektörlerinde de yüzde 30'un üzerinde yükseliş yaşandı. Aylık değişimler incelendiğinde ise sektörler arasında farklılaşma görüldü. Ticaret sektörü, yüzde 4,3'lük artışla ağustos ayında aylık bazda en yüksek ciro artışının gerçekleştiği sektör oldu.

Dış Ticarete Birim Değerler Yükseldi

Ağustosta ihracat birim değer endeksi yıllık yüzde 8,5, ithalat birim değer endeksi yüzde 13,7 arttı. Aynı dönemde ihracat ve ithalat miktar endeksleri gerilerken dış ticaret haddi 90 olarak hesaplandı.

Türkiye İstatistik Kurumunun açıkladığı dış ticaret endeksleri, ağustos ayında birim değer ve miktar göstergelerinin farklı yönlerde hareket ettiğini ortaya koydu. İhracat birim değer endeksindeki yıllık yükselişte yakıt grubunun yüzde 47,1'lik artışı dikkat çekti. Gıda, içecek ve tütün hariç imalat sanayisinde ise artış yüzde 5,1 oldu.

İthalat birim değer endeksi yıllık yüzde 13,7 yükselirken yakıtlarda yüzde 35,9, yakıt hariç ham maddelerde yüzde 12,5 artış görüldü. Buna karşılık ihracat miktar endeksi geçen yılın aynı ayına göre yüzde 0,4, ithalat miktar endeksi yüzde 2,8 azaldı.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilere göre ihracat miktarı aylık yüzde 1 arttı, ithalat miktarı yüzde 2,5 geriledi. İhracat birim değerinin ithalat birim değerine oranını gösteren dış ticaret haddi ise geçen yılın ağustos ayındaki 94,3 seviyesinden 90'a indi.

Tarım Sigortasında Don Teminatı Genişliyor

Tarım sigortalarında 2027 yılı için hazırlanan değişikliklerle, don riskine yönelik ön teminat kapsamındaki ürün sayısı 9'dan 25'e çıkarılıyor. Yeni düzenlemeler, gelir koruma ve parsel bazlı verim sigortasını da kapsıyor.

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın açıkladığı değişiklikler kapsamında, tarım sigortalarında don riskine karşı sunulan ön teminatın kapsamı genişletiliyor. Mevcut dokuz meyve türüne 16 ürün daha eklenirken ceviz, badem, nar, incir, kivi, muz ve kestane gibi ürünler de yeni düzenleme kapsamına alınıyor. Böylece farklı meyve türlerinde üretim yapan çiftçilerin olası don zararlarına karşı sigorta güvencesinin artırılması hedefleniyor.

Düzenleme, tarım sigortalarının diğer alanlarında da çeşitli yenilikler içeriyor. Gelir Koruma Sigortası kapsamında buğday, arpa ve çavdarın yanında tritikale de yer alırken pelemir bitkisi de sigorta kapsamına dahil ediliyor. Ayrıca çok yıllık enginarda dolu teminatına ilişkin dönem düzenlemesi yapılıyor. Parsel Bazlı Verim Sigortası'nın pilot uygulama alanının ise Tekirdağ'ın yanı sıra Şanlıurfa ve Kayseri'yi kapsayacak şekilde genişletilmesi planlanıyor. İlerleyen süreçte uygulamanın ülke geneline yayılması hedefleniyor. Açıklanan adımlar, farklı ürünlerde ve bölgelerde faaliyet gösteren üreticilerin karşılaşılabileceği tarımsal riskleri sigorta yoluyla yönetmesini kolaylaştırmayı ve üretimde karşılaşılabilecek kayıplara karşı çiftçilerin güvencesini artırmayı amaçlıyor.

Havalimanlarında Dokuz Ayda 193 Milyon Yolcu

Türkiye'deki havalimanları, ocak-eylül döneminde doğrudan transit yolcularla birlikte 193,2 milyon yolcuya hizmet verdi. Toplam yolcu sayısı yıllık yüzde 2,9 artarken yük trafiği 4,1 milyon tonu aştı.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlu'nun açıkladığı Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMI) verilerine göre, Türkiye'deki havalimanlarında yılın ilk dokuz ayında yolcu ve yük trafiğindeki hareketlilik devam etti. Ocak-eylül döneminde iç hatlarda 81 milyon 709 bin 700, dış hatlarda ise 111 milyon 369 bin 604 yolcuya hizmet verildi. Doğrudan transit yolcuların da dahil edilmesiyle toplam yolcu sayısı 193 milyon 156 bin 231'e ulaştı. Böylece havalimanlarında yıl boyunca devam eden yoğun ulaşım trafiği, ilk dokuz aylık verilere de yansdı.

Geçen yılın aynı dönemine kıyasla iç hat yolcu trafiği yüzde 6,7 artarken dış hat yolcu trafiğinde yüzde 0,5 yükseliş kaydedildi. Üst geçişler dahil toplam uçak trafiği ise 1 milyon 854 bin 502 olarak gerçekleşti. Veriler, özellikle iç hatlarda yolcu hareketliliğinin artışı sürdürdüğünü ortaya koydu.

Havalimanlarındaki yük taşımacılığında da yükseliş yaşandı. Kargo, posta ve bagajdan oluşan toplam yük trafiği, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 2,4 artarak 4 milyon 124 bin 819 tona çıktı. Yolcu taşımacılığının yanı sıra yük trafiğinde kaydedilen bu artış, havalimanlarının lojistik ve taşımacılık faaliyetlerindeki yoğunluğunu da gösterdi. Yalnızca eylül ayına ait veriler incelendiğinde, havalimanlarında toplam 25 milyon 603 bin 265 yolcuya hizmet sunulduğu görüldü. Bu ayda toplam yolcu sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 3,4 arttı. toplam yolcu sayısı ve yük trafiğindeki yükseliş, havalimanlarının ulaşım ve lojistik alanındaki önemini koruduğunu gösterdi.

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansları

COP (Conference of the Parties)

COP1 - 1995 Berlin, Almanya <i>İklim değişikliğine karşı küresel mücadeleyi artırmak</i>	COP5 - 1999 Bonn, Almanya	COP11 - 2005 Montreal, Kanada	COP16 - 2010 Cancun, Meksika <i>Cancun Anlaşmaları</i>	COP22 - 2016 Marakeş, Fas	COP28 - 2023 Dubai, BAE <i>İlk kez fosil yakıtlardan uzaklaşma çağrısı yapıldı</i>
COP2 - 1996 Cenevre, İsviçre	COP6 - 2000 Lahey, Hollanda	COP12 - 2006 Nairobi, Kenya	COP17 - 2011 Durban, Güney Afrika	COP23 - 2017 Bonn, Almanya	COP29 - 2024 Bakü, Azerbaycan
COP3 - 1997 Kyoto, Japonya <i>Kyoto Protokolü</i>	COP7 - 2001 Marakeş, Fas	COP13 - 2007 Bali, Endonezya	COP18 - 2012 Doha, Katar	COP24 - 2018 Katowice, Polonya	COP30 - 2025 Belem, Brezilya
COP4 - 1998 Buenos Aires, Arjantin	COP8 - 2002 Yeni Delhi, Hindistan	COP14 - 2008 Poznan, Polonya	COP19 - 2013 Varşova, Polonya	COP25 - 2019 Madrid, İspanya	COP31 - 2026 9-20 Kasım Antalya, Türkiye
	COP9 - 2003 Milano, İtalya	COP15 - 2009 Kopenhag, Danimarka <i>Kopenhag Mutabakatı</i>	COP20 - 2014 Lima, Peru	COP26 - 2021 Glasgow, İskoçya	
	COP10 - 2004 Buenos Aires, Arjantin		COP21 - 2015 Paris, Fransa <i>Paris İklim Anlaşması</i>	COP27 - 2022 Şarm el-Şeyh, Mısır	

07.10.2026

Türkiye’de Özel Sermayeye 21 Milyar Dolarlık Hareket

Dünya Bankası Grubu’nun Türkiye’de 2022’den bu yana harekete geçirdiği özel sektör sermayesi 21 milyar doları aştı. Yalnızca 2026 mali yılında mobilize edilen tutar 5,4 milyar dolar oldu.

Dünya Bankası Grubu, özel sektör kaynaklarının kalkınma finansmanına yönlendirilmesine ilişkin sonuçlarını açıkladı. Türkiye’de 2026 mali yılında harekete geçirilen sermaye, 2022’ye göre yüzde 520 artış gösterdi. Türkiye, grubun küresel ölçekte en yüksek özel sektör sermayesi mobilize ettiği ülkeler arasında yer aldı.

Küçük işletmelerin finansmana erişiminin genişletilmesi, istihdam ve girişimciliğin desteklenmesi ile kritik altyapı yatırımlarına uzun vadeli finansman sağlanması, çalışmaların başlıca alanlarını oluşturdu. FINGROW Programı kapsamında sağlanan 868 milyon dolarlık garanti, Türkiye’deki küçük işletmeler için 1,74 milyar dolarlık özel sektör kaynağının harekete geçirilmesini sağladı.

Grubun küresel ölçekte mobilize ettiği özel sermaye ise 2022 mali yılındaki 35 milyar dolardan 2026 mali yılında 112 milyar dolara yükseldi. Böylece dört yılda üç katın üzerinde artış kaydedildi. Açıklanan tutarlar, özel sektör kaynaklarının mobilizasyonunu ifade ediyor.

Ambalaj Sektörünün Küresel Buluşması İstanbul’da

Avrasya Ambalaj İstanbul Fuarı, 35 ülkeden 1.100’ün üzerinde firmayı bir araya getirdi. 13-16 Ekim tarihlerinde düzenlenen fuarda, üretim teknolojilerinden geri dönüştürülebilir malzemelere kadar sektörün yeni çözümleri sergileniyor.

Bu yıl 31’incisi gerçekleştirilen Avrasya Ambalaj İstanbul Fuarı, Tüyp Fuar ve Kongre Merkezi’nde kapılarını açtı. Toplam 14 salonda, 120 bin metrekarelik alanda düzenlenen organizasyonun 80 bin ziyaretçiyi ağırlaması bekleniyor. Fuar öncesinde 135 ülkeden ziyaretçi kaydı alınırken yaklaşık 40 ülkeden alım heyetlerinin katılımı planlandı.

Reed Tüyp ile Ambalaj Sanayicileri Derneği iş birliğinde gerçekleştirilen fuarda otomasyon, kaynak verimliliği ve geri dönüştürülmüş malzemelerin kullanımına yönelik çözümler öne çıkıyor. Ambalaj Sanayicileri Derneği Başkanı Zeki Sarıbekir, sektörün 2025’te 3,6 milyar dolar olan ihracatının 2026’da 3,8 milyar dolara ulaşmasını beklediklerini belirtti. Sarıbekir’in değerlendirmesine göre ihracatın yüzde 60’ını plastik ambalajlar, kalan bölümünü ise kâğıt, karton, metal ve cam ambalajlar oluşturuyor.

Yenilenebilir Enerjide 2050 İçin Büyük Kapasite İhtiyacı

Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı’nın enerji dönüşümü senaryosu, küresel yenilenebilir elektrik kapasitesinin 2050’de 38,2 teravata ulaşması gerektiğini ortaya koydu. Hedefe ulaşmak için şebeke, depolama ve verimlilik yatırımlarının birlikte ilerlemesi gerekiyor.

IRENA’nın 2026 Dünya Enerji Dönüşümleri Görünümü, küresel sıcaklık artışını 1,5 dereceyle sınırlama hedefi doğrultusunda enerji sisteminin ihtiyaçlarını değerlendirdi. Senaryoya göre, mevcut yaklaşık 5,2 teravatlık yenilenebilir elektrik kapasitesinin 2050’ye kadar belirgin biçimde büyü-tülmesi gerekiyor.

Elektriğin nihai enerji tüketimindeki payının 2035’te yüzde 35’e, 2050’de ise yüzde 50’nin üzerine çıkması öngörü-lüyor. Aynı senaryoda, 2050’de elektrik üretiminin yüzde 80’den fazlasının güneş ve rüzgârdan sağlanması hedefle-niyor. Üretim yatırımlarına şebeke kapasitesinin ve sistem esnekliğinin eşlik etmesi gerektiği vurgulanıyor. Raporda, 2026-2050 döneminde yıllık ortalama 10,3 trilyon dolarlık yatırım ihtiyacına işaret ediliyor

İş Dünyasından Gümrük Birliği’ni Güncelleme Çağrısı

Brüksel’de düzenlenen Türkiye-AB İş Zirvesi’nde, Gümrük Birliği’nin güncellenmesi ve sanayi bağlarının güçlendirilmesi gündeme geldi. DEİK Başkanı Nail Olpak, yeni iş birliği alanlarının iki tarafın rekabet gücünü artıracığını belirtti.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu ile Avrupa İş Zirvesi iş birliğinde gerçekleştirilen buluşmada konuşan Olpak, Gümrük Birliği’nin mevcut yapısının değişen ekonomik ihtiyaçlar doğrultusunda yenilenmesi gerektiğini söyledi. Hizmetler, e-ticaret, kamu alımları ve tarım, güncellenenin yeni fırsatlar oluşturabileceği alanlar arasında sıralandı.

Olpak, Türkiye’nin tedarikçi ağı, mühendislik kapasitesi ve daha temiz üretime yönelik yatırımlarıyla Avrupa’nın yeşil ve dijital dönüşümüne katkı sunabileceğini vurguladı. Türkiye’de üretilen ürünlerin yeni kota ve engellerle karşılaşmadan Avrupa sanayisinin parçası olarak değerlendirilmesini istedi. Zirvede Türkiye’nin AB Daimi Temsilcisi Büyükelçi Yaprak Balkan da mevcut sanayi bütünleşmesinin korunmasının önemine değindi. Balkan, 2025’te ikili ticaret hacminin yaklaşık 207 milyar avroya, otomotiv ticaretinin ise 54 milyar avroya ulaştığını belirtti. Görüşmelerde, yeni sanayi düzenlemelerinin ortak değer zincirlerine etkileri de ele alındı.

Belçika’dan Türkiye ile Ortak Üretim Mesajı

Belçika, Türkiye ile ekonomik ilişkilerde ortak üretim, yatırım ve teknoloji geliştirme alanlarının güçlendirilmesini istiyor. Brüksel’de verilen mesajlarda, Türkiye’nin sanayi kapasitesi ve yakın pazarlara erişimi öne çıktı.

Belçika Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Maxime Prevot, Türkiye-AB İş Zirvesi’nde yaptığı konuşmada, Avrupalı şirketlerin yakın ve güvenilir ortak arayışının arttığını belirtti. Türkiye’nin üretim gücü, sanayi birikimi ve komşu pazarlarla bağlantılarının Avrupa’daki tedarik zincirlerinin dayanıklılığına katkı sağlayabileceğini ifade etti. Prevot, iki taraf arasındaki ekonomik ilişkilerin mal ticaretinin ötesine taşınması gerektiğini vurguladı. Ekonomik güvenlik, savunma, inovasyon, temiz enerji ve dijital teknolojileri daha yakın iş birliği kurulabilecek alanlar olarak sıraladı. Belçika’nın daha fazla ortak proje ve sanayi yatırımıyla bu sürece katkıda bulunmayı hedeflediğini söyledi.

Gümrük Birliği’nin modernizasyonunda ilerleme sağlanması çağrısı da yapan Prevot, mevcut yapının yaklaşık 30 yıllık dönemde önemli katkılar sunduğunu, ancak ekonomik koşulların değiştiğini kaydetti.

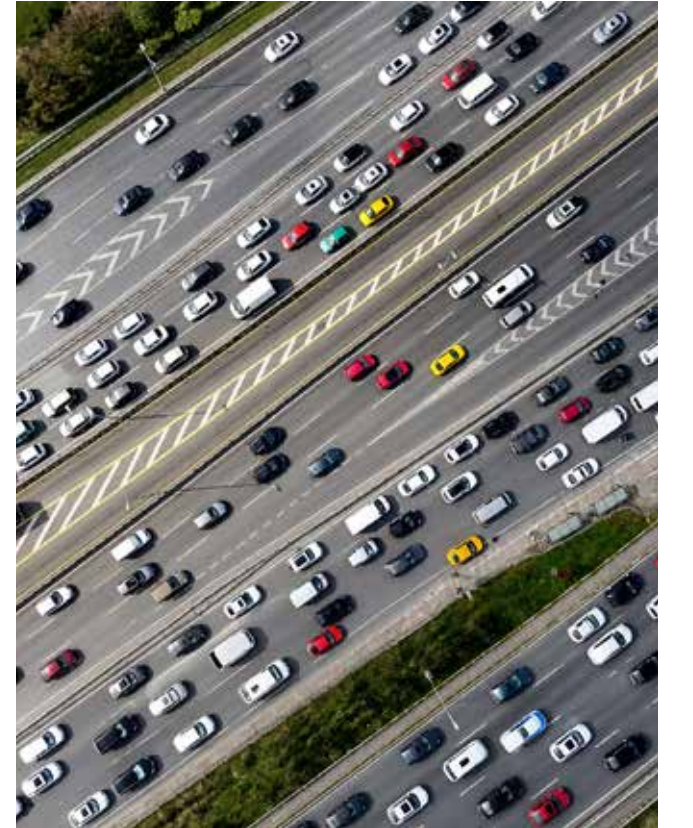
Ulaşımında Verimlilikle 5 Milyar Dolarlık Tasarruf Potansiyeli

Enerji Verimliliği Derneği Başkanı Ahmet Erdem, kara yolu ulaşımında yüzde 10’luk verimlilik kazanımının yıllık 5 milyar doların üzerinde tasarruf sağlayabileceğini belirtti. Filo yönetimi ve sürüş alışkanlıkları, hızlı sonuç alınabilecek alanlar arasında gösterildi.

Ulaşımında Verimlilik panelinde konuşan Erdem, Türkiye’de nihai enerji tüketiminin yaklaşık dörtte birinin ulaşıtırmada gerçekleştiğini söyledi. TÜİK verilerine atıfla, sektörün yılda yaklaşık 34-35 milyon ton petrol eş değeri enerjiyi kullandığını aktardı.

Bu tüketimin yüzde 78’inin, yaklaşık 26 milyon ton petrol eş değerinin, kara yolu ulaşımından kaynaklandığını belirten Erdem, araç filolarının ve sürüş davranışlarının daha verimli hâle getirilmesine dikkat çekti. Yüzde 3’lük bir verimlilik artışının yılda yaklaşık 800 bin ton petrol eş değeri enerjiye ve açıklama tarihindeki fiyatlarla 1,5 milyar dolara yakın tasarrufa karşılık gelebileceğini ifade etti.

Erdem, verimlilik kazanımının yüzde 10’a ulaşması hâlinde tasarrufun 5 milyar doları aşabileceğini söyledi. Enerji verimliliğinde bilinç ve davranış değişikliğinin önemini vurgulayarak Antalya’daki COP31 kapsamında enerji, sanayi ve ulaşım verimliliğine yönelik etkinlikler düzenleneceğini de aktardı.

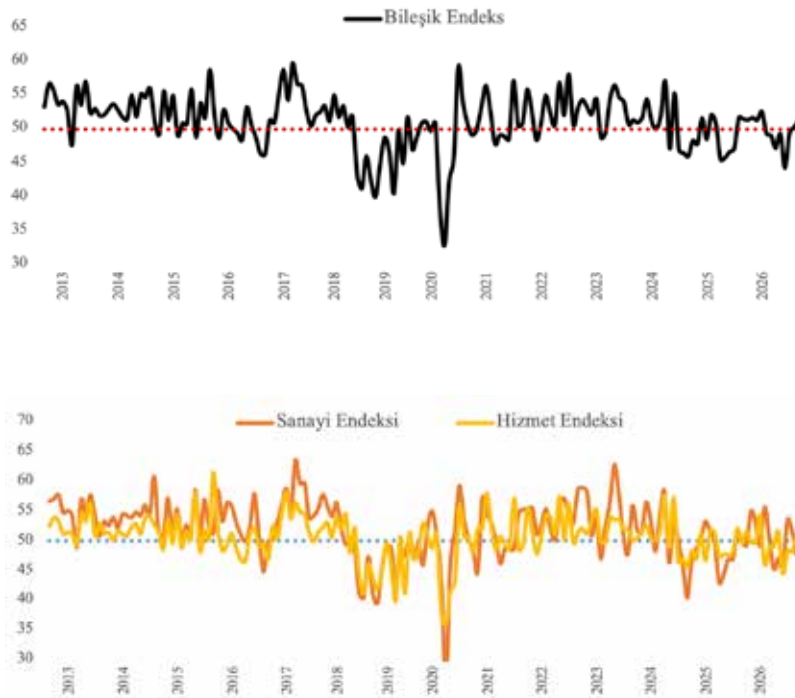
SATINALMA MÜDÜRLERİ ENDEKSİ

SAMEKS

SAMEKS'ten Genişleme Sinyali

2026 yılı Eylül ayında mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış SAMEKS Bileşik Endeksi, bir önceki aya göre 1,0 puan artarak 51,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde Hizmet Sektörü SAMEKS Endeksi aylık bazda 2,8 puan artarak 50,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. Sanayi Sektörü SAMEKS Endeksi ise önceki aya göre 3,8 puan azalış kaydederek 47,7 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Hizmet sektöründe iş hacmi, girdi alımları, stoklar ve tedarikçilerin teslim süresi alt endekslerinde önceki aya göre artış kaydedilmiştir. İstihdam alt endeksinde ise gerileme gerçekleşmiştir. Sanayi sektöründe ise üretim, yeni siparişler, girdi alımları, stoklar, tedarikçilerin teslim süresi ve istihdam alt endekslerinin tamamında düşüş kaydedilmiştir. Alt endekslerdeki bu gelişmeler, Eylül ayında hizmet sektöründe aktivite görünümünün iyileşerek 50 referans değerinin üzerine çıktığını, sanayi sektöründe ise önceki aya göre belirgin bir ivme kaybı yaşandığını göstermektedir.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış SAMEKS Bileşik Endeksi'nin Eylül ayında 51,3 puan seviyesinde gerçekleşmesi, ekonomik aktivitede ılımlı bir ivmelenme yaşandığına işaret etmektedir. Alt sektörler itibarıyla hizmet sektöründeki aktivitenin 50 referans değerinin üzerine çıkarak sınırlı genişleme bölgesine geçtiği, sanayi sektöründeki aktivitenin ise 50 referans değerinin altına gerileyerek sınırlı daralma bölgesine geçtiği görülmektedir.

Sanayi Sektörü SAMEKS Endeksi

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış Sanayi Sektörü SAMEKS Endeksi, 2026 yılı Eylül ayında, bir önceki aya göre 3,8 puanlık düşüş kaydederek 47,7 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Üretim alt endeksi, bir önceki aya göre 3,3 puan azalarak 42,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. Üretim göstergesindeki bu gerileme, sanayi faaliyetlerinin reel üretim performansındaki daralmanın belirginleştiğini göstermektedir. Yeni Siparişler alt endeksi ise bir önceki aya göre 6,5 puan azalarak 45,8 seviyesinde gerçekleşmiş olup, talep koşullarında belirgin bir yavaşlama bölgesine geçildiğine işaret etmektedir.

Girdi Alımları alt endeksi, bir önceki aya göre 1,4 puan azalarak 54,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. Endeksin referans değer üzerinde seyretmesi, firmaların üretim öncesi tedarik faaliyetlerindeki artışın devam ettiğini göstermektedir. Stoklar alt endeksi ise bir önceki aya göre 7,2 puan azalarak 41,3 seviyesinde gerçekleşmiş ve referans değer altında kalmaya devam etmiştir. Bu görünüm, firmaların stok pozisyonlarında belirgin bir daralmanın yaşandığına işaret etmektedir.

Tedarikçilerin Teslim Süresi alt endeksi, bir önceki aya göre 3,3 puanlık düşüşle 52,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu gelişme, tedarik zinciri koşullarındaki sınırlı aylık zayıflamaya rağmen arz görünümünün destekleyici seyrini koruduğuna işaret etmektedir. İstihdam alt endeksi, bir önceki aya göre 1,9 puan azalarak 46,1 seviyesine gerilemiştir. Söz konusu gerileme, iş gücü talebinde genişleme eğiliminin oluşmadığını göstermektedir.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış Sanayi Sektörü SAMEKS Endeksi'nin Eylül ayında 47,7 seviyesinde gerçekleşerek 50 referans değerinin altına gerilemesi, sanayi sektöründe faaliyet koşullarında önceki aya kıyasla belirgin bir zayıflama yaşandığına işaret etmektedir.

Bu dönemde yeni siparişler, üretim, stoklar ve istihdam alt endekslerinin referans değer altında seyretmesi, sanayi sektöründeki faaliyet koşullarının talep ve üretim göstergeleri ekseninde zayıfladığını göstermektedir. Girdi alımları ve tedarikçilerin teslim süresi alt endekslerinin 50 seviyesinin üzerinde kalmaya devam etmesine karşın, özellikle yeni siparişler ve üretim göstergelerindeki gerileme, sanayi sektöründeki faaliyet koşullarının genel görünümünü aşağı yönlü etkilemiştir. Stoklar alt endeksindeki belirgin düşüş de sektördeki üretim ve talep koşullarındaki zayıflamanın stoklara yansımaları göstermektedir.

Hizmet Sektörü SAMEKS Endeksi

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış Hizmet Sektörü SAMEKS Endeksi, 2026 yılı Eylül ayında, bir önceki aya göre 2,8 puan artarak 50,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. Eylül

ayında İş Hacmi alt endeksi 0,8 puan artarak 45,9 seviyesine yükselmiş, ancak faaliyet hacminin daralma eğiliminin sürdüğüne işaret etmiştir. Girdi Alımları alt endeksi 11,0 puan artarak 63,9 seviyesine yükselmiş; hizmet faaliyetlerine yönelik girdi talebinde belirgin bir genişleme yaşandığını göstermiştir. Stoklar alt endeksi 8,4 puan artarak 51,7 seviyesine yükselmiş ve referans değer üzerine çıkarak stok düzeylerinde artış yaşandığına işaret etmiştir. Tedarikçilerin Teslim Süresi alt endeksi 1,8 puan artarak 51,0 seviyesine yükselmiş; tedarik süreçlerine ilişkin görünümün önceki aya göre iyileştiğini göstermiştir. İstihdam alt endeksi ise 1,9 puan azalarak 46,3 seviyesinde gerçekleşmiş olup, istihdam koşullarındaki zayıf seyrin devam ettiğine işaret etmektedir.

Yorum

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış SAMEKS Bileşik Endeksi, Eylül ayında 51,3 seviyesinde gerçekleşerek bir önceki aya göre 1,0 puan artış kaydetmiştir. Endeksin 50 referans seviyesinin üzerinde seyretmesi, ekonomik aktivitedeki sınırlı genişleme eğiliminin Eylül ayında da sürdüğüne işaret etmektedir. Bununla birlikte, bileşik endeksteki yükseliş, ekonomik faaliyetlerdeki iyileşmenin sektörler genelinde aynı ölçüde gerçekleşmediğini ortaya koymaktadır. Sanayi ve hizmet sektörlerinin alt endekslerinde gözlenen farklılaşma, ekonomik aktivitenin genel seyrinde sektörel ayrışmanın devam ettiğini göstermektedir.

Sanayi Sektörü SAMEKS Endeksi, Eylül ayında 47,7 seviyesinde gerçekleşerek 50 eşik değerinin altına gerilemiştir. Yeni siparişler ve üretim alt endekslerindeki belirgin düşüşler, sanayi sektöründeki talep koşullarının zayıfladığını ve üretim faaliyetlerinde daralma eğiliminin öne çıktığını göstermektedir. Özellikle yeni siparişlerdeki gerileme, sanayi üretiminin önümüzdeki dönemdeki seyri açısından dikkat çeken bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Buna karşın, girdi alımları alt endeksinin 50 seviyesinin üzerinde kalması, üretim öncesi tedarik faaliyetlerinin devam ettiğini ortaya koymaktadır. Ancak bu görünüm, sanayi sektöründeki genel zayıflığın ortadan kalktığını göstermemekte; sipariş ve üretim tarafındaki gelişmelerin sektörün faaliyet koşulları üzerindeki belirleyici etkisini koruduğuna işaret etmektedir.

Hizmet Sektörü SAMEKS Endeksi ise Eylül ayında 50,9 seviyesinde gerçekleşerek 50 referans değerinin üzerinde kalmayı sürdürmüştür. Girdi alımları, stoklar ve tedarikçilerin teslim süresi alt endekslerinde kaydedilen yükselişler, hizmet sektöründeki faaliyet koşullarında sınırlı bir toparlanma yaşandığını göstermektedir. Bu gelişmeler, sektördeki ekonomik hareketliliğin belirli alt bileşenler üzerinden desteklendiğine işaret etmektedir. Bununla birlikte, iş hacmi ve istihdam göstergelerinin referans değer altında kalması, söz konusu toparlanmanın sektörün tüm faaliyet alanlarına dengeli bir şekilde yansımadığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla hizmet sektöründeki olumlu görünüm, genel faaliyet koşullarında sınırlı bir iyileşmeye işaret etmekle birlikte, iş hacmi ve istihdam tarafındaki gelişmelerin yakından takip edilmesini gerekli kılmaktadır.

Eylül ayı SAMEKS Bileşik Endeksi, Ağustos ayında gözlenen ekonomik aktivitedeki sınırlı görünümün ardından faaliyet koşullarında ılımlı bir değişim yaşandığına işaret etmektedir. Bileşik endekste kaydedilen artış, ekonomik aktivitedeki genişleme eğiliminin devam ettiğini gösterirken, bu gelişmenin temelinde hizmet sektörünün sağladığı pozitif katkı öne çıkmaktadır.

MÜSİAD EXPO 2026 Küresel İş Dünyasını İstanbul'da Buluşturdu

136 ülkeden 58.812 ziyaretçiyi ağırlayan 21. MÜSİAD EXPO, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katıldığı kapanış programıyla tamamlandı. Erdoğan, fuarın uluslararası ticaret, yatırım ve iş diplomasisi alanındaki rolünü vurgularken MÜSİAD Genel Başkanı Burhan Özdemir, Türkiye'nin üretim gücüne ve iş dünyasının dayanışmasına dikkat çekti.

NMüstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD) tarafından 23-26 Eylül 2026 tarihlerinde İstanbul Fuar Merkezi'nde düzenlenen 21. MÜSİAD EXPO Uluslararası Ticaret Fuarı, dört gün boyunca yerli üreticiler ile uluslararası alıcıları bir araya getirdi.

Fuar; stant ziyaretleri, ikili iş görüşmeleri, ülke sunumları ve panellerin yanı sıra 29. Uluslararası İş Forumu, Dünya Başkanlar Toplantısı, Arktik programı ve Diplomatik Misyonlar Resepsiyonu ile kapsamlı bir buluşmaya sahne oldu.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın katılımıyla açılan organizasyonun 26 Eylül'deki kapanış programında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan iş dünyasına hitap etti.

Programa Ticaret Bakanı Ömer Bolat, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır, Gençlik ve Spor Bakanı Osman Aşkın Bak, MÜSİAD Genel Başkanı Burhan Özdemir, diplomatik misyon temsilcileri ve çok sayıda iş insanı katıldı. Erdoğan'dan ticaret ve yatırım vurgusu

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, kapanış konuşmasında MÜSİAD EXPO'nun Türk firmalarını yeni pazarlarla buluşturan rolüne işaret ederek şöyle konuştu:

"MÜSİAD EXPO'nun bir fuar olmanın ötesine geçerek uluslararası ticaret, yatırım, iş diplomasisi platformu hâline dönüşmesinden ülkemiz adına gurur duyuyorum."

Türkiye'nin üretim, ihracat ve yatırım kapasitesini uluslararası iş dünyasıyla buluşturan organizasyon, Erdoğan'ın konuşmasının temel başlıkları arasında yer aldı. Erdoğan, fuarın Türkiye merkezli ticari ortaklıkların geliştirilmesine sunduğu katkı dolayısıyla MÜSİAD ailesine ve organizasyonda emeği geçenlere teşekkür etti.

Yapay zekâda insan ve iş ahlakı vurgusu

Yapay zekâ ve robotik teknolojilerin üretimden tüketim alışkanlıklarına uzanan etkilerini değerlendiren Erdoğan, teknolojik ilerlemenin insani değerlerle birlikte ele alınması gerektiğine dikkat çekti:

"İnsanı insan yapan değerleri, aileyi, toplumu, millî ve manevî hasletlerimizi korumazsanız" geliştirilen teknolojilerin beklenen faydanın aksine zarar verebileceği uyarısında bulundu.

Konuşmanın bu bölümünde Ahilik kültürünün taşıdığı sorumluluk anlayışı da öne çıktı. Erdoğan; kamu, özel sektör, akademi ve sivil topluma konuyu birlikte değerlendirme çağrısı yaptı. IBF'nin yapay zekâ çağında insanın ve iş dünyasının dönüşümüne odaklanmasını bu bakımdan kıymetli buldu.

Üretim ve ihracata destek mesajı

Ekonomi bölümünde üretim, yatırım, istihdam ve ihracat önceliklerine odaklanan Erdoğan, büyüme performansını şu sözlerle değerlendirdi:

"Türkiye ekonomisi son 24 çeyrektir kesintisiz büyüme yaşadı."

Erdoğan'ın paylaştığı verilere göre ekonomi, 2026'nın ilk çeyreğinde yüzde 2,6, ikinci çeyreğinde yüzde 2,3 büyüdü. Ocak-ağustos dönemindeki mal ihracatı yüzde 4 artışla 185 milyar dolara ulaştı; ağustos itibarıyla yıllıklandırılmış mal ihracatı 280 milyar doları aştı.

İhracatçıların finansmana erişimine ilişkin ise "Türk Eximbank'ın ödenmiş sermayesini 100 milyar liraya çıkardık" açıklamasını yaptı. Bankanın kredi, sigorta ve garanti desteği

2025'te 54,2 milyar dolar olurken 2026'nın ilk sekiz ayında 44 milyar dolara yaklaştı. Erdoğan'ın konuşmasında bölgesel çatışmalar ve uluslararası sistemdeki adalet sorunları da yer aldı.

Ticaret, enerji arzı ve gıda güvenliği üzerindeki riskleri ele alan Cumhurbaşkanı, Gazze'deki sivil kayıplar karşısında sorumluların hesap vermesi gerektiğini söyledi. Türkiye'nin Filistin halkının haklarını savunma ve adalet arayışına destek olma kararlılığını yineledi.

Özdemir'den üretim ve dayanışma mesajı

MÜSİAD Genel Başkanı Burhan Özdemir, kapanış konuşmasında EXPO'nun ulaştığı ölçeği Türkiye'nin büyüyen üretim kapasitesinin bir yansıması olarak değerlendirdi. MÜSİAD'ın yolculuğunu şu sözlerle anlattı:

"Sermayemizden önce cesaretimizi ortaya koyduk. Kâr hesaplarından önce memleket hesabı yaptık. Rekabetten önce dayanışmayı öğrendik."

Anadolu'nun küçük atölyelerinden dünya pazarlarına uzanan markalar ve büyük yatırımlara dönüşen işletmeler, Özdemir'in konuşmasının odağında yer aldı.

Bu gelişmenin arkasında MÜSİAD mensuplarının emeği, sabrı ve inancının bulunduğuna işaret eden Özdemir, geçmişte yaşanan güçlükleri bugünkü birikimi oluşturan bir inşa süreci olarak nitelendirdi.

Zor zamanlarda yol arkadaşlığı

Özdemir, küresel gelişmeleri yeni bir dünya düzeninin oluşum süreci olarak değerlendirdi. Bu dönemin ekonomik gücün yanında siyasi ve zihinsel dayanıklılık da gerektirdiğini söyledi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan ile geçmişten bugüne uzanan yol arkadaşlığına da değinen Özdemir, MÜSİAD'ın Türkiye'nin ve mazlum coğrafyaların haklarını önceleyen duruşa desteğini dile getirdi. Konuşmasında, kolay dönemlerle sınırlı kalmayan dayanışmanın ve zor zamanlarda sorumluluk üstlenmenin önemini öne çıkardı.

136 ülkeden ziyaretçi ve 373 stantlı katılım kaydedildi

Fuarın ziyaretçi ve katılımcı sonuçlarına göre toplam ziyaretçi sayısı 58.812'ye, ziyaretçilerin geldiği ülke sayısı 136'ya ulaştı. Yabancı ziyaretçi sayısı 7.859 olarak kaydedildi. 2024'te 54 bin olan toplam ziyaretçi sayısı yaklaşık yüzde 8,9 artarken temsil edilen ülke sayısı 114'ten 136'ya yükseldi.

Stantlı katılım sayısı 348'den 373'e çıktı. Yurt dışından stantlı katılım ise 20'den 42'ye yükselerek iki katını aştı. Toplam stant alanı 16.293 metrekareye, yabancı katılımcıların stant alanı 2.090 metrekareye ulaştı.

Sonuç tablosunda katılımcı memnuniyeti yüzde 87, yerli ziyaretçi memnuniyeti yüzde 84, yurt dışından gelen ziyaretçilerin memnuniyeti ise yüzde 89 olarak yer aldı.

MÜSİAD EXPO 2026, uluslararası ticarete güçlü bir buluşmaya ev sahipliği yaptı. **58.812 ziyaretçi**yi ağırlayan fuar, **136 ülkeden katılım**la küresel ticaretin önemli merkezlerinden biri oldu.

Fuarda **373 katılımcı firma**, **16.293 m² toplam stant alanı** ve **136 ülkeden ziyaretçi** yer aldı. Organizasyon kapsamında **7.859 yabancı ziyaretçi** ağırlandı.

İkili iş görüşmeleri için 985 randevu oluşturuldu

Makine, enerji, otomotiv, inşaat, yapı malzemeleri, gıda, tarım, sağlık ve tekstil gibi farklı alanlardan katılımcılar ürün ve hizmetlerini uluslararası alıcılara tanıttı. Fuarın çok sektörlü yapısı, üreticilerin hem kendi alanlarındaki alıcılara hem de farklı sektörlerden potansiyel iş ortaklarıyla temas kurmasına imkân sundu.

Organizasyonun B2B verilerinde, 49 ülkeyi kapsayan alım heyeti sürecinde 338 başvurunun onaylandığı bildirildi. Görüşmelere katılan firma sayısı 198, toplam B2B randevu sayısı ise 985 olarak kaydedildi. Bu programla firmaların yeni müşterilerle doğrudan bağlantı kurması, tedarik seçeneklerini değerlendirmesi ve ihracata yönelik iş ilişkileri geliştirmesi amaçlandı.

IBF'de yapay zekâ ve iş dünyasının dönüşümü ele alındı

EXPO kapsamında İstanbul Fuar Merkezi'nde gerçekleştirilen 29. Uluslararası İş Forumu, "Yapay Zekâ Çağında İnsanın ve İş Dünyasının Dönüşümü" temasıyla düzenlendi. Açılışını IBF Başkanı ve MÜSİAD Kurucu Genel Başkanı Erol Yazar ile Burhan Özdemir'in yaptığı forumda yapay zekânın sanayiye entegrasyonu, verimlilik, dijital egemenlik ve millî teknoloji çalışmaları değerlendirildi. Teknoloji kuruluşları ile akademisyenlerin katkı sunduğu programda "AI Arena: Yapay Zekâlar Çarpışıyor" oturumu da yer aldı. MÜSİAD'ın açıklamasına göre bu oturuma katılan 50 üniversite öğrencisine staj imkânı sağlandı.

Dünya Başkanlar Toplantısı teşkilatları buluşturdu

Fuar kapsamındaki Dünya Başkanlar Toplantısı, Burhan Özdemir'in başkanlığında yurt içi ve yurt dışındaki şube ve temsilcilik başkanlarını bir araya getirdi. MÜSİAD'ın ulusal ve uluslararası teşkilat yapısının güçlendirilmesi, üyeler arasındaki iletişimin geliştirilmesi ve ortak çalışma alanlarının genişletilmesi amacıyla gerçekleştirilen toplantıda, teşkilatların mevcut faaliyetleri ve gelecek dönem hedefleri değerlendirildi.

Toplantıda teşkilatlar arasındaki bağlantıların geliştirilmesi, ticari diplomasi, yatırım ve ihracat imkânları üzerinde duruldu. Farklı ülkelerde faaliyet gösteren şube ve temsilciliklerin sahip olduğu yerel bilgi birikimi, iş dünyasıyla kurdukları ilişkiler ve bölgesel pazar deneyimlerinin üyeler için daha etkin biçimde değerlendirilmesi gerektiği vurgulandı. Bu kapsamda, uluslararası ticaret ağlarının güçlendirilmesi, yeni pazarlara erişimin kolaylaştırılması ve üyeler arasında sürdürülebilir iş birliklerinin kurulması konuları ele alındı. MÜSİAD'ın farklı ülkelerdeki teşkilat ağı sayesinde üyelerin uluslararası pazarlardaki fırsatlara daha hızlı ulaşması, yatırım olanaklarını değerlendirmesi ve ihracat potansiyelini artırması hedefleniyor. Toplantıda ayrıca şube ve temsilciliklerin birbirleriyle koordinasyon içerisinde hareket etmesinin, ortak projelerin geliştirilmesinin ve kurumsal iş birliğinin güçlendirilmesinin önemi üzerinde duruldu. Dünya Başkanlar Toplantısı, MÜSİAD'ın küresel ölçekteki teşkilat yapısını daha etkin kullanmasına ve iş dünyasının uluslararası bağlantılarını geliştirmesine yönelik değerlendirmelerle tamamlandı.

Arktik programı ve diplomatik resepsiyon gerçekleştirildi

EXPO takvimi kapsamında 25 Eylül'de MÜSİAD Genel Merkezi'nde düzenlenen "Arktik Bölgesi ve Türkiye'nin Rolü" programında, kutup bölgesindeki gelişmelerin deniz taşımacılığına, sanayiye ve uluslararası ortaklıklara etkileri ele alındı. Arktik Bölgesi'nin değişen küresel dengeler içerisindeki konumu, yeni ticaret güzergâhlarının ortaya çıkardığı fırsatlar ve Türkiye'nin bu süreçte üstlenebileceği rol, programın temel gündem maddeleri arasında yer aldı.

Osman Nuri Önügören'in moderatörlüğündeki "Gözlemcilikten Aktörlüğe" paneline Prof. Dr. Burcu Özsoy, Dr. Abdullah Buğrahan Karaveli, Fatih Şener ve Haluk Çubuk konuşmacı olarak katıldı. Panelde, Arktik Bölgesi'nde yaşanan gelişmelerin uluslararası ticaret, lojistik ve enerji güvenliği üzerindeki olası etkileri değerlendirildi. Bölgedeki yeni deniz yollarının küresel tedarik zincirlerine sağlayabileceği katkılar, sanayi sektörünün değişen ihtiyaçları ve Türkiye'nin uluslararası iş birlikleri çerçevesinde geliştirebileceği stratejiler üzerinde duruldu.

Programda ayrıca, Arktik Bölgesi'ndeki gelişmelerin yalnızca coğrafi ve çevresel bir mesele olarak değil, ekonomik ve stratejik boyutlarıyla da değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekildi. Türkiye'nin lojistik altyapısı, üretim kapasitesi ve uluslararası ticaret bağlantılarının bu süreçte sağlayabileceği avantajlar ele alınırken, yeni iş birliği alanlarının takip edilmesinin ve küresel gelişmelerin yakından izlenmesinin önemi vurgulandı.

Panelin ardından Ticaret Bakanı Ömer Bolat'ın katılımı ve Burhan Özdemir'in ev sahipliğinde Diplomatik Misyonlar Resepsiyonu gerçekleştirildi. Büyükelçiler, başkonsoloslar ve iş dünyası temsilcilerini buluşturan programda uluslararası ticari ilişkiler ve iş birliği imkânları değerlendirildi. Farklı ülkelerin diplomatik temsilcileri ile iş dünyasının temsilcilerini aynı platformda buluşturan resepsiyon, karşılıklı temasların geliştirilmesi ve yeni iş birliği fırsatlarının ele alınması açısından önemli bir buluşma oldu.

Resepsiyonda, Türkiye'nin uluslararası ticaret ilişkilerinin geliştirilmesi, yatırım fırsatlarının artırılması ve iş dünyası ile diplomatik temsilcilikler arasındaki iletişimin güçlendirilmesi konuları öne çıktı. Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerin derinleştirilmesi, firmaların farklı pazarlarda karşılaştıkları fırsatların değerlendirilmesi ve ticari bağlantıların uzun vadeli iş birliklerine dönüştürülmesi üzerinde duruldu.

Resmî programın ardından ikili temaslar ve istişareler sürdü. Böylece EXPO'nun fuar alanındaki ticari temaslarına diplomatik görüşmeler de eşlik etti. İş dünyası ile diplomatik misyonları bir araya getiren program, uluslararası ticaretin geliştirilmesi ve yeni ortaklıkların kurulması için iletişim kanallarının güçlendirilmesine katkı sağladı. EXPO kapsamında gerçekleştirilen bu buluşmalar, ticari diplomasi'nin ekonomik ilişkilerdeki rolünü öne çıkarırken, Türkiye'nin farklı coğrafyalardaki iş birliği olanaklarının değerlendirilmesine de zemin hazırladı.

Hidayet Ersin DURSUN

Vilu (AllergyMate), Kurucu Ortak ve Teknoloji Direktörü

Nerede Susacağını Bilen Yapay Zekâ

“Gerçek hayatta bir cevabın değeri, doğruluğu kadar sorumluluğuyla da ölçülüyor. Asıl mühendislik de yapay zekâyı ne söyleyeceğini öğretmekte değil, nerede susacağını öğretmekte”

Muayenehaneden çoğu zaman tek bir cümleyle çıkarsınız. “Retinoid kullanmayacaksınız.” “Çölyak.” “Gebelik şekeriniz çıktı.” Cümle kısadır; değiştirdiği şey kısa değildir.

Asıl mesele o akşam başlar. Eve dönersiniz, banyodaki rafa bakarsınız. Parasını çoktan ödediğiniz sekiz on ürün birkaç saat öncesine kadar sıradan eşyalardı; şimdi hepsi birer soru. Hangisi kalacak, hangisi gidecek? Mutfak dolabında da aynı manzara vardır. Hekim size bir kural verdi, ama o kuralın evinizdeki karşılığının listesini kimse vermedi. İnsanlar bu dönemde yalnız kalır ve bu yalnızlık bilginin olmamasından değil, ulaşılamaz biçimde durmasından doğar.

Birkaç gün sonra alışveriştesinizdir. Sekiz haftalık bir gebelik düşünün: kadın kozmetik reyonunda, elinde bir nemlendirici. Kutuyu çeviriyor, içindekiler listesinde “retinol” arıyor. Yok. Rahatlıyor. Oysa listenin ortasında “retinyl palmitate” yazıyor; aynı ailenin bir başka üyesi. Oranı yazmıyor, çünkü yazma zorunluluğu yok. Arkada sıra var. Kırk saniye sonra ürünü ya sepete atacak ya rafa bırakacak, ama hangisini yaparsa yaparsın bilerek yapmış olmayacak.

O kimyager değil. Olması da gerekmiyor.

Hekimin dili ile rafın dili aynı dil değil

Sorun etiketin eksik olması değil. Tam tersine: modern bir kozmetik üründe otuz ila altmış bileşen yazar; çoğu kimyasal adıyla, bir kısmı E koduyla, bazıları Latince. Üretici bunu gizlemek için yapmaz, mevzuat böyle ister, istemesi de doğrudur. Ortaya çıkan sonuç şudur: etiket teknik olarak eksiksizdir, pratikte okunamaz.

Aradaki boşluğun adını koymak gerekiyor. Hekim “retinoid” der, etiket “retinyl palmitate” yazar. Hekim “yer fistiği” der, etiket bambaşka bir ad taşır. İki taraf da doğruyu söyler, ama aynı dili konuşmazlar. Bu bir bilgi eksikliği değil, bir çeviri açığıdır.

Açık kapanmıyor, genişliyor. Avrupa Birliği, 2023/1545 sayılı tüzüğüyle kozmetikte etikette zorunlu beyan edilecek koku alerjenini sayısını yirmi altıdan seksen bire çıkardı: okunacak şey üçe katlandı, okuyacak insan aynı insan. Gıda tarafı daha da karışık. Alerjiye yol açan proteinler ailelerle gezer; örneğin tropomiyozin kırk bir ayrı türde, profilin altmış ayrı kaynaktan karşımıza çıkıyor. Hekim size tek bir isim söyler, rafta karşınıza o ismin hiç geçmediği onlarca ürün çıkar. Kozmetikte ise mesele protein bile değil, küçük molekül kimyasıdır; deri

iki ayrı maddeyi pekâlâ aynı görebilir. Bunu bir tüketicinin etiketten çıkarmasını beklemek gerçekçi değil. İktisat bu duruma bilgi asimetrisi diyor: satıcı ürünü bilir, alıcı bilmez, aradaki fark kapanmadıkça piyasa verimli işlemez. Bizim alanımızda bu farkın bedelini sağlığıyla ödeyen taraf hep aynı.

Yaptığımız iş bir çeviri işi

Biz tam olarak o kırk saniyenin içine girdik. Vilu’yu bu yüzden “tarayıcı” diye tarif etmiyorum. Tarayıcı iki listeyi eşleştirir; biz iki dil arasında çeviri yapıyoruz — klinik sözlük ile ticari etiket sözlüğü arasında.

Uygulamadaki karşılığı sade. Kullanıcı hassasiyet profilini bir kez kuruyor: teşhisi, kaçındıkları, varsa gebelik ya da çölyak gibi bir durum. Sonrasında yaptığı iş, ürünün içindekiler kısmını fotoğraflamaktan ibaret.

Birkaç saniye içinde yeşil, sarı veya kırmızı bir sonuç geliyor; yanında gündelik Türkçeyle yazılmış kısa bir gerekçe. Gıda, kozmetik, ilaç ve kişisel bakım aynı profile değerlendiriliyor, çünkü insan tek kişi; gıdası ayrı, kozmetiği ayrı bir beden taşıyor.

Barkod okumuyoruz, hazır bir ürün veri tabanına da bakmıyoruz. Okuduğumuz şey, o an elde duran ürünün kendi etiketi. Bu tercihin neden bu kadar belirleyici olduğuna döneneğim; önce daha temel bir meseleyi konuşmak istiyorum.

Asıl mesele yetenek değil, sorumluluk

ECRI, 2026’nın bir numaralı sağlık teknolojisi tehlikesi olarak yapay zekâ sohbet botlarını işaretledi. BMJ Open’da yayımlanan bir çalışma, bu sistemlerin yaygın sağlık sorularına verdiği cevapların yaklaşık yarısının yanıltıcı olduğunu buldu. Sebep yeteneksizlik değil: bu sistemler, ellerinde sağlam kanıt yokken bile akıcı ve kendinden emin cevap üretmeye ayarlı. Yanlış bir öncülü reddetmek yerine üstüne açıklama kurmayı tercih ediyorlar.

Bu alanda üç yıl geçirdikten sonra şunu söyleyebiliyorum: gerçek hayatta bir cevabın değeri, doğruluğundan çok sorumluluğuyla ölçülüyor. Asıl mühendislik de modele ne söyleyeceğini öğretmekte değil, nerede susacağını öğretmekte. Bunun bizdeki karşılığı üç davranıştır, üçü de bize pahalıya mal olur.

Sistem etiketi okuyamadığında “okuyamadım” der ve orada durur. Bu kötü bir deneyimdir; kullanıcı sinirlenir, belki uygulamayı siler. Buna karşılık makul görünen bir cevap uydurmak hiçbir yerde ölçülmez, hiçbir memnuniyet anketine yansımaz. Biz kötü deneyimi seçtik: okunamayan tarama kullanıcının hakkından düşmüyor, kayda da geçmiyor. İkincisi ilk bakışta daha aykırı görünebilir. Sistem etikette tanınan bir sertifika işareti gördüğünde — helal, vegan, glutensiz — kendi içerik analizini yapmıyor, baştan atlıyor. Bir denetim kuruluşu o ürüne gitmiş, hattı görmüş, kaydı incelemiş, adını ortaya koymuştur; bizim modelimiz ise bir fotoğrafa bakıyor. İkisini aynı kefeye koymak güvenli ucuzlatmak olur. Bir yapay zekâ şirketinin kendi yapay zekâsını kullanmamayı tercih etmesi tuhaf görünebilir; bizce tam tersi.

Üçüncüsü: etikette “içerebilir” uyarısı yoksa biz “bu ürün temizdir” demiyoruz. O uyarıyı koymak dünyanın hiçbir yerinde zorunlu değil, koymayan üretici de var. Etiket hakkında konuşuruz, fabrika hakkında konuşmayız. Elimizdeki bilginin sınırını göstermek, bilginin kendisi kadar kıymetli.

Aynı disiplin kuralların kaynağı için de geçerli. Gebelik kullarımızı bir kadın doğum hekimi yazdı, biz kodladık; işleyen şey modelin genel tıp bilgisi değil, hekimin yazdığı kısıt. Bu ayrımı önemsiyoruz, çünkü yapay zekâda yetenek hızla ucuzluyor: çıkarım maliyeti üç yılda milyon kelime başına yirmi dolardan kırk sente indi. Yetenek bu hızla ucuzlarken kıt kalan şey yetenek olmayacak, muhakeme olacak.

Bu yazıyı **fizy** uygulaması üzerinden

CERÇEVE Podcast kanalından dinleyebilirsiniz!

Sınırımız da baştan bellidir. Vülu teşhis koymaz, tedavi önermez, “bunu rahatça yiyebilirsiniz” demez. Teşhisi hekim koyar; bizim yaptığımız, hekimin koyduğu teşhisi rafın önünde verecek karara çevirmek.

Bu, görüldüğünden çok daha fazla üreticinin meselesi

Barkoda neden bakmadığımıza dönelim; cevabı sanayiden gelen okurun benden iyi bildiği bir şey. Formüller değişir. Maliyet baskısı altında bir bileşen ucuzuyla ikame edilir, oranı düşer, tedarikçi değişir. Literatürde bunun adı “skimpflation”. Etiketle karşılığı olur; barkodda olmaz, barkod aynı kalır. Piyasadaki tarama uygulamalarının neredeyse tamamı barkod okuyup hazır bir veri tabanından cevap verdiği için kullanıcı, iki yıl önce birinin bir forma girdiği satıra dayanarak yeşil ışık görür.

Biz etiketin kendisini okuduğumuz için, aynı ürünün iki farklı tarihte çekilmiş etiketi arasındaki fark ölçülebilir hâle geliyor. Dürüst olayım: bu farkı henüz kullanıcıya uyarı olarak çevirmiş değiliz. Ama kurduğumuz yapı buna izin veriyor, barkod üstüne kurulan vermiyor.

Mesele şu ki bu, tüketicinin olduğu kadar üreticinin de meselesi. Malzemeden çalan ile çalmayan bugün aynı rafta, aynı barkodla, birbirinden ayırt edilemeden duruyor. Takviye edici gıda tarafında Tarım ve Orman Bakanlığı taklit ve tağşiş listesini kendisi yayımlıyor; yani sorunun varlığı tescilli.

Etiketi okunabilir kılmak bir tüketici hizmeti gibi görünür, gerçekte dürüst üreticinin lehine işleyen bir denetimdir.

Aynı yöne giden bir de mevzuat var. Avrupa Birliği Yapay Zekâ Yasası’nın şeffaflık yükümlülükleri 2 Ağustos 2026’dan beri yürürlükte; yüksek riskli sistemlere dair yükümlülükler 2027 sonuna, tıbbi cihaz sınıfına girenler 2028’e ertelendi. Takvim uzadı, yön değişmedi. Avrupa’ya mal satan üretici için karşılığı şu: bugün gönüllü olarak çekilen sınır, yarın gümrükte aranan belgeye dönüşüyor.

Nereden geliyoruz, nereye gidiyoruz

Üç kurucuyuz, üçümüz de İTÜ mezunu mühendisiz; bu işe başlamadan önce savunma sanayiinde çalıştık. Oradan getirdiğimiz alışkanlık şu: bir sistemin hata verdiği ne yapacağı, doğru çalıştığında ne yaptığı kadar tasarlanır.

O sektörde bu refleks zorunludur, çünkü hatanın bedelini kimsenin üstlenemeyeceğini bilirsiniz. Sağlıkta da öyle olması gerektiğini düşünüyoruz; “susmayı bilen sistem” fikri, o disiplinin sivil hayattaki karşılığı.

Kadın doğum hekimleriyle yaptığımız görüşmelerde tekrar eden bir cümle vardı: hastalar taradıkları ürünü randevuya taşımak istiyor.

Bunun üzerine tarama sonucunu “hekime sor” diye işaretleyip tek bir özet hâlinde çıkarabilmeyi ekledik. Küçük bir özellik sanmıştık; şirketin yönünü o değiştirdi. Asıl boşluk rafın önünde değil, iki randevu arasında: hekim planı verir, hasta muayenehaneden çıkar, kararı evde tek başına verir. Gittiği yer burası.

Yapay zekânın önümüzdeki on yılı, bence en büyük modeli kimin kurduğuyla anılmayacak; bu teknolojinin sıradan insanın hayatındaki hangi haksızlığı kapattığıyla anılacak. Kapatılmayı bekleyenlerden biri şu: insanın kendi bedeni, inancı ve tercihi hakkındaki kararı verebilmesi için kimyager olması gerekiyor. Gerekmemeli. Bu makası kapatmak dürüst üreticinin de işine gelir. Tüketici doğrulayabildiğinde, özenle üretilmiş olan ile özensiz üretilmiş olan aynı rafta eşitlenmekten kurtulur; şeffaflık, iyi üretim yapanın lehine işleyen bir mekanizmadır.

Nerede susacağını bilen yapay zekâ yalnızca teşhisiyle yeni tanışmış insanı korumaz, malzemeden çalmayanın hakkını da korur. Değer temelli kalkınmadan söz ediyorsak, teknolojinin ölçüsü ne kadar akıllı olduğu değil, kimin yanında durduğu olmalı.

HAYATIN HER ANINDA YANIBAŞINIZDAYIZ

Gücümüzü köklerimizden alıyoruz.

Çınar Boru Genel Müdürlük

Ayazlı Mahallesi
Ereğli Cad. No:178
Akçakoca / DÜZCE
T: 0(380) 525 02 67
F: 0(380) 618 8000

Çınar Çelik

Organize Sanayi Bölgesi
Çınar Caddesi
Kdz. Ereğli / ZONGULDAK
T: 0(372) 334 36 90
F: 0(372) 334 36 99

Çınar Lojistik

Bozkuş İşhanı
No: 18/C
Kdz. Ereğli / ZONGULDAK
T: 0(372) 316 46 20
F: 0(372) 316 89 73

İstanbul Ofis

Finans Kent Mah. Prof. Hasan
Küçük Cad. No:5 Blok:9A-20. Kat
Daire 191 Ümraniye / İSTANBUL
T: 0(216) 688 24 29
F: 0(216) 688 24 28

Murat KURUM

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı / COP31 Başkanı

Türkiye'nin COP31 Başkanlığı ve Küresel İklim Siyaseti

“Türkiye'nin COP31 Başkanlığına taşıdığı yaklaşım, çeyrek asra yaklaşan kalkınma ve uygulama birikimi ile küresel iklim politikasının bugün ulaştığı aşamayla daha da anlam kazanıyor”

Ağustos ayının son günlerinde Nepal'den gelen görüntüler, iklim krizinin artık uzak bir gelecek senaryosu olmadığını bir kez daha gösterdi. Himalayalar'da başlayan afet, kısa sürede yerleşimleri, ulaşım ağlarını ve enerji altyapısını etkileyen geniş çaplı bir yıkıma dönüştü. 2026 yazında dünyanın farklı coğrafyalarında yaşanan sıcak hava dalgaları, seller, kuraklıklar ve yangınlar iklim kaynaklı tehlikeler artık doğal sistemleri değiştiriyor, su kaynakları, şehirler ve altyapı üzerindeki baskıyla birleşerek bir riskin diğerini büyüttüğü afetleri tetikliyor ve çoklu afetlere dönüşüyor. Daha uzun dönemli veriler de bu eğilimin yönünü gösteriyor. 2015-2025 dönemi en sıcak on bir yılı olarak kayıtlara geçti.

İklim meselesi bu nedenle çevre politikalarının sınırlarını çoktan aşmış durumda. Enerji arz güvenliğini, suyu, gıda arzını, şehirleri, sağlığı, sanayiye, ticareti ve finansmanı doğrudan etkileyen bir kalkınma ve güvenlik meselesiyle karşı karşıyayız.

Küresel iklim politikasının önündeki en temel sorunlardan biri kuşkusuz hedeflerle uygulama arasındaki açıktır. Paris Anlaşması ortak yönü belirledi. Ülkeler Ulusal Katkı Beyanlarını açıkladı, net sıfır hedefleri yaygınlaştı. Buna karşılık mevcut politikalarla yüzyıl sonundaki sıcaklık artışının yaklaşık 2,8°C'ye ulaşabileceği tahmin ediliyor. 1,5°C ile uyumlu bir yol için 2035 emisyonlarının 2019 seviyesine göre yaklaşık yüzde 55 azaltılması gerekiyor.

Uyum finansmanında da benzer bir açık var. Gelişmekte olan ülkelerin 2035 yılında yıllık 310-365 milyar dolarlık uyum finansmanına ihtiyaç duyabileceği hesaplanırken “uluslararası kamu uyum finansmanı” 2023 yılında yaklaşık 26 milyar dolar seviyesinde kaldı. Bu veri ihtiyaç ile mevcut akış arasında 12-14 kata varan bir fark olduğunu gösteriyor. Dolayısıyla önümüzdeki dönemde iklim politikasının başarısı, yeni hedefler kadar mevcut hedeflerin enerji sistemlerine, fabrikalara, binalara, şehirlere, tarıma ve insanların günlük hayatına ne ölçüde yansdığıyla da değerlendirilecek. İşte Türkiye COP31 Başkanlığını böyle bir küresel eşikte üstlendi.

Antalya'ya Uzanan Yol

Türkiye'nin COP31 Başkanlığı yaklaşık iki yıl süren yoğun diplomatik çalışmaların neticesinde elde edildi. Türkiye ile Avustralya arasında rekabet halinde başlayan adaylık süreci, Kasım 2025'te Belém'de yürütülen müzakereler sonucunda özgün bir görev paylaşımına dönüştü. Türkiye COP31 Başkanlığını, Antalya'daki ev sahipliğini, Dünya Liderleri İklim Eylemi Zirvesi'ni ve Eylem Gündemini üstlenirken Avustralya ise resmi müzakerelerin başkanlığını üstlendi. Pre-COP'un Pasifik'te düzenlenmesi de varılan uzlaşının önemli unsurlarından biri oldu.

Yaklaşık iki yıl süren diplomasi trafiğinin Belém'de ortak bir çalışma modeliyle sonuçlanması, daha sonra Başkanlığımızın çalışma yaklaşımını ifade eden Diyalog, Uzlaş ve Aksiyon anlayışının ilk somut örneğini oluşturdu.

Belém'den sonra konferansın nasıl bir Başkanlık anlayışını esas alacağı ana gündem maddemiz oldu. İstanbul'da UNFCCC Sekreteryası ve önceki COP Başkanlıklarıyla gerçekleştirilen ilk temaslarda müzakereler, finansman, Eylem Gündemi ve Antalya hazırlıkları aynı çerçeve içinde ele alındı. Mart ayında Uluslararası Enerji Ajansı ile yürütülen görüşmelerde ise enerji arz güvenliği, kalkınma hakkı ve temiz enerji dönüşümü arasındaki ilişki öne çıktı.

Nisan ayında Taraflara gönderdiğimiz ilk Başkanlık Mektubu, bu yaklaşımı yazılı bir politika çerçevesine dönüştürdü. Türkiye-Avustralya ortak çalışma modeli, Başkanlığın temel ilkeleri ve Antalya'ya uzanan sürecin yöntemi bu metinle daha belirgin hale geldi.

Mayıs ayında Hatay'da düzenlenen Dirençli Şehirler Programı, küresel iklim gündemini yeniden inşa, şehircilik ve yerel uygulama tecrübesiyle buluşturdu. Hatay Deklarasyonu ile politika ve uygulama, yeniden inşa ve dönüşüm, küresel taahhütler ve yerel eylem arasındaki ilişki daha görünür hale geldi.

Aynı dönemde Kopenhag'daki İklim Bakanları Toplantısı farklı ülke gruplarının beklentilerinin ve müzakere önceliklerinin ele alındığı önemli bir istişare zemini oluşturdu. Ardından yayımlanan ikinci Başkanlık Mektubu, ilk mektupta ortaya konulan siyasi çerçeveyi geliştirdi. Türkiye ile Avustralya arasındaki çalışma düzeni daha açık hale gelirken uygulama, finansman, uyum ve farklı kalkınma koşullarının gözetilmesi Başkanlığın temel çalışma alanları arasında daha belirgin biçimde yer aldı.

Haziran ayında Bonn'da Eylem Gündeminin on öncelikli alanı ve 2035 uygulama hedefleri uluslararası kamuoyuyla paylaşıldı. Afrika Müzakere Grubu'ndan Küçük Ada Devletlerine, Latin Amerika ve Karayipler'den Arap Grubuna kadar farklı müzakere bloklarıyla yürütülen görüşmeler, gündemin farklı ihtiyaçlar karşısında sınanmasını sağladı. Londra İklim Eylemi Haftası'nda ise finans kuruluşları, yatırımcılar ve özel sektörün daha güçlü katılımıyla uygulamanın ekonomik ve finansal boyutu öne çıktı.

Temmuz ayında D-8 ülkeleriyle gerçekleştirilen temaslarda gelişmekte olan ülkelerin kalkınma ve uygulama ihtiyaçlarını gündeme taşıırken ağustos ayında bilim diplomasisi çalışmaları, üniversitelerin ve araştırma kurumlarının COP31 sürecine

daha sistematik biçimde katılmasına imkân sağladı. Danışma Kurulunun oluşturulması da Başkanlığın istişare zeminini genişletti.

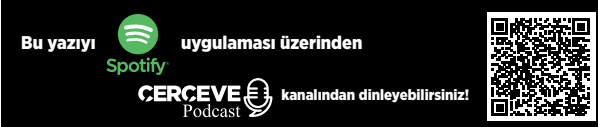
Ağustos sonunda yayımlanan üçüncü Başkanlık Mektubu, önceki aylarda oluşan birikimi Antalya'ya uzanan daha bütünlüklü bir uygulama çerçevesinde topladı. Eylem Gündeminin öncelikleri, 2035 hedefleri ve konferansın tematik yapısı bu aşamada daha belirgin biçimde birbirine bağlandı. Eylül ayına gelindiğinde siyasi ve diplomatik hazırlık somut uygulama araçlarıyla daha güçlü biçimde buluşmaya başladı. Ankara'da 103 ülkeden ve 18 uluslararası kuruluştan temsilcilerin de aralarında bulunduğu 200'ü aşkın diplomatik misyon temsilcisiyle gerçekleştirilen toplantıda ülkelerin ihtiyaçları, uygulama hedefleri ve finansmana erişim birlikte ele alındı. Ankara'daki buluşmada bu yaklaşımın toplumsal ve kültürel boyutunu da vurguladık. İklim değişikliği sınırları aşan bir mesele olduğu için, yukarıdan aşağıya kurulan diplomatik kararların toplumların, şehirlerin, iş dünyasının ve uygulayıcıların kapasitesiyle buluşması gerekiyor. Anadolu'muzun bilge sözü “tek taşla duvar olmaz” bu ihtiyacı sade biçimde anlatıyor. İklim diplomasisinde ihtiyaç duyduğumuz dayanışma da böyledir.

Biz bu anlayışı “küresel imece” olarak ifade ediyoruz. İmece, ortak bir iş karşısında imkânı, bilgiyi ve emeği paylaşma kültürüdür. Yunus Emre'ye atfedilen “Bölüşürsek tok oluruz, bölünürsek yok oluruz” sözü de bu dayanışma fikrini güçlü biçimde özetliyor. Bugünün iklim siyasetinde bunun karşılığı teknolojiye, finansmana ve bilgiye erişimin genişletilmesi, farklı kapasitelere sahip ülkelerin ortak hedefler etrafında birlikte hareket edebilmesidir. Antalya'da kurmak istediğimiz zemin, ülkeleri aynı kalıba sokan bir düzen yerine, ortak hedefe farklı imkân ve başlangıç noktalarından ulaşmayı mümkün kılan bir küresel imecedir.

Çeyrek Asırlık Uygulama Birikimi

Türkiye'nin COP31'e taşıdığı tecrübeyi son birkaç yılın iklim politikalarıyla sınırlamak yeterli olmaz. Bunun arkasında Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde çeyrek asırlık bir dönemde oluşan geniş bir kalkınma, altyapı ve uygulama kapasitesi bulunuyor.

Türkiye bu dönemde büyüyen şehirlerinin altyapı ihtiyacını karşılarken ulaşım ve enerji yatırımlarını genişletti, sosyal konut ve kentsel dönüşüm kapasitesini artırdı. Yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, atık yönetimi, çevre altyapısı ve afetlere dirençlilik de kalkınma politikalarının giderek daha güçlü parçaları haline geldi. İklim politikasındaki kurumsallaşma da bu birikimin devamıdır. Paris Anlaşması'nın onaylanması, Cumhurbaşkanımızın 2053 Net Sıfır Emisyon hedefini

Bu yazıyı uygulamaları üzerinden

Spotify

kanalından dinleyebilirsiniz!

açıklaması, İklim Şurası, güncellenen Ulusal Katkı Beyanları, azaltım ve uyum stratejileri, Uzun Dönemli İklim Stratejisi ve İklim Kanunu ile daha bütünlüklü bir politika zemini oluştu.

Enerji Dönüşümü

Bu dönemde gelişen önemli uygulama alanlarından biri enerji dönüşümüdür. Türkiye, artan enerji talebini karşılarken arz güvenliğini güçlendirmeyi, dışa bağımlılığı azaltmayı ve yenilenebilir enerji kapasitesini büyütmeyi birlikte ele aldı. 2025 yılı sonunda elektrik kurulu gücü 122,5 GW'a ulaşırken yenilenebilir kaynakların toplam kurulu güç içindeki payı yüzde 62'nin üzerine çıktı. Güneş ve rüzgâr enerjisindeki büyüme bu dönüşümün en görünür alanlarından biri oldu. Özellikle güneş enerjisinde son on yılda çok hızlı bir kapasite artışı gerçekleşti.

Önümüzdeki dönem, enerji dönüşümünde çok daha yüksek bir kapasite ve yatırım ölçeğine işaret ediyor. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanan 2035 yol haritası kapsamında güneş ve rüzgâr kurulu gücünün 120 GW'a çıkarılması hedefleniyor. Bu dönüşüm yeni üretim kapasitesinin yanında şebeke ve iletim altyapısının güçlendirilmesini, depolamanın yaygınlaştırılmasını, enerji verimliliğini ve yeni teknolojilere yatırımı da gerektiriyor. Türkiye'nin enerji tecrübesi önemli bir noktayı gösteriyor. Elektrifikasyon yalnızca daha fazla elektrik üretmek anlamına gelmiyor. Yenilenebilir kapasite, güçlü şebekeler, depolama, finansman, teknoloji, enerji verimliliği ve arz güvenliğinin birlikte yönetilmesi gerekiyor.

COP31 Eylem Gündeminde yer alan 35x35 hedefini de bu bütünlük içinde değerlendiriyoruz. Küresel nihai enerji tüketiminde elektriğin payının 2035 yılına kadar yüzde 35'e çıkarılması, temiz enerji dönüşümünü üretim kapasitesinin ötesine taşıyarak ulaşım, sanayi ve binaları da içine alan daha geniş bir dönüşümü amaçlıyor.

Şehirlerin İnşası ve İhyası

Türkiye'nin uygulama kapasitesinin en görünür olduğu alanlardan biri de sosyal konut ve şehirciliktir. TOKİ tarafından 2002'den bugüne 1 milyon 770 bin 360 konut üretildi. Şimdi

81 ili kapsayan 500 Bin Sosyal Konut Projesi ile bu kapasite yeni bir ölçeğe taşıyor. Öte yandan Kentsel Dönüşüm Başkanlığına 2 Milyon 378 bin bağımsız bölümün dönüşümü tamamlandı. 383 bin bağımsız bölümün dönüşümü ise devam etmektedir. Yani toplamda 2 milyon 761 bin bağımsız bölüm dönüşüm kapsamına alınmıştır.

Bu rakamların iklim politikasıyla doğrudan ilişkisi bulunuyor. Binaların enerji performansı, ulaşım, su, atık, arazi kullanımı ve altyapı yatırımları şehirlerin hem karbon ayak izini hem iklim risklerine karşı dayanıklılığını belirliyor. Büyük ölçekli şehircilik kapasitesi bu nedenle iklim hedeflerinin yerel ölçekte uygulanmasının da önemli araçlarından biridir.

6 Şubat 2023 depremlerinin ardından yürütülen yeniden inşa süreci bu kapasitenin en ağır sınamalarından biri oldu. On bir ilde 455 bini aşkın konut, iş yeri ve köy evi tamamlandı. Yaklaşık yarım milyon yapının iklime dirençli, yenilenebilir enerji ve Sıfır Atık yaklaşımıyla uyumlu, neredeyse sıfır enerjili bina konseptiyle inşa edilmesiyle enerji tüketiminde yüzde 39, sera gazı emisyonunda yüzde 38 azalma sağlandı. Bu tecrübe, afet sonrası yeniden inşa ile düşük karbonlu ve enerji verimli şehircilik politikalarının aynı uygulama sürecinde bir araya gelebileceğini gösterdi.

Türkiye'den Dünyaya Yayılan Sıfır Atık Girişimi

Türkiye'nin ulusal bir uygulamayı küresel çevre diplomasına taşıdığı en güçlü örneklerden biri Sıfır Atık hareketidir. Saygıdeğer Emine Erdoğan Hanımefendi'nin himayelerinde 2017 yılında başlayan Sıfır Atık, atık yönetiminin ötesine geçerek kaynak verimliliği, döngüsel ekonomi ve toplumsal katılımı kapsayan geniş bir politika alanına ulaştı.

2017'de yüzde 13 seviyesinde bulunan geri kazanım oranı 2025'te yüzde 37,53'e yükseldi. Yaklaşık 90 milyon ton atık ekonomiye kazandırıldı. 613 milyon ağacın kesilmesinin ve 180 milyon ton sera gazı salımının önüne geçildi. 270 milyar kilovatsaat enerji ile 2 trilyon litre su tasarrufu sağlandı. Sıfır Atık'ın Birleşmiş Milletler düzeyinde karşılık bulması bu tecrübeye ayrı bir anlam kattı. 30 Mart'ın Uluslararası Sıfır Atık Günü ilan edilmesi, Türkiye'de başlayan bir uygulama-

nın küresel çevre gündeminin parçası haline gelebileceğini gösterdi. Saygıdeğer Emine Erdoğan Hanımefendi'nin bu süreçteki liderliği de Türkiye'nin çevre diplomasisinin önemli bir birikimi haline geldi.

Türkiye'nin COP31'e taşıdığı tecrübenin değeri ortak geleceğimize sunduğu katkılarla birlikte gittikçe önemli hale geliyor. Türkiye enerji talebi büyüyen, sanayisini dönüştüren, hızlı kentleşmeyi ve afet risklerini yöneten ve iklim etkileriyle karşı karşıya bulunan bir ülke. Bu durum, gelişmekte olan birçok ülkenin karşı karşıya bulunduğu kalkınma ve dönüşüm meselelerini yakından anlamamıza imkân veriyor.

Çeyrek asırda oluşan birikim, büyük ölçekli kamu politikalarını sahada uygulayabilme, farklı kurumları aynı hedef etrafında çalıştırabilme, kriz dönemlerinde hızla kapasite oluşturabilme ve uluslararası ortaklıkları ulusal uygulamalarla ilişkilendirebilme tecrübesidir.

Eylem Gündemi ve Uygulama Hedefleri

COP31 Eylem Gündemi, küresel ihtiyaçlarla bu uygulama tecrübesinin keştiği bir zeminde gelişti. Sıfır Atık ve döngüsel ekonomi, temiz enerji ve elektrifikasyon, gıda güvenliği, İklim Uygulama Köprüsü, okyanuslar ve denizler, dirençli şehirler, gençlik ve eğitim, yeşil sanayileşme, Rio Sinerjisi ve dirençli sağlık sistemleri olmak üzere on öncelikli alan belirlendi.

Bu başlıkların asıl anlamı, enerji, üretim, şehirler, doğa, insan ve finansman arasındaki ilişkileri aynı uygulama gündemi içinde ele almalarında yatıyor.

Eylem Gündemi siyasi öncelikleri, mevcut uluslararası girişimleri, uygulayıcıları ve ölçülebilir hedefleri aynı sonuç alanları çevresinde buluşturacak biçimde tasarlandı. Özellikle

Yeşil Sanayileşme önceliğimiz, Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM) gibi küresel ticaret dinamiklerinin getirdiği riskleri sanayimiz için bir rekabet avantajına dönüştürmeyi amaçlıyor. Bu çerçevede, reel sektörümüzün karbon-suzlaşma yatırımlarına ve ihtiyaç duyduğu uygun maliyetli yeşil finansman kaynaklarına erişimini kolaylaştırmak, COP31 Eylem Gündeminin en somut çıktı alanlarından birini oluşturacaktır.

2035 yılına kadar nihai enerji talebinde elektriğin küresel payının yüzde 35'e çıkarılması, atık üretimindeki artışın yarıya indirilmesi, binalarda enerji kullanım yoğunluğunun en az yüzde 25 azaltılması ve üretimde döngüsel malzeme kullanımının en az yüzde 15 seviyesine yükseltilmesi bu hedefler arasında bulunuyor. Bunların yanında iklime dirençli tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması, iklim eğitiminin güçlendirilmesi ve Ulusal Katkı Beyanlarının uygulanmasını destekleyecek mekanizmaların geliştirilmesi uygulama gündeminin insan ve kapasite boyutunu tamamlıyor.

Burada önemli bir denge söz konusudur. İklim diplomasisinin saatleri Paris'te ortak bir hedefe göre ayarlandı. Ancak ülkeler bu hedefe aynı koşullarda ve aynı hızda ilerlemiyor. Kalkınma düzeyleri, enerji sistemleri, finansmana ve teknolojiye erişimleri, kurumsal kapasiteleri ve iklim risklerine karşı kırılganlıkları önemli ölçüde farklılaşıyor. Yeni dönemdeki görevimiz bu farklılıkları ortak hedeften uzaklaşmanın gerekçesine dönüştürmeden, farklı başlangıç noktalarından ilerlemeyi mümkün kılan bir uygulama düzeni kurmaktır. COP31'in meselesi saati yeniden ayarlamak değil, ortak zamanı uygulamaya dönüştürmektir.

Finansman, Güvenlik ve Uygulama

Elbette uygulama açığının en önemli boyutlarından biri finansman. Küresel iklim finansmanı ihtiyacının yıllık 7,5-9 trilyon dolar düzeyinde olduğu tahmin edilirken mevcut finansman yaklaşık 1,9 trilyon dolar seviyesinde kalıyor.

Gelişmekte olan ülkelere yönelik iklim finansmanının 2035 yılına kadar yıllık 1,3 trilyon dolar seviyesine çıkarılması hedefi de bu nedenle kritik bir eşik. Önümüzdeki dönemin meselesi sadece daha fazla finansman taahhüdünde bulunmak değil, bu kaynağın ülkelerin gerçek yatırım ihtiyaçlarıyla nasıl buluşacağını ve mevcut finansmanın etkisinin hangi araçlarla büyütüleceğini somutlaştırmaktır. Bu veriler iklim finansmanını yalnızca bir maliyet kalemi olarak değerlendiremeyeceğimizi gösteriyor. Temiz enerjiye, gıdaya, dirençli şehirlere,

yeşil sanayiye ve iklim teknolojilerine bugün ayrılan kaynak aynı zamanda gelecekte ortaya çıkabilecek ekonomik ve sosyal kayıpları azaltan uzun vadeli bir yatırımdır.

Dünya, yeni güvenlik riskleri karşısında büyük kaynakları harekete geçirebiliyor. NATO ülkelerinin savunma ve güvenlikle bağlantılı yatırımlarını millî gelirlerinin yüzde 5'ine çıkarma yönündeki yaklaşımı bunun güncel örneklerinden biridir.

İklim değişikliği de gıda güvenliğinden enerji altyapısına, şehirlerden ekonomik istikrara kadar uzanan geniş bir risk alanı oluşturuyor. Güvenlik politikalarında gelecekteki riskler için bugünden kaynak ayırmak nasıl doğal kabul ediliyorsa, iklim politikalarının da aynı uzun vadeli risk anlayışıyla ele alınması gerekiyor. Birleşmiş Milletler iklim sistemi içinde finansmanın daha güçlü bir siyasi önceliğe dönüşmesi, gelişmekte olan ülkelerin kaynaklara erişiminin kolaylaştırılması ve verilen finansman sözleşmelerinin gerçek yatırımlara dönüşmesi bu açıdan önem taşıyor.

Bu ölçekteki ihtiyacın yalnızca kamu kaynakları ve çok taraflı iklim fonlarıyla karşılanması mümkün görünmüyor. Çok taraflı kalkınma bankalarının risk paylaşımı ve sermaye maliyetlerinin düşürülmesinde daha güçlü rol üstlenmesi, özel sektör yatırımlarını harekete geçirecek bir kaldıraç etkisi oluşturabilir. Özel sektörün yenilikçi gücü, yatırım kapasitesi ve uygulama hızı da bu yapının tamamlayıcı unsurudur. Finans kuruluşlarını, yatırımcıları, şirketleri ve proje sahiplerini daha erken aşamada aynı zeminde buluşturmak, finansmanla uygulama arasındaki mesafeyi kısaltmanın temel şartlarından biridir.

Finansmanın miktarı kadar proje kapasitesi de belirleyici. Güçlü bir Ulusal Katkı Beyanı elektrik şebekesinin kendiliğinden dönüşeceği anlamına gelmiyor. Bir şehrin iklim eylem planı kendi başına yatırım projesine dönüşmüyor. Finansman mevcut olsa dahi teknik kapasite, mevzuat, proje hazırlığı ve insan kaynağı yetersizse uygulama gecikebiliyor. Bu noktada İklim Uygulama Köprüsü, hedeflerle yatırım arasın-

daki boşluğa odaklanıyor. UNDP ile geliştirdiğimiz çalışma, ülkelerin iklim ve kalkınma önceliklerini finansmana hazır proje portföyleriyle ilişkilendirmeyi amaçlıyor. Küresel iklim finansmanının reel sektöre ulaşması, sanayimizin Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizmasına (SKDM) uyum sürecinde ihtiyaç duyduğu sermayeyi dönüşüm projeleriyle buluşturması açısından da önem taşıyor. İklim Uygulama Köprüsü ile kamu yatırımlarının yanında sanayimizin yeşil dönüşüm projelerini de uluslararası finansman akışlarıyla buluşturan mekanizmaları güçlendirmeyi hedefliyoruz.

Finansman kaynağı ile yatırım yapılabilir projelerin ayrı ayrı mevcut olması, tek başına sonuç üretmeye yetmiyor. Aralarında güvenilir, şeffaf ve hızlı çalışan bir köprü kurulması gerekiyor.

Şehirler için geliştirilen Sürdürülebilir Kentsel Dirençlilik Finansmanı Faaliyeti/SURFF ise yerel yönetimlerin proje hazırlama ve finansmana erişim kapasitesini aynı çerçevede güçlendirmeye odaklanıyor. Bu yaklaşım, finansmanı soyut bir mali büyüklük olmaktan çıkarak somut ekonomik ve toplumsal sonuçlarla ilişkilendiriyor. Her finansman kararının karşılığında daha dirençli bir şehir, yeşil dönüşümünü gerçekleştiren bir fabrika, kesintisiz üretim, yeni teknolojiler ve nitelikli istihdam alanları bulunuyor. Finansmanı taahhütten projeye, projeyi yatırıma, yatırımı da insanların hayatına dokunan somut sonuçlara dönüştürmek istiyoruz.

COP31 Başkanlığı olarak uygulamanın önündeki sorunları görünür hale getirmeyi, doğru aktörleri bir araya getirmeyi, siyasi desteği harekete geçirmeyi ve başlayan çalışmaların Başkanlık yılı sonrasında da devam edebileceği sürdürülebilir ilişkileri güçlendirmeyi hedefliyoruz. Başkanlığın mevcut siyasi ve diplomatik kapasitesinin, müzakerelerin güvenilirliğini koruyarak uygulamanın önündeki belirli engelleri aşmaya yardımcı olacak biçimde kullanılması bizim anlayışımızı temsil etmemektedir.

Antalya ve Sonrası

COP31'in ölçeği, bütün bu siyasi ve diplomatik hazırlığın güçlü bir operasyon kapasitesiyle desteklenmesini gerektiriyor. Antalya'da yaklaşık 100 bin katılımcının ağırlanması bekleniyor. 197 Tarafın heyetleri, devlet ve hükümet başkanları, bakanlar, uluslararası kuruluşlar, özel sektör, finans çevreleri, bilim insanları, gençler, sivil toplum ve medya iki hafta boyunca aynı şehirde bulunacak.

Güvenlikten ulaşım, sağlıktan konaklamaya, dijital altyapıdan kayıt ve akreditasyona, basın hizmetlerinden tercüme ve gönüllü yönetimine kadar çok sayıda süreç aynı koordinasyon anlayışıyla yürütülüyor.

Antalya EXPO alanındaki mevcut yapıların mümkün olduğunca değerlendirilmesi, yeni yapı ihtiyacının sınırlandırılması ve enerji verimliliği, erişilebilirlik, Sıfır Atık ve karbon ayak izinin azaltılması ilkelerinin konferansın kendi organizasyonuna uygulanması da hazırlıkların önemli bir parçasını oluşturuyor.

Bununla birlikte organizasyon kapasitesi, sadece büyük bir konferansı eksiksiz gerçekleştirme becerisinden ibaret değildir. Diplomasi ile finansmanı, merkezi yönetimlerle şehirleri, bilimle kamu politikasını, özel sektör yatırımlarıyla küresel hedefleri aynı çalışma düzeni içinde buluşturabilmek de uygulama kapasitesinin parçasıdır.

COP31'in başarısını da yalnızca konferansın son gününde kabul edilecek metinler üzerinden değerlendirmek yeterli olmayacaktır. Müzakere başarısı temel önemini korurken başlayan ortaklıkların devamlılığı, finansmanla buluşan projeler, güçlenen yerel ve kurumsal kapasite, yeni yatırımlar ve 2035 hedeflerine doğru kaydedilen ilerleme de bu tablonun parçaları olacaktır.

Türkiye'nin COP31 Başkanlığına taşıdığı yaklaşım, çeyrek asra yaklaşan kalkınma ve uygulama birikimi ile küresel iklim politikasının bugün ulaştığı aşamayla daha da anlam kazanıyor. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde oluşan kurumsal kapasite, Saygıdeğer Emine Erdoğan Hanımefendi'nin öncülüğünde küresel bir harekete dönüşen Sıfır Atık tecrübesi, enerji dönüşümümüz, şehircilik ve afet sonrası yeniden inşa kapasitemiz ve güçlenen iklim politikamız bu birikimin farklı parçalarını oluşturuyor.

Bu tecrübe, farklı kalkınma koşullarına sahip ülkelerin hangi kurumsal, finansal ve toplumsal kapasitelere ihtiyaç duyabileceği konusunda da yol gösterici olacaktır. Başkanlık mektuplarından Eylem Gündemine, 2035 hedeflerinden İklim Uygulama Köprüsü'ne kadar oluşturduğumuz sistem de küresel iklim hedeflerini gerçek ekonomik ve toplumsal dönüşüme çevirebilmeyi ve bu tecrübeyi aktarmayı mümkün kılacaktır.

Antalya'da hedeflediğimiz küresel imecenin değeri de burada ortaya çıkıyor. Ortak hedefi korurken farklı başlangıç noktalarına alan açmak, bilgiyi, teknolojiyi, finansmanı ve uygulama kapasitesini paylaşmak ve her aktörün kendi imkânıyla ortak sonuca katkı vermesini sağlamak küresel imecenin temelini oluşturmaktadır. Tek taşla duvar olmayacağını bilen bir medeniyetin tecrübesiyle, iklim diplomasisinde de kalıcı sonucun ancak birlikte kurulan bir uygulama düzeninden doğacağını inanıyoruz. Antalya'nın iklim diplomasisindeki kalıcı değeri de burada ortaya çıkacak.

COP31'in ardından hedeflerle uygulama arasındaki mesafe biraz daha kısalmış, finansman projeye, proje yatırıma, yatırım da insanların hayatına dokunan sonuçlara dönüşmüşse Türkiye'nin üstlendiği Başkanlık sorumluluğu gerçek anlamına ulaşmış olacaktır.

“Bir kaynağı verimsiz kullanıyorsanız orada israf var demektir.”

Çerçeve'den Hayata Bak serimizin 127. sayısında, VAT Enerji Genel Müdürü ve Enerji Verimliliği Derneği Yönetim Kurulu Üyesi Altuğ Karataş ile enerji verimliliğinin üretimden günlük hayata uzanan etkilerini, KOBİ'lerin maliyetlerini azaltırken rekabet güçlerini nasıl artırabileceklerini, yeşil dönüşümün Türkiye için sunduğu fırsatları ve COP31'den beklentileri konuştuk.

İsrafın önlenmesinde teknolojinin yanı sıra alışkanlıkların da belirleyici olduğunu vurgulayan Karataş ile sürdürülebilirliğin kalıcı bir yaşam kültürüne dönüşmesi için atılması gereken adımları ele aldık.

Bu röportajı **MÜSİAD TV** kanalı üzerinden youtube'da seyredebilirsiniz!

İlk olarak sizi tanımak isteriz. Kendinizden bahseder misiniz?

Ben Altuğ Karataş. Yıldız Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü Enerji Anabilim Dalı'ndan mezun oldum. Ardından işletme alanında yüksek lisans eğitimimi tamamladım. Hâlihazırda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş bir enerji verimliliği danışmanlık firması olan VAT Enerji'nin Genel Müdürü olarak görev yapıyorum. VAT Enerji olarak temel amacımız, ülkemizin cari açığının önemli nedenlerinden biri olan enerji ithalatını azaltmaya katkı sağlamak. Aynı üretimi, konforu ve yaşam standartlarını daha az enerji tüketerek sürdürebilmek için çalışmalar yürütüyoruz. Bu kapsamda mühendislik faaliyetlerinin yanı sıra dijitalleşme, enerji izleme ve sürdürülebilirlik alanlarında da hizmet veriyoruz. Yaklaşık 40 kişilik ekibimizle işletmelerin enerji tüketimini ve maliyetlerini düşürmeyi, aynı zamanda karbon ayak izlerini azaltmayı hedefliyoruz.

Profesyonel çalışmalarımızın yanı sıra sivil toplum kuruluşlarında da aktif görevler üstleniyorum. Enerji Verimliliği Derneği Yönetim Kurulu Üyesiyim. MÜSİAD adına İklim Değişikliği Uyum Koordinasyon Kurulu'nda görev aldım ve danışma kurulu üyeliğimi sürdürüyorum. Ayrıca İstanbul Ticaret Odası bünyesindeki Bilgiyi Ticarileştirme Merkezi'nde, özellikle sürdürülebilirlik odaklı girişimlerin desteklenmesine yönelik çalışmalarda yönetim kurulu üyesi olarak yer alıyorum. Benim için en kıymetli görevlerden biri de MÜSİAD çatısı altında üstlendiğim sorumluluklardır. Bir dönem MÜSİAD Enerji ve Çevre Sektör Kurulu Başkanlığı, ardından Yönetim Kurulu Üyeliği görevlerinde bulunarak MÜSİAD camiasına ve iş dünyamıza hizmet etme fırsatı buldum.

Enerji, hayatımızın her alanında karşımıza çıkıyor. Ancak çoğu zaman yalnızca faturalar üzerinden değerlendiriliyor. Sizce enerjinin hayatımızdaki yerini ve enerji verimliliğini nasıl anlamalıyız? Tasarruf ile verimlilik arasındaki fark nedir?

Öncelikle tasarruf ile verimlilik arasındaki farkı açıklamak gerekiyor. Çünkü bu iki kavram çoğu zaman birbirine karıştırılıyor. Örneğin, iki ampulden birini söndürmek tasarruftur. Ancak aynı aydınlatma seviyesini daha az enerji tüketerek sağlayabiliyorsanız buna enerji verimliliği diyoruz. Her enerji verimliliği çalışmasının sonucunda bir tasarruf ortaya çıkar ancak her tasarruf verimlilik anlamına gelmez. Burada temel hedefimiz, yaşam konforumuzdan, üretim kalitemizden ve mevcut şartlarımızdan ödün vermeden aynı işi daha az enerjiyle gerçekleştirebilmektir.

Enerjinin hayatımızdaki yerine baktığımızda ise Sanayi Devrimi önemli bir dönüm noktasıdır. Buharlı makinelerin yaygınlaşmasıyla birlikte enerji, 18. yüzyılın sonlarından itibaren üretimin ve ekonomik gelişmenin temel unsurlarından biri hâline geldi. Sanayideki dönüşümün yanı sıra ülkelerin savunma kapasitelerini ve küresel rekabet güçlerini de doğrudan etkiledi. Özellikle buhar gücüyle çalışan gemilerin gelişmesi, başta İngiltere olmak üzere pek çok ülkeye önemli stratejik avantajlar sağladı. Enerji kaynaklarına erişim, zamanla devletlerin siyasi ve ekonomik politikalarını şekillendiren temel unsurlardan biri oldu. Bugün ise benzer bir dönüşümü teknoloji alanında yaşıyoruz. Dijitalleşme, yapay zekâ ve veri merkezlerinin yaygınlaşması enerji ihtiyacını her geçen gün artırıyor. Yaşam standartlarımız yükseldikçe kul-

landığımız araçlardan dijital cihazlara, fabrikalardaki üretim makinelerinden konutlarımızdaki teknolojilere kadar hemen her alanda enerjiye olan bağımlılığımız artıyor. Artık enerji, su ve hava kadar vazgeçilmez bir ihtiyaç hâline gelmiş durumda.

Tam da bu noktada iki önemli konu öne çıkıyor. Birincisi, enerji arz güvenliği. Ekonominin büyürken, sanayinin gelişirken ve yaşam standartlarınız yükselirken ihtiyaç duyduğunuz enerjiye kesintisiz, güvenilir ve uygun maliyetlerle ulaşabilmeniz gerekiyor. Enerjinin sürekliliği, hem ekonomik kalkınma hem de toplumsal refah açısından büyük önem taşıyor.

İkinci konu ise enerjinin ne kadar verimli ve sürdürülebilir kullanıldığı. Yalnızca yeterli enerji kaynağına sahip olmak artık tek başına yeterli değil. Bu enerjiyi tüketirken ne kadar karbon salımı gerçekleştirdiğiniz, çevreye ne ölçüde etki ettığınız ve kaynakları ne kadar verimli kullandığınız da ekonomik açıdan belirleyici hâle geldi. Dolayısıyla bir taraftan enerji arz güvenliğini sağlarken diğer taraftan daha yeşil, verimli ve sürdürülebilir bir enerji sistemine geçmemiz gerekiyor.

Günümüzde bu iki yaklaşım, dijitalleşmenin de etkisiyle yeni bir dönüşüm sürecini beraberinde getiriyor. İkiz dönüşüm olarak adlandırdığımız bu süreçte yeşil dönüşüm ile dijital dönüşüm birbirini tamamlıyor.

Bir tarafta enerji verimliliği, sürdürülebilirlik ve karbon emisyonlarının azaltılması, diğer tarafta ise dijital teknolojilerin sağladığı imkanlar bulunuyor. Türkiye'nin de bu alanda önemli adımlar attığını ve dönüşüm sürecinde kayda değer ilerlemeler sağladığını söyleyebiliriz.

İş dünyasında enerji verimliliği yatırımları, kimi zaman yüksek maliyetli görülerek erteleniyor. Özellikle imkânları sınırlı olan KOBİ'ler bu konuda nereden başlamalı? Bir işletme enerjisini verimli kullanıp kullanmadığını nasıl anlayabilir?

Öncelikle hem bireyler hem de sanayiciler açısından israf konusuna dikkat çekmek istiyorum. Bir kaynağı verimsiz kullanıyorsanız orada israf var demektir. İslam medeniyetinde de israfın haram kabul edildiğini biliyoruz. Dolayısıyla enerjiyi verimli kullanmanın yöntemlerini bildiğimiz hâlde bunları uygulamıyorsa yalnızca ekonomik açıdan değil, ahlaki açıdan da önemli bir sorumluluk taşıyoruz.

Konunun sanayi boyutuna baktığımızda ise özellikle KOBİ'lerimizin her geçen yıl rekabetin daha da arttığı bir ekonomik ortamda faaliyet gösterdiğini görüyoruz. Enerji maliyetleri, işletmelerin rekabet gücünü doğrudan etkileyen unsurların başında geliyor. Bu maliyetlerin toplam üretim içindeki payı ise sektörlerle göre önemli farklılıklar gösteriyor. Bazı sektörlerde enerji maliyetlerinin payı yüzde 5 seviyesindeyken tekstilde yüzde 10-15'e, gıda sektöründe yüzde 20-25'e ulaşabiliyor. Çimento üretiminde ise toplam maliyetin yaklaşık yüzde 50'si enerjiden kaynaklanabiliyor.

Bu nedenle işletmelerimizin öncelikle kendi üretim süreçlerini analiz ederek toplam maliyetleri içerisinde enerjinin ne kadarlık bir paya sahip olduğunu belirlemesi gerekiyor. Ardından hangi alanlarda enerji tüketimini azaltabileceklerini, birim ürün başına maliyetlerini nasıl düşürebileceklerini ve böylece kârlılıklarını ve rekabet güçlerini nasıl artıracabileceklerini değerlendirmeleri gerekiyor.

Burada ilk adım, işletmelerimizin bir tür sağlık kontrolü olarak değerlendirebileceğimiz enerji etütlerini yaptırmasıdır. Nasıl ki bir insan doktora gittiğinde muayeneden geçiyor, çeşitli tetkikler yaptırıyor ve farkında olmadığı sağlık sorunlarını öğreniyorsa fabrikalarımızın da benzer bir kontrolden geçmesi gerekiyor. Çünkü işletmeler de sürekli faaliyet gösteren, yaşayan organizmalar gibidir. Enerji etütleri sayesinde hangi noktalarda israf yaşandığı, hangi sistemlerin verimsiz çalıştığı ve nerelerde iyileştirme yapılabileceği net biçimde ortaya konuluyor.

Özellikle maddi imkânları sınırlı olan KOBİ'lerimiz için KOSGEB'in bu alanda sağladığı desteklerin önemli olduğunu belirtmek isterim. Bu destekler sayesinde işletmelerimiz enerji etütlerini gerçekleştirerek verimlilik potansiyellerini belirleyebiliyor.

Bir sonraki aşama ise tespit edilen sorunların çözümüne yönelik yatırımların planlanmasıdır. Elektrik motorları, pompalar, fanlar, fırınlar, kazanlar ve basınçlı hava sistemleri gibi sanayide yaygın kullanılan ekipmanların her birinde önemli verimlilik fırsatları bulunabiliyor. Enerji etütleri sonucunda hazırlanan fizibilite çalışmaları, hangi yatırımın ne kadar tasarruf sağlayacağını ve kendisini ne kadar sürede amorti edeceğini gösteriyor.

Örneğin bir elektrik motorunun değiştirilmesiyle yapılacak yatırım kendisini altı ayda, iki yılda veya üç yılda geri ödeyebiliyor. Bizim Türkiye genelinde gerçekleştirdiğimiz 2 binin üzerindeki enerji etüdünden elde ettiğimiz sonuçlara göre enerji verimliliği projelerinin ortalama geri dönüş süresi yaklaşık 1,5 yıl. Bu oldukça önemli bir veri.

Bu nedenle ben enerji verimliliğini en cazip yatırım alanlarından biri olarak görüyorum. Borsa, döviz, altın, gayrimenkul

veya diğer yatırım araçlarıyla karşılaştırdığımızda enerji verimliliği yatırımlarının çok kısa sürelerde kendisini geri ödeyebildiğini görüyoruz. Üstelik bu yatırımlar yalnızca maliyet avantajı sağlamakla kalmıyor, işletmelerin rekabet gücünü de artırıyor.

Elbette burada finansman konusu gündeme geliyor. İşletmelerimiz bu yatırımları kendi öz sermayeleriyle gerçekleştirebilecekleri gibi çeşitli teşvik ve desteklerden de yararlanabiliyor. KOSGEB desteklerinin yanı sıra Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Dünya Bankası ve farklı fonlar aracılığıyla sunduğu yeşil dönüşüm destekleri bulunuyor. Ayrıca Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının verimlilik artırıcı proje destekleri kapsamında proje başına yüzde 30 hibe imkânı da sağlanabiliyor.

Bunların dışında, özellikle finansman sorunu yaşayan işletmelerimiz için oldukça önemli bir model daha var: Tasarrufla yatırımını ödeyen model. Enerji Performans Sözleşmesi olarak adlandırılan bu sistemde işletmenin başlangıçta yatırım maliyetini karşılaması gerekmiyor. Örneğin bir fabrikanızda enerji kaybına neden olan bir ekipmanınız var ancak bunu değiştirecek bütçeniz bulunmuyor. Bu durumda bir enerji hizmet şirketi gerekli yatırımı gerçekleştiriyor ve yatırımın maliyeti elde edilen enerji tasarrufundan karşılanıyor. Bir anlamda işletme, mevcut enerji israfını ortadan kaldırarak yatırımını finanse etmiş oluyor.

Dolayısıyla KOBİ'lerimiz için izlenmesi gereken yol oldukça açık. Öncelikle enerji etütleriyle mevcut durumlarını analiz etmeleri, ardından verimlilik fırsatlarını belirleyerek bir eylem planı oluşturmaları ve son aşamada kendilerine uygun finansman modellerini değerlendirmeleri gerekiyor.

Yaptığımız enerji etütlerinden elde ettiğimiz sonuçlar, Türk sanayisinde ortalama yüzde 15 ila 25 arasında enerji tasarrufu potansiyeli bulunduğunu gösteriyor. Bu önemli bir oran. Bizi izleyen bir sanayicimiz, aylık enerji faturasına baktığında bu tutarın yüzde 15-20'si kadar tasarruf sağlayabileceği bir potansiyel bulunduğunu düşünebilir. Dolayısıyla enerji verimliliğini yalnızca bir maliyet kalemi olarak değil, işletmesinin geleceğine, kârlılığına ve rekabet gücüne yapılan bir yatırım olarak değerlendirmesi gerekiyor.

Yeşil dönüşüm ve karbon salımının azaltılması, üretim ve ihracat gündeminde giderek daha fazla yer tutuyor. Türkiye'nin enerji alanındaki ihtiyaçlarını ve sanayimizin rekabet gücünü birlikte düşündüğünüzde, önümüzdeki dönemde hangi adımlara öncelik vermemiz gerektiğini düşünüyorsunuz?

Yeşil dönüşüm ekonomisini ve bu yeni ekonomik modelin uygulamalarını değerlendirdiğimizde, en önemli coğrafyalardan birinin Avrupa olduğunu görüyoruz. Türkiye olarak Avrupa Birliği ile oldukça yakın ticari ilişkilerimiz bulunuyor. İngiltere'yi de dâhil ettiğimizde ihracatımızın neredeyse yarısını bu coğrafyaya gerçekleştiriyoruz. Dolayısıyla Avrupa Birliği'nin ortaya koyduğu düzenlemeleri görmezden gelmemiz mümkün değil.

Özellikle Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Sınırdan Karbon Düzenleme Mekanizması gibi uygulamaların sanayicilerimiz açısından ne anlama geldiğini çok iyi anlamamız gerekiyor. 1 Ocak

Tecrübeye Yatırım

Yatırım kararından projenin tamamlanmasına kadar.

Yatırım
Fizibilitesi

Tasarım
Yönetimi

İhale ve Satın Alma
Yönetimi

İnşaat
Yönetimi

15
Milyon m² Üzeri
Toplam İnşaat Alanı

700+
Teknik Kadro
Disiplinlerarası Uzmanlık

Hayat Makkah
Mekke

Shaer Al Taqwaa Towers
Mekke

Sinwan Towers
Riyad

Hayat Makkah
Mekke

2026 itibarıyla mali uygulama dönemine geçilen Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması, üretim süreçlerindeki karbon emisyonlarını doğrudan ticari rekabetin bir unsuru hâline getiriyor. Avrupa Birliği'nin belirlediği emisyon kriterlerinin üzerinde karbon salımla üretilen ürünler, karbon fiyatına bağlı olarak ilave maliyetlerle karşılaşabiliyor. Üstelik bu yükümlülükler doğrudan Avrupa'daki ithalatçılara yönelik olsa da Türkiye'deki üreticilerimizi de yakından ilgilendiriyor.

Türkiye de bu dönüşüme yönelik önemli adımlar atıyor. Paris İklim Anlaşması'nın 2021 yılında onaylanması, enerji ve iklim politikalarımız açısından önemli bir aşamaydı. Bunun yanı sıra 2017-2023 dönemini kapsayan Birinci Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı'nın ardından 2024-2030 dönemine yönelik İkinci Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı hayata geçirildi. Sıfır Atık Projesi de Sayın Emine Erdoğan'ın öncülüğünde uluslararası ölçekte karşılık bulan önemli bir çevre hareketine dönüştü.

Bugün organize sanayi bölgelerimizin, sanayi ve ticaret odalarımızın bu dönüşümde ciddi sorumluluklar üstlendiğini görüyoruz. İşletmelerimizin teknik personellerini yetiştirmesi, üretim süreçlerini yeniden değerlendirmesi ve yeşil dönüşümüne yönelik yatırımlar gerçekleştirmesi son derece kıymetli. Ancak bu süreci yalnızca çevresel bir sorumluluk olarak değil, ekonomik bir zorunluluk ve aynı zamanda önemli bir fırsat olarak değerlendirmemiz gerekiyor.

Burada iki farklı senaryo karşımıza çıkıyor. İlki, gerekli dönüşümü gerçekleştiremeyen işletmelerimizin karşılaşacağı riskler. Örneğin Avrupa pazarına 100 liraya sattığınız bir ürün olduğunu düşünelim. Rakibiniz aynı ürünü 105 liraya satıyor ve siz fiyat avantajınız sayesinde tercih ediliyorsunuz. Ancak karbon emisyonlarınız nedeniyle ürününüze 10 liralık ilave maliyet yansıdığında satış fiyatınız 110 liraya çıkıyor. Bu durumda rakibiniz daha avantajlı konuma geliyor ve siz pazarınızı kaybetme riskiyle karşılaşıyorsunuz. Diğer taraftan bu dönüşümün çok önemli fırsatlar sunduğunu da

unutmamak gerekiyor. Türkiye, özellikle Çin ve Hindistan gibi düşük maliyetli üretim yapan ülkeler karşısında zaman zaman fiyat rekabetinde zorlanabiliyor. Ancak yeşil ve dijital dönüşüm yatırımları sayesinde daha düşük karbon emisyonu ile üretim gerçekleştirebilirsek Avrupa pazarında önemli bir rekabet avantajı elde edebiliriz. Böylece yalnızca mevcut pazarımızı korumakla kalmaz, ihracatımızı artırma imkânına da kavuşabiliriz.

Ben bu sürecin fırsat tarafına odaklanıyorum. Sanayicilerimizin ve KOBİ'lerimizin önemli bir bölümü dönüşüm konusunda hızlı adımlar atmaya başladı. Henüz harekete geçmeyen işletmelerimizin de bir an önce bu sürece dâhil olması gerektiğini düşünüyorum.

Çünkü karşımızda oldukça büyük bir ekonomik dönüşüm bulunuyor. Avrupa Birliği'nin 2030 yılına kadar yeşil dönüşüm kapsamında yaklaşık 1 trilyon avroluk bir yatırım hedefi söz konusu. COP28 ve COP29 gibi uluslararası iklim toplantılarında ise küresel ölçekte yeşil dönüşümün finansman ihtiyacına ilişkin 3 ila 5 trilyon dolarlık büyüklükler gündeme geldi. Bu rakamlar, yeni ekonomik modelin ne kadar büyük bir pazar oluşturduğunu gösteriyor.

Türkiye açısından burada önemli bir fırsat görüyorum. Ülkeyimizin küresel karbon emisyonlarındaki payı yaklaşık yüzde 1 düzeyinde. Ancak ortaya çıkan bu yeni ekonomik ekosistemden yüzde 2 oranında pay alabilirsek çok büyük bir kazanım elde edebiliriz. Bu da Türkiye'nin 2053 ve 2071 hedeflerine ulaşması açısından önemli katkılar sağlayabilir.

Dolayısıyla bu dönemi doğru değerlendirmemiz gerekiyor. Anadolu'da güzel bir söz vardır: Erken kalkan yol alır. Yeşil dönüşümde de erken harekete geçen ülkelerin ve işletmelerin önemli avantajlar elde edeceğine inanıyorum. Türkiye'nin hem yasal altyapısı hem de sanayi kapasitesi bakımından bu dönüşümü gerçekleştirebilecek güce sahip olduğunu düşünüyorum. Hiçbir işletmemiz geç kaldığı düşüncesine ka-

pılmamalı. Aksine, bu sürecin ticaretini geliştirebilecek yeni fırsatlar sunduğunu görerek bir an önce harekete geçmeli. Enerji verimliliğini kalıcı bir yaşam biçimine dönüştürmek için bireysel ve toplumsal olarak neleri değiştirmemiz gerekiyor? Öncelikle tüketim alışkanlıklarımızı yeniden değerlendirmemiz gerekiyor. İçinde bulunduğumuz dönemde, geçmiş nesillerle karşılaştırıldığında çok daha büyük bir bolluk içerisinde yaşıyoruz. Rahmetli dedemin, İkinci Dünya Savaşı yıllarında şeker bulamadıkları için çaylarını üzümle içtiklerini anlattığını hatırlıyorum. Türkiye geçmişte çok ciddi yokluk dönemlerinden geçti. Ancak refah seviyemiz ve tüketim imkânlarımız arttıkça israfın da arttığını görüyoruz.

Bugün bozulan bir eşyayı tamir etmek yerine yenisini almayı tercih edebiliyoruz. Enerji kullanımında da benzer alışkanlıklarımız var. Örneğin kışın kombimiz ve kaloriferlerimiz çalışırken evi havalandırmak için pencereleri uzun süre açık bırakabiliyoruz. Bunu, otomobilin gaz pedalına sonuna kadar basıp hızımızı frenle kontrol etmeye benzetiyorum. Aslında yaptığımız şey, bir taraftan enerji harcarken diğer taraftan o enerjiyi boşa tüketmek. İşte israf tam olarak budur.

Enerji verimliliğini hayatımızın bir parçası hâline getirmek için öncelikle günlük yaşamımızdaki bu alışkanlıkları değiştirmeliyiz. Evlerimizde atabileceğimiz ilk adımlardan biri aydınlatma sistemlerimizi gözden geçirmek. Geleneksel ampuller yerine LED aydınlatmaların tercih edilmesi önemli ölçüde tasarruf sağlayabiliyor. Çünkü konutlardaki elektrik tüketimi-

nin yaklaşık yüzde 10'u aydınlatmadan kaynaklanabiliyor. Bir diğer önemli konu beyaz eşyalar. Örneğin 20-25 yıllık eski bir buzdolabı yılda 700-750 kWh elektrik tüketirken yüksek enerji verimliliğine sahip yeni bir modelde bu tüketim 300-350 kWh seviyelerine kadar düşebiliyor. Dolayısıyla yeni beyaz eşya alırken yalnızca fiyatına değil, enerji verimliliğine de dikkat etmemiz gerekiyor.

Ancak konutlarda en önemli başlıklardan biri kesinlikle ısı yalıtımı. Özellikle eski ve yalıtımsız binalarda ısı kayıpları nedeniyle tüketilen enerjinin çok önemli bir bölümü boşa gidiyor. Doğru bir yalıtım uygulamasıyla ısınma giderlerinde ciddi oranlarda tasarruf sağlamak mümkün. Bazı yapılarda bu tasarruf yüzde 50'ye kadar ulaşabiliyor.

Elbette herkesin binasına hemen yalıtım yaptırmaya imkânı olmayabilir. Ancak çok daha düşük maliyetlerle uygulanabilecek yöntemler de var. Örneğin pencere kenarlarına yerleştirilecek basit yalıtım şeritleriyle soğuk hava girişini azaltabilir, yaklaşık yüzde 5'e varan tasarruf sağlayabilirsiniz. Benzer şekilde radyatörlerin arkasına yerleştirilecek yalıtım malzemeleri de ısı kayıplarını azaltarak enerji tüketiminin düşmesine katkıda bulunabiliyor.

Elektronik cihazların kullanımı da dikkat etmemiz gereken bir diğer konu. Televizyonlar, modemler ve çeşitli elektronik eşyalar kapalı görünseler bile bekleme modunda elektrik tüketmeye devam edebiliyor. Bu tüketim küçük görünse de

toplam elektrik faturasında önemli bir pay oluşturabiliyor. Kullanılmayan cihazların anahtarlı prizler aracılığıyla tamamen kapatılması basit ama etkili bir yöntem.

İklimlendirme konusunda da benzer bir bilinç geliştirmemiz gerekiyor. Yaz aylarında klimayı gereğinden fazla düşük sıcaklıklarda çalıştırmak enerji tüketimini artırıyor. Soğutma sıcaklığındaki her bir derecelik değişim, koşullara bağlı olarak elektrik tüketiminde yaklaşık yüzde 7'lik bir fark oluşturabiliyor. Dolayısıyla klimamızı 17 dereceye ayarlamak yerine 25 derece gibi daha makul sıcaklıklarda kullanmak hem konforumuzu koruyabilir hem de faturamızı azaltabilir. Aynı yaklaşım kış aylarındaki ısıtma sistemleri için de geçerli.

Bu küçük değişikliklerin ülke ekonomisine yansması ise düşündüğümüzden çok daha büyük. Yapılan bazı hesaplamalara göre Türkiye'deki konut stokunun tamamının uygun şekilde yalıtılması hâlinde yıllık 7 milyar doların üzerinde enerji tasarrufu sağlanabilecek bir potansiyel bulunuyor. Bu yalnızca hane halkının faturalarının düşmesi anlamına gelmiyor. Aynı zamanda enerji ithalatımızın azalması, döviz kaynaklarımızın ülkemizde kalması ve çevresel etkilerin azaltılması anlamına geliyor.

Burada şunu özellikle vurgulamak istiyorum: Bir vatandaşımızın evinde, bir sanayicimizin fabrikasında veya bir öğrencimizin günlük yaşamında sağlayacağı her tasarruf, toplamda ülkemizin ekonomik gücüne katkıda bulunuyor. Çünkü Türkiye enerji ithalatına her yıl milyarlarca dolar kaynak ayırıyor. Bu kaynakların bir bölümünü verimlilik yoluyla ülkemizde tutabilirsek ekonomik açıdan önemli bir kazanım elde edebiliriz.

Üstelik enerji verimliliğini yalnızca konutlarımızla sınırlandırmamalıyız. Ticari binalarımızda, hastanelerimizde, üniversitelerimizde ve bütün toplu yaşam alanlarımızda da aynı yaklaşımı benimsememiz gerekiyor.

Örneğin muslukların ucuna takılabilen ve suyun daha az tüketilmesini sağlayan perlatörler sayesinde su tüketimini yüzde 50'ye varan oranlarda azaltmak mümkün. Bu yalnızca su tasarrufu anlamına gelmiyor. Çünkü suyun barajlardan evlerimize ulaştırılması için de ciddi miktarda enerji harcanıyor. İstanbul ölçeğinde düşündüğümüzde su tüketiminin azaltılması, İSKİ'nin pompalama faaliyetlerinde harcadığı enerjinin ve buna bağlı maliyetlerin düşmesine de katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda binalarımızdaki hidroforların daha az çalışmasını sağlayacaktır.

Bunun yanında binaların mimari tasarımından şehir planlamasına kadar çok geniş bir alanda enerji verimliliğini düşünmemiz gerekiyor. Gün ışığından daha fazla yararlanan binalar, doğru konumlandırılmış yapılar, verimli asansörler, aydınlatma sistemleri ve üretim ekipmanları toplam enerji tüketimimiz üzerinde önemli etkiler oluşturuyor.

Son olarak şu karşılaştırmayı yapmak istiyorum: Sakarya Gaz Sahası'nda yeni bir doğal gaz rezervi bulunduğunda veya Gabar'da petrol üretimimiz arttığında hepimiz mutlu oluyoruz. Çünkü bunlar ülkemizin yerli ve milli enerji kaynakları. Ancak unutmamamız gereken bir üçüncü kaynağımız daha var: Enerji verimliliği.

Biz enerji verimliliğini de yerli ve milli bir enerji kaynağı olarak görmeliyiz. Çünkü israf ettiğimiz enerjiyi geri kazanmak, yeni bir enerji kaynağı bulmak kadar kıymetli. Hatta sahip olduğumuz verimlilik potansiyelinin, bazı enerji kaynakların-

dan elde ettiğimiz kazanımlardan çok daha büyük olabileceğini düşünüyorum. Bu nedenle enerji verimliliğini geçici bir tasarruf tedbiri değil, bireyden sanayiye kadar toplumun bütün kesimlerinde benimsenmesi gereken kalıcı bir yaşam kültürü hâline getirmeliyiz.

Türkiye'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilecek COP31 Zirvesi'nde enerji verimliliğinin nasıl bir yer bulmasını bekliyorsunuz? Bu sürecin sanayide ve günlük hayatta somut kazanımlara dönüşmesi için hangi adımlar atılmalı? Ayrıca COP31 kapsamında enerji verimliliğinin bir yaşam kültürüne dönüşmesine yönelik ne tür girişimler öne çıkabilir?

Öncelikle COP'un ne anlama geldiğini açıklamakta fayda var. COP, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi kapsamında düzenlenen Taraflar Konferansı'dır. Dünyanın farklı ülkelerinden temsilciler bir araya gelerek iklim değişikliğiyle mücadele konusunda müzakereler yürütüyor. Dünyayı nasıl kirlettiğimizi hepimiz biliyoruz. Ancak bu kirliliği nasıl azaltacağımız, çevresel sorunlarla nasıl mücadele edeceğimiz ve gelecek nesillere nasıl bir dünya bırakacağımız konusunda ortak hareket etmemiz gerekiyor.

Elbette bu süreçte alınan kararlara katılan ülkeler olduğu gibi çeşitli gerekçelerle farklı tutumlar sergileyen ülkeler de bulunuyor. Ancak ben yine meselenin olumlu tarafına bakıyorum. Hiçbir şey yapmamaktansa ülkelerin bir araya gelerek bu sorunları konuşması, ortak çözümler üretmesi ve sorumluluk üstlenmesi bile insanlık adına önemli bir kazanımdır. Türki-

ye'nin COP31'e ev sahipliği yapacak olması da bu açıdan son derece kıymetli. Ülkemiz, coğrafi konumu itibarıyla Avrupa, Asya, Afrika ve Orta Doğu'nun kesişim noktasında bulunuyor. Dolayısıyla dünyanın merkezinde yer alan Türkiye'nin, iklim değişikliği gibi küresel bir meselenin de merkezinde bulunacak olması önemli bir fırsat.

Antalya'da düzenlenecek COP31 Zirvesi'ne devlet başkanları, başbakanlar, üst düzey kamu yöneticileri, uluslararası kuruluşların temsilcileri ve iklim müzakerecilerinin katılımını bekliyoruz. Bunun yanı sıra Dünya Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası, Asya Altyapı Yatırım Bankası ve Afrika Kalkınma Bankası gibi küresel finans kuruluşlarının temsilcileri de bu süreçte önemli roller üstlenecek.

Daha önce katıldığım COP zirvelerinde 70 binin üzerinde katılımcının yer aldığını gördüm. Türkiye'nin coğrafi konumu, organizasyon kapasitesi ve uluslararası alandaki etkinliği dikkate alındığında COP31'in 100 binin üzerinde katılımcıya ulaşabileceğini düşünüyorum. Hatta bugüne kadar gerçekleştirilmiş en geniş katımlı iklim zirvelerinden biri olabileceğine inanıyorum.

Peki Türkiye bu zirvede nasıl bir mesaj verebilir? Öncelikle Avustralya ile yürütülecek iş birliğinin önemli olduğunu düşünüyorum. Pasifik ülkelerinin iklim değişikliğine ilişkin hassasiyetlerinin gündeme taşınması, aynı zamanda Akdeniz havzasının karşı karşıya bulunduğu çevresel risklerin ele alınması açısından önemli bir süreç yaşanacak.

Türkiye'nin ise özellikle enerji verimliliği, israfın önlenmesi ve sürdürülebilirlik konularında güçlü mesajlar verebileceğine inanıyorum. Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde enerji verimliliğini ve israfı mücadeleyi merkeze alan kapsamlı bir yaklaşımın ortaya konulmasını bekliyorum. Bunun yanı sıra ülkemizin uzun vadeli enerji ve iklim stratejilerinin de COP31 sürecinde uluslararası kamuoyuna güçlü biçimde anlatılacağını düşünüyorum. Biliyorsunuz, Paris İklim Anlaşması ve

Kyoto Protokolü gibi uluslararası düzenlemeler, gerçekleştirildikleri şehirlerin isimleriyle özdeşleşerek iklim diplomasisinin önemli dönüm noktaları hâline geldi. Benzer şekilde Antalya'da gerçekleştirilecek COP31'in de somut kararların alındığı, uygulamaya dönük mekanizmaların geliştirildiği ve sonuçlarıyla hatırlanan bir zirve olmasını arzu ediyorum. Hatta bu zirvenin bir uygulama COP'u olarak öne çıkabileceğine inanıyorum.

Üstelik Türkiye'nin sorumluluğu zirvenin düzenlenmesiyle sona ermeyecek. COP31 Başkanlığı kapsamında bir sonraki zirveye kadar yürütülecek uluslararası çalışmaların koordinasyonu da büyük önem taşıyor. Bu süreçte COP31 Başkanı olarak görev üstlenecek Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanımız Sayın Murat Kurum'un liderliğinde önemli çalışmalar gerçekleştirileceğine inanıyorum.

Türkiye'nin elindeki en güçlü örneklerden biri de Sıfır Atık hareketidir. Sayın Emine Erdoğan'ın öncülüğünde başlayan bu girişim, bugün uluslararası ölçekte tanınan bir çevre hareketine dönüşmüş durumda. Birleşmiş Milletler tarafından 30 Mart'ın Uluslararası Sıfır Atık Günü ilan edilmesi de Türkiye'nin bu alandaki girişimlerinin önemli bir sonucu. COP31'de Sıfır Atık yaklaşımının daha geniş bir coğrafyaya yayılması ve yeni uygulamalara öncülük etmesi açısından önemli fırsatlar bulunduğunu düşünüyorum. Ancak ben Türkiye'nin bu zirvede yalnızca teknik ve ekonomik konularla sınırlı kalmaması gerektiğine inanıyorum. Ülkemizin tarihi ve kültürel birikimiyle dünyaya sunabileceği çok daha kapsamlı bir medeniyet yaklaşımı bulunuyor.

Sonuç olarak Türkiye, COP31 ile büyük bir sorumluluk üstleniyor. Ancak bu sorumluluğun aynı zamanda önemli ekonomik, diplomatik ve toplumsal fırsatlar barındırdığına inanıyorum. Temennim, Antalya'dan yalnızca güçlü mesajların değil, uygulanabilir politikaların, kalıcı iş birliklerinin ve somut sonuçların ortaya çıkmasıdır.

Dr. Enes Aslan**MÜSİAD** Ekonomik, Siyasi ve Sosyal Araştırmalar Birimi Yöneticisi

Türkiye - AB Ekonomisinde Yeşil Eşik: İş Dünyasının İhracatta Yeni Değer Zinciri

Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ekonomik ilişki uzun yıllar boyunca dış ticaret hacmi, Gümrük Birliği, doğrudan yabancı yatırımlar, imalat sanayisi ve Türkiye'nin Avrupa değer zincirlerindeki konumu üzerinden okundu. Ancak küresel ekonominin geçirdiği yapısal dönüşüm, bu ilişkinin artık yalnızca ihracat ve ithalat rakamları, yatırım akımları ya da pazar payları üzerinden değerlendirilemeyeceğini gösteriyor.

Avrupa'nın sanayi politikasından enerji sistemine, tedarik zincirlerinden sermaye tahsisine kadar uzanan yeni denklem, Türkiye-AB ekonomik ilişkilerinde de farklı bir dönemin kapısını aralıyor.

Önümüzdeki dönemin asıl sorusu, Türkiye'nin Avrupa Birliği pazarında mevcut ihracat hacmini ne ölçüde artılabileceğinden ziyade, ihracat kompozisyonunu nasıl daha yüksek katma değerli, teknoloji yoğun ve düşük karbonlu ürün ve hizmetlere taşıyabileceği olacak; Avrupa'nın yeniden şekillenen tedarik zincirlerinde hangi stratejik üretim alanlarını üstlenebileceği, hangi yüksek marjlı segmentlerde ölçek kazanabileceği ve bu konumu doğrudan yatırım, teknoloji transferi, verimlilik ve sürdürülebilir ihracat artışına nasıl dönüştürebileceği belirleyici hâle gelecek.

Avrupa'nın düşük karbonlu üretime geçişi, kritik girdilerde tedarik güvenliğini güçlendirme ve stratejik sektörlerde dışa bağımlılığı azaltma çabası, Türkiye açısından yeni bir üretim ve yatırım denklemine işaret ediyor.

Tam da burada yeşil dönüşümün ekonomik anlamı değişiyor. Bu dönüşümü yalnızca şirketlerin önüne çıkan yeni bir mevzuat seti ya da katlanılması gereken bir uyum maliyeti olarak görmek, ortaya çıkan ekonomik fırsatın önemli bir bölümünü gözden kaçırmak anlamına geliyor. Çünkü yeşil dönüşüm, Avrupa pazarına erişimin koşullarını yeniden tanımlarken aynı zamanda küresel ölçekte trilyonlarca dolarlık yeni bir yatırım ve pazar alanı oluşturuyor. Küresel yeşil ekonominin yıllık hacminin 5 trilyon doları aştığı, 2030'a kadar ise 7 trilyon doların üzerine çıkmasının beklendiği görülüyor. Daha dikkat çekici olan ise yeşil gelirlerin geleneksel faaliyetlerden ortalama iki kat daha hızlı büyümesi. Gelirlerinin yarısından fazlasını yeşil pazarlardan elde eden şirketlerin sermaye piyasalarında yüzde 12-15 arasında değerlendirme primi elde edebildiğine ilişkin bulgular da dönüşümün yalnızca çevresel değil, doğrudan finansal bir boyut taşıdığını ortaya koyuyor.

Bu noktada yeşil dönüşüm, çevre politikasının sınırlarını aşarak doğrudan bir rekabetçilik meselesine dönüşüyor. Avrupa'da devreye alınan her yeni karbon düzenlemesi, enerji standardı, ürün kriteri veya sürdürülebilirlik yükümlülüğü, Türkiye'deki şirketlerin maliyet yapısından yatırım kararlarına, finansmana erişiminden Avrupa pazarındaki konumuna kadar geniş bir alanı etkiliyor. Dolayısıyla Avrupa'nın yeşil dönüşümü Türkiye açısından dış politika ya da çevre politikasının yan başlığı olmaktan çıkıyor; ticaret politikasının, sanayi stratejisinin, yatırım gündeminin ve ihracat politikasının merkezine yerleşiyor.

Türkiye İçin Yeni Fırsat: KOBİ'lerle Avrupa Birliği'nin Yeşil Tedarik Üssü Olmak

Avrupa Birliği'nin yeşil dönüşümü Türkiye açısından artık yalnızca bir çevre politikası başlığı değil; doğrudan ticaretin, sanayi politikasının ve uluslararası rekabetçiliğin konusu hâline geliyor. Karbon maliyeti, enerji verimliliği, kaynakların etkin kullanımı, ürünlerin yaşam döngüsü ve tedarik zincirlerinin izlenebilirliği Avrupa pazarına erişimin yeni kriterlerini oluşturuyor. Türkiye'nin Avrupa ile sahip olduğu güçlü ticaret ve üretim entegrasyonu nedeniyle bu dönüşüm, ihracatçı şirketlerin maliyet yapısından yatırım kararlarına kadar geniş bir alanı doğrudan etkiliyor.

Bu dönüşümün başarısında belirleyici halka ise KOBİ'ler olacak. Türkiye'nin Avrupa değer zincirlerindeki rekabet gücü yalnızca büyük ölçekli ihracatçıların performansına değil, bu şirketlerin tedarik zincirlerinde yer alan milyonlarca KOBİ'nin dönüşüm kapasitesine bağlı. Otomotivden makine sektörüne, tekstilden kimyaya, gıdadan elektrik-elektronığa kadar Avrupa'daki büyük alıcıların sürdürülebilirlik ve karbon kriterleri artık tedarik zincirinin yalnızca ilk halkasında kalmıyor; giderek daha alt seviyelerdeki üreticilere kadar yayılıyor.

Bu nedenle KOBİ'lerin yeşil dönüşümünü ayrı ve ikincil bir işletme politikası olarak değerlendirmek yerine, doğrudan Türkiye'nin ihracat ve sanayi politikasının bir unsuru olarak ele almak gerekiyor. Bir KOBİ'nin enerji tüketimini azaltması, hammadde kullanımını optimize etmesi, emisyonlarını ölçmesi, üretim süreçlerini dijitalleştirilmesi ve ürün verisini izlenebilir hâle getirmesi yalnızca çevresel performansını iyileştirmiyor; aynı zamanda maliyetlerini, verimliliğini ve Avrupa pazarındaki rekabet gücünü doğrudan etkiliyor.

Bu noktada en hızlı ekonomik kazanımlardan biri enerji ve kaynak verimliliğinde ortaya çıkıyor. Daha az enerji ve hammadde kullanarak aynı üretim seviyesine ulaşmak bir

yandan işletme maliyetlerini aşağı çekerken diğer yandan ürünün karbon yoğunluğunu azaltıyor. Geri dönüşüm, ikincil hammadde kullanımı, yeniden üretim ve döngüsel üretim modelleri ise yalnızca atık maliyetlerini azaltmakla kalmıyor; ithal girdilere bağımlılığı düşürerek yeni üretim, yatırım ve ihracat alanları oluşturuyor.

Bununla birlikte dönüşümün kendisi de önemli bir yatırım ihtiyacı doğuruyor. KOBİ'lerin makine ve üretim altyapısını yenilemesi, temiz ve rekabetçi enerjiye erişmesi, emisyon ölçüm ve raporlama sistemleri kurması, dijital veri altyapısını geliştirmesi ve yeni teknolojilere yatırım yapabilmesi için finansman kanallarının güçlendirilmesi gerekiyor.

Gümrük Birliği'nden COP31'e: Türkiye'nin Yeni Avrupa Cephesi

Türkiye-AB ekonomik ilişkilerinin geleceği açısından Gümrük Birliği'nin modernizasyonunu yeşil dönüşümden ayrı değerlendirmek artık mümkün değil. Avrupa ekonomisinin ticaret kuralları, teknik standartları, karbon düzenlemeleri ve sürdürülebilirlik kriterleri hızla değişirken, Türkiye'nin Avrupa pazarına entegrasyonunu geçmiş dönemin üretim ve ticaret koşulları üzerinden sürdürmesi giderek daha fazla sınırla karşılaşılıyor.

Bu nedenle Gümrük Birliği'nin geleceği tartışılırken hizmetler, kamu alımları, tarım, dijital ticaret ve teknik düzenlemelerin yanı sıra döngüsel ekonomi, kaynak verimliliği ve düşük karbonlu üretim standartlarının da ilişkinin yeni ekonomik odağının bir parçası olarak ele alınması gerekiyor.

Türkiye'den Avrupa pazarına üretim ve ihracat yapan şirketler için ticaret politikasının sınırı artık gümrük kapısında bitmiyor. Üretim tesisinin enerji performansından kullanılan hammaddenin kaynağına, tedarikçilerin karbon ayak izinden lojistik süreçlerine, ürün tasarımından kullanım ömrü sonrasındaki geri dönüşüm kapasitesine kadar uzanan bütün bir değer zinciri, Avrupa'nın yeni sürdürülebilirlik yaklaşımının kapsamına giriyor. COP31 süreci de Türkiye açısından yalnızca emisyon azaltım hedeflerinin ve iklim taahhütlerinin konuşulduğu bir diplomasi alanı olarak değil; yatırım, finansman, sanayi politikası, teknoloji ve dış ticaret başlıklarının birlikte ele alındığı bir ekonomik dönüşüm platformu olarak değerlendirilmelidir. Türkiye'nin iklim hedeflerini uluslararası alanda ortaya koyması önemli; ancak iş dünyası açısından daha kritik soru, bu hedeflerin hangi yatırım modeliyle hayata geçirileceği ve Türkiye'nin sanayi kapasitesini nasıl daha rekabetçi hâle getireceğidir.

Küçük Bir Kâğıtta Büyük Bir Dünya: Pul Koleksiyonerliği

Bir mektubun köşesinde başlayan yolculuk, bazen bir albümün sayfalarında yıllarca devam eder. Pulların üzerindeki portreler, yapılar, doğa manzaraları damgalar; ülkelerin tarihini, kültürünü vekendilerini dünyaya nasıl anlattıklarını keşfetmek için küçük ama zengin bir alan sunar.

Eski bir çekmecedен çıkan mektup zarfı, aile büyüklerinden kalan bir albüm ya da yolculuk sırasında alınmış birkaç pul... Koleksiyonerliğin başlangıcı çoğu zaman böyle küçük karşılaşmalarda saklıdır. İlk bakışta rengi veya üzerindeki resimle dikkat çeken bir pul, yakından incelendiğinde farklı sorular doğurur. Hangi ülkede basılmıştır? Üzerindeki yapı nerededir? Neden o kişi veya olay seçilmiştir? Damgasındaki şehir adı bugün de kullanılıyor mudur?

Bu soruların peşine düşüldüğünde, birkaç santimetrelik bir kâğıdın açabileceği alan giderek genişler. Bir puldan hareketle bir şehrin geçmişine, bir sanatçının hayatına veya artık var olmayan bir devletin hikâyesine ulaşmak mümkündür. Albümde yan yana duran pullar, zaman içinde birbirini tamamlayan tarihî ve kültürel belgelere dönüşür.

Pul koleksiyonerliği, bu yönüyle merakın düzenli bir uğraşa dönüşmesidir. Koleksiyoner her yeni parçayla birlikte bilgisini de genişletir; araştırdıkça daha fazla ayrıntı görmeye, ayrıntıları fark ettikçe yeni sorular sormaya başlar.

Mektubun Köşesinde Başlayan Tarih Modern posta pulunun hikâyesinde 1840 yılı önemli bir dönüm noktasıdır. Britanya'da kullanılmaya başlanan ve "Penny Black" adıyla tanınan ilk yapıpışkan posta pulu, posta ücretinin önceden ödendiğini gösteren pratik bir çözüm sundu. Üzerinde Birleşik Krallık Kraliçesi Victoria'nın portresinin bulunduğu bu küçük tasarım, dünyanın farklı ülkelerinde yaygınlaşacak bir uygulamanın başlangıcı oldu.

Posta hizmetleri genişledikçe pullar da gündelik hayatın tanıdık parçaları arasına girdi. Aile haberleri, ticari yazışmalar, yolculuk notları ve resmi belgeler, üzerlerinde pul bulunan zarflarla taşındı. Böylece pullar, insanların birbirleriyle kurduğu bağların fiziksel izlerinden biri hâline geldi.

Koleksiyonerin ilgisini çeken de bu izlerin çeşitliliğidir. Aynı döneme ait iki pul, farklı ülkelerin dünyaya bakışını gösterebilir. Birinde hükümdar portresi öne çıkarken diğerinde bir fabrika, demir yolu veya tarihî yapı bulunabilir. Hangi konunun seçildiği, nasıl resmedildiği ve hangi ke-limelerle anlatıldığı, dönemin öncelikleri hakkında düşünme imkânı verir.

Pul ve posta materyallerini toplama ve inceleme alanı "filateli" olarak adlandırılır. Bu alanın içinde tek tek pulların yanı sıra zarflar, posta damgaları ve diğer posta belgeleri de yer alır. Dolayısıyla bir koleksiyonun sınırları, albümdeki küçük kâğıt parçalarının çok ötesine uzanabilir.

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Uzanan Bir Albüm

Türkiye'de pul koleksiyonerliğinin tarihi başlangıç noktalarından biri, Osmanlı Devleti'nde ilk posta pullarının kullanılmaya başlandığı 1863 yılıdır. Bu tarihten itibaren basılan pullar, posta tarihinin yanı sıra değişen devlet yapısını ve görsel anlatım biçimlerini incelemek için de bir kaynak oluşturur.

Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine ait pulları bir arada incelemek, farklı dönemlerin kendilerini nasıl temsil ettiğini görmeyi sağlar. Yazıların biçimi, kullanılan semboller, renk tercihleri ve tasarımın merkezine yerleştirilen konular, koleksiyonerin dikkatini çeken ayrıntılar arasındadır.

Bir şehir meraklısı için mimari yapıları gösteren pullar, kişisel bir şehir arşivinin başlangıcı olabilir. Edebiyatla ilgilenen biri, yazar ve şairleri konu alan örnekleri bir araya getirebilir. Denizcilik, spor, bitkiler veya geleneksel sanatlar da aynı şekilde bir koleksiyonun ana eksenini oluşturabilir. Ankara'daki PTT Pul Müzesi, bu çeşitliliği bir arada görmek isteyenler için önemli bir başvuru

noktasıdır. Müzenin koleksiyonlarında 1863'teki ilk Türk pulundan itibaren basılmış örnekler kronolojik ve tematik olarak sergilenir. Pul çizimleri, eskizler ve prova baskılar ise küçük bir pulun arkasındaki hazırlık sürecini görünür kılar.

Bir Pulu Koleksiyonluk Yapan Nedir?

Eski bir albümle karşılaşanların aklına genellikle aynı soru gelir: İçindeki pullar ne kadar değerlidir? Ancak bir pulun değerini yalnızca basıldığı tarihe bakarak anlamak mümkün değildir. Aynı görsele sahip örnekler arasında bile dikkatli inceleme gerektiren farklılıklar bulunabilir.

Pulun fiziksel durumu

mu bu değerlendirmede önemli yer tutar. Kâğıttaki incelmeler, yırtıklar, eksik dişler veya sonradan yapılmış müdahaleler dikkatle incelenir. Baskının kâğıt üzerindeki konumu ve kullanılmamış pullarda arka yüzdeki zamlın durumu da değerlendirmeyi etkileyebilir.

Damgalı bir pulun otomatik olarak daha değersiz sayılması da doğru değildir. Bazı örneklerde kullanılmış pul, kullanılmamış örnekten daha değerli olabilir. Böyle durumlarda damganın döneme uygunluğu ve gerçekliği özellikle önem kazanır. Pulun üzerindeki iz, kullanım geçmişini belgeleyen bir unsur olarak incelenir. Bu nedenle dikkat çekici bir parçanın yalnızca fotoğ-

rafına bakarak kesin hüküm vermek güçtür. Özellikle yüksek bedelli veya nadir olduğu belirtilen örneklerde uzman değerlendirmesi önem taşır. Koleksiyonerin zamanla geliştirdiği en değerli alışkanlıklardan biri, bir parçayı edinmeden önce onun hakkında doğru soruları sorabilmektir.

Pulların Estetik Dünyası

Bir pul tasarımının en dikkat çekici özelliği, çok küçük bir yüzeyde anlamlı bir bütün kurmak zorunda olmasıdır. Görsel, yazı ve rakamlar sınırlı bir alanda bir araya gelir. Tasarımcı, hem konuyu tanıtmalı hem de ayrıntıları okunabilir tutmalıdır. Büyüteç altında bakıldığında bu küçük yüzey bambaşka bir görünüm kazanır. Bir portrenin ince çizgileri, yapının cephesindeki ayrıntılar veya çiçeğin yaprakları daha belirgin hâle gelir. Gündelik bakışın hızla geçtiği bir resim, dikkatle incelenen bir tasarıma dönüşür.

Aynı temayı işleyen farklı ülkelerin pullarını yan yana koymak da ilgi çekici bir karşılaştırma sunar. Bir kuşun, tarihî yapının veya spor dalının hangi renklerle ve nasıl bir kompozisyonla anlatıldığı değişebilir. Koleksiyoner böylece konunun yanı sıra tasarım tercihlerinin de izini sürer.

Bu yönüyle pul albümü, kişisel bir görsel arşiv olarak da okunabilir. Sayfalar arasında tarih, doğa, mimarlık ve grafik tasarım birbirine yaklaşır. Koleksiyonun bütünlüğü, zamanla onu oluşturan kişinin zevkini ve ilgi alanlarını yansıtmaya başlar.

Koleksiyona Nereden Başlanmalı?

Pul koleksiyonerliğine başlamak için önce neyin merak edildiğini düşünmek yararlı olabilir. Bir ülkenin pulları mı, belirli bir dönem mi, yoksa farklı ülkelerde aynı konuyu işleyen tasarımlar mı daha fazla ilgi çekiyor? Bu sorunun cevabı, koleksiyonun yönünü belirlemeyi kolaylaştırır.

Örneğin trenlerle ilgilenen biri, farklı dönemlerin lokomotiflerini gösteren pullarla başlayabilir. Mimarlık meraklısı köprüleri, camileri veya tarihî kentleri konu edinebilir. Böyle bir seçim, her yeni parçanın mevcut koleksiyonda anlamlı bir yere otur-

masını sağlar. Pulları ülke veya konu temelinde düzenlemek, başlangıç için kullanılan yöntemler arasındadır.

İlk aşamada bir pul maşası, büyüteç ve uygun bir albüm işlevsel bir başlangıç sunar. Pul maşası, parmakla temasın azaltılmasına yardımcı olur; büyüteç küçük ayrıntıların görülmesini kolaylaştırır. Kataloglar ise pulun basım tarihi, konusu ve baskı özellikleri gibi bilgilerin araştırılmasında kullanılır.

Koleksiyonu düzenlerken kısa notlar tutmak da uğraşa kişisel bir boyut kazandırır. Pulun nereden edinildiği, neden seçildiği ve araştırma sırasında hangi bilgilere ulaşıldığı kaydedilebilir. Yıllar sonra aynı sayfaya dönüldüğünde, pulun yanında koleksiyonerin kendi yolculuğu da okunur.

Zarfin da Anlattığı Bir Hikâye Var

Pul toplamaya başlayan biri için eski bir zarfın üzerindeki pulu ayırıp albüme yerleştirmek doğal bir düşünce olabilir. Ancak bazı durumlarda zarfın bütünü korunmaya değerdir. Özel bir damga veya zarf üzerindeki başka bir ayrıntı, parçanın birlikte incelenmesini anlamlı kılabilir.

Gönderici ve alıcı bilgileri, adresin yazılış biçimi, posta işaretleri ve tarihler bir araya geldiğinde daha geniş bir hikâye ortaya çıkar. Koleksiyoner artık yalnızca pulun üzerindeki resme bakmaz; mektubun nereden gönderildiğini, hangi şehre ulaştığını ve nasıl bir haberleşme ortamına ait olduğunu da düşünür. Aileden kalan mektuplarda bu ilgi daha kişisel bir anlam kazanabilir. Tanıdık bir el yazısı, eski bir mahalle adı veya uzak bir şehirden gönderilmiş selam, koleksiyonun duygusal değerini oluşturur. Böyle bir parçanın albümdeki yeri, taşıdığı hatırayla belirlenir.

Saklamak da Koleksiyonerliğin Bir Parçası

Bir koleksiyonun gelişmesi, edinilen parçaların özenle korunmasını da gerektirir. Kâğıt esaslı posta belgeleri için doğrudan ıskık, değişken sıcaklık ve nem koşulları önemli etkenlerdir. Bu nedenle albümlerin güneş alan pencere önlerinde veya koşulları sık değişen depolama alanlarında tutulmaması gerekir.

Pulları sıradan yapıştırıcı veya bantla sayfaya sabitlemek hasara yol açabilir. Pul saklamak için hazırlanmış cepli albümler ve koruyucu yuvalar, parçaların düzenlenmesini kolaylaştırır. Yapışkan yüzeyli fotoğraf albümleri ise pullara zarar verebileceğinden uygun değildir.

Eski bir parçayı temizlemeye veya düzeltmeye çalışırken de acele etmemek önemlidir. Özellikle bilinmeyen bir malzemeye müdahale etmeden önce uzman görüşü almak, geri dönüşü olmayan değişikliklerin önüne geçebilir. Koleksiyon büyüdükçe koruma alışkanlıklarının da gelişmesi, bu uğraşın doğal bir parçasıdır.

Bir Albümde Biriken Zaman

Pul koleksiyonerliğinin kendine özgü bir ritmi vardır. Bir sayfayı düzenlemek, iki benzer örneği karşılaştırmak veya üzerin-

deki ayrıntının ne anlama geldiğini araştırmak, dikkati tek bir konu üzerinde toplamayı gerektirir. Günlük hayatın hızlı akışı içinde bu uğraş, merakla ayrılmış sakin bir zaman oluşturabilir. Koleksiyon ilerledikçe başlangıçta önemsiz görünen ayrıntılar daha anlamlı hâle gelir. Bir şehir adı yeni bir araştırmaya, bir portre unutulmuş bir hayat hikâyesine, küçük bir çizim başka bir ilgi alanına kapı açar. Albümün sayfaları dolarken koleksiyonerin dünyası da genişler. Yıllar sonra bir başkasına açılan albümde, pullarla birlikte onları seçen kişinin ilgileri ve hatıraları da görünür olur. Hangi sayfada uzun süre durduğu, hangi parçayı bulmak için sabrettiği, hangi konuya tekrar tekrar döndüğü anlaşılır.

Belki de pul koleksiyonerliğinin en kalıcı tarafı burada saklıdır: Küçük bir kâğıdı korurken, onun çevresinde biriken hikâyeyi de geleceğe taşımak.

KÖPRÜDEN ÖNCE SON ÇIKIŞ

COP31 gündeminde iklim, üretim ve sürdürülebilir kalkınmanın geleceği.

Küresel ekonominin üretim ve rekabet koşulları yeniden şekillenirken enerjinin nasıl kullanıldığı, kaynakların nasıl korunduğu ve dönüşümün nasıl finanse edileceği giderek daha stratejik hâle geliyor. **Türkiye ise sanayi birikimi, yenilenebilir enerji potansiyeli, gelişen teknoloji kapasitesi ve COP31 ev sahipliğiyle bu süreçte güçlü bir rol üstlenme fırsatı taşıyor.**

Elektrikli mobiliteden enerji verimliliğine, sürdürülebilir tarımdan döngüsel üretime uzanan yeni ekonomik yapı; çevresel sorumlulukları yatırım, istihdam ve ihracat kararlarıyla buluşturuyor. **“Köprüden Önce Son Çıkış”**, bugünün tercihlerinin yarının imkânlarını belirlediği bu kritik eşikte, yeşil dönüşümü rekabet gücünü korumanın, ekonomik dayanıklılığı artırmanın ve gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakmanın temel unsurlarından biri olarak ele alıyor.

Özgür KÖLÜKFAKI
Ülker CEO

Gıdanın Geleceği Bugün İnşa Ediliyor

“Türkiye’nin güçlü bir tarım ve gıda altyapısı, önemli bir ihracat kapasitesi ve geniş bir üretici ekosistemi bulunuyor. Bu gücü geleceğe taşımak istiyorsak sürdürülebilir dönüşümü bir maliyet kalemi değil, rekabetçiliğimizin ve dayanıklılığımızın temel unsurlarından biri olarak görmeliyiz.”

Geleceği konuşurken çoğu zaman teknolojiye, yapay zekâya, yeni üretim modellerine ya da ekonominin dönüşümüne odaklanıyoruz. Oysa geleceği belirleyecek en temel konulardan biri, bugün sofralarımıza gelen gıdayı yarın da aynı şekilde üretilip üretemeyeceğimiz. Çünkü gıdanın geleceği, toprağın verimliliğinden suyun varlığına, enerji kaynaklarının kullanımından iklim koşullarına kadar birbirine bağlı pek çok unsurla şekilleniyor.

İklim değişikliği artık uzak bir geleceğe ait bir senaryo değil. Üretimden tedarik zincirlerine kadar ekonomik ve sosyal sonuçlarını hissettiğimiz bir gerçek. Gıda sektörü de bu değişimin en doğrudan etkilediği alanlardan biri. Değişen iklim koşulları tarımsal üretimi ve ham madde arzını etkilerken, su kaynakları üzerindeki baskı, enerji ihtiyacı ve doğal kaynakları daha dikkatli kullanma zorunluluğu sektörün geleceğini yeniden düşünmemizi gerektiriyor.

Bu nedenle sürdürülebilirliği yalnızca çevresel bir sorumluluk değil, gıdanın geleceğini güvence altına almanın temel koşullarından biri olarak değerlendirmeliyiz. Bugün üretirken yarını düşünmek, toprağı, suyu ve doğal kaynakları koruyarak üretimin devamlılığını sağlamak, daha az kaynakla daha fazla değer yaratmak ve bu değeri mümkün olduğunca dönüşüm içinde tutmak zorundayız.

Kutup kâşifi Robert Swan’ın, “En büyük yanılgımız, dünyayı başkasının kurtaracağına olan inancımızdır” sözü hepimizin üstlenmesi gereken sorumluluğu çok iyi anlatıyor. İklim değişikliğiyle mücadelede bir başkasının harekete geçmesini bekleyemeyiz. Her şirket, sektör ve ülke kendi etki alanında sorumluluk almalı. Gıda sektörü için bu, yalnızca bugünün üretimini değil, yarının gıdasını da güvence altına almak anlamına geliyor.

Ben sürdürülebilirliği bir hedefler bütünü değil, üretimin devamlılığını sağlayan bir anlayış olarak görüyorum. Ülker’de de sürdürülebilirliği işimizin dışında konumlandırılmış bir gündem değil, iş yapış biçimimizin ayrılmaz bir parçası olarak ele alıyoruz.

2014 yılında başlayan sürdürülebilirlik yolculuğumuzun ilk fazını 2024’te tamamladık. Bugün 2030 hedeflerimiz ve 2050 net sıfır taahhüdümüz doğrultusunda ikinci fazımıza odaklanıyoruz. Bilim Temelli Hedefler Girişimi’ne (SBTi) verdiğimiz taahhütler doğrultusunda hazırladığımız Dekarbonizasyon Yol Haritası ile üretim, tedarik ve lojistik başta

olmak üzere değer zincirimizin tamamında emisyonlarımızı azaltmayı hedefliyoruz.

Çünkü gıda sektörünün sürdürülebilir dönüşümünü yalnızca fabrikalarda enerji tasarrufu ya da daha az ambalaj kullanımıyla sınırlayamayız. Dönüşümün tarladan başlayıp, tedarik zincirinin tamamına yayılması ve sofraya kadar uzanması gerekiyor.

Geleceğin gıdası için geleceğin tarımı

İklim değişikliği, toprak sağlığındaki bozulma ve su kaynakları üzerindeki baskı, tarımsal üretimin sürekliliğini doğrudan etkiliyor. Bu nedenle sürdürülebilir ham madde tedariki gıda şirketleri için çevresel bir sorumluluk olduğu kadar, işimizin geleceğini güvence altına alma meselesi.

En önemli ham maddemiz olan buğdayın geleceğini güvence altına almak amacıyla onarıcı tarım uygulamalarını yaygınlaştırıyoruz. 2024’te Kırıkkale’de 60 çiftçiyle pilot olarak başlayan projemizi, 2025 yılında Kırıkkale ve Konya’ya genişlettik. 2025 itibarıyla 100’ü aşkın çiftçiyle çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bin 60 dekarlık alanda ileri onarıcı tarım çalışmaları yürütürken, karbon ayak izi programıyla birlikte 5 bin 800 dekada ölçüm ve izleme gerçekleştiriyoruz. Hedefimiz 2030’a kadar 10 bin dekar alanda onarıcı tarım uygulamalarını hayata geçirmek.

Teknoloji de bu dönüşümde önemli rol oynuyor. Dijital toprak analizleri, uydu destekli bitki gelişim takibi, nem haritaları ve sıcaklık-nem sensörleriyle tarlaları izliyor, çiftçilere özel gübreleme önerileriyle girdi kullanımını azaltmayı ve toprağın karbon tutma kapasitesini artırmayı hedefliyoruz. Sonuçlar, kuru tarım alanlarında buğday veriminin yüzde 22 arttığını, gübre kaynaklı karbon emisyonlarının yüzde 10, enerji kaynaklı emisyonların ise yüzde 4 azaldığını gösteriyor. Sulama verimliliği uygulanan alanlarda ise sulama kaynaklı enerji emisyonları yüzde 32 azalırken, verim yüzde 21 arttı.

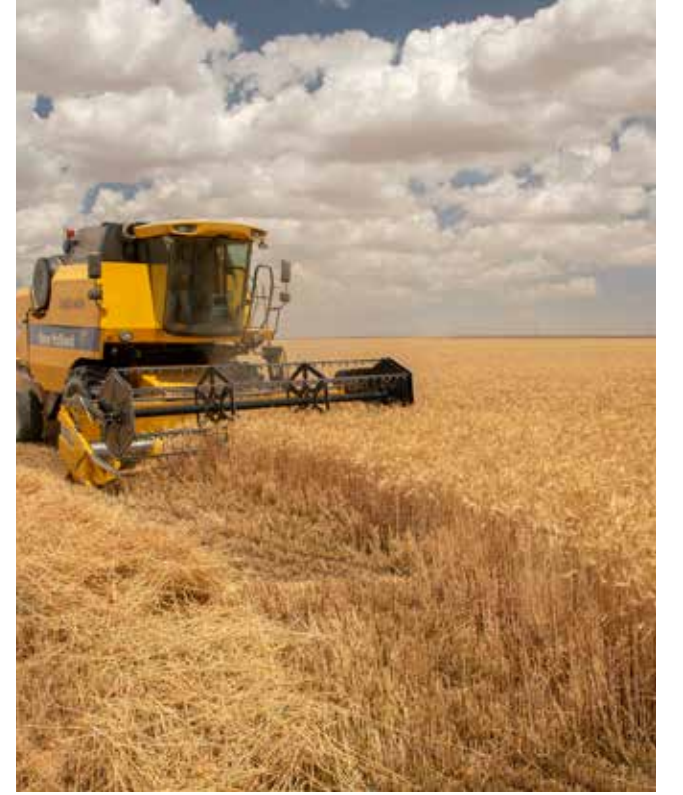
Bu deneyim sürdürülebilir tarımın yalnızca çevresel faydalar sağlamakla kalmayıp çok daha geniş kapsamlı sonuçlar yarattığını gösteriyor. Toprağın sağlığını korurken verimliliği artırmak, çiftçinin üretim maliyetlerini ve risklerini azaltmak, tarımsal üretimin iklim değişikliğine karşı dayanıklılığını güçlendirmek mümkün. Bu nedenle onarıcı tarımı aynı zamanda gıda güvenliğine ve tarımın ekonomik sürdürülebilirliğine yapılan bir yatırım olarak görüyoruz.

Daha az kaynakla daha fazla değer

Gıda üretiminin geleceğinde su kritik öneme sahip. Suyun etkin kullanımı artık yalnızca fabrikaların operasyonel verimliliğiyle değil; üretim yaptığımız havzaların geleceğiyle de doğrudan ilişkili.

Ülker’de su yönetimini kaynağından başlayarak ele alıyoruz. 2025’te verimlilik ve iyileştirme projeleriyle 27 bin 940 metreküp su tasarrufu sağladık. Birim üretim başına su kullanımımızı 2014’e göre yüzde 37 azaltırken, 2030 için belirlediğimiz yüzde 45 azalma hedefimize ilerliyoruz. Yağmur suyu hasadı ve su geri kazanımı uygulamalarımızla da 2025’te 19 bin 160 metreküp suyu yeniden kullandık.

Enerjide de aynı yaklaşımı benimsiyoruz. 2025’te gerçekleştirdiğimiz projelerle 12 bin 11 MWh enerji ve yaklaşık 32

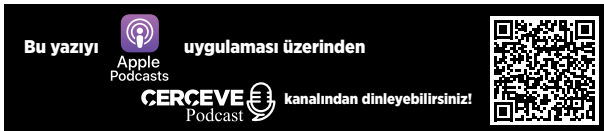
milyon TL finansal tasarruf sağladık. Türkiye’deki Ülker son ürün ve hammadde fabrikalarımızın tamamında I-REC sertifikalı yüzde 100 yenilenebilir elektrik kullanımına ulaşarak, Kapsam 2 sera gazı emisyonlarımızı sıfırladık ve 97 bin 193 ton karbon emisyonunu engelledik.

Yaklaşımımızı “daha az tüketmek” kadar “daha akıllı kullanmak” olarak da tanımlayabiliriz. Çünkü kaynak verimliliği, çevresel sorumluluğun yanı sıra şirketlerin dayanıklılığını ve rekabet gücünü artırıyor.

Üretilen değerın kaybolmasına izin vermiyoruz

Gıda kaybı ve israfı da sürdürülebilirliğin önemli başlıklarından biri. Gıda için kullanılan suyu, enerjiyi, toprağı, emeği ve diğer kaynakları düşündüğümüzde gıdanın israfı ekonomik olduğu kadar çevresel bir kayıp. Bu nedenle Ülker’in kuruluşundan bu yana taşıdığı “İsrafsız Şirket” kültürünü sürdürülebilirlik yaklaşımımızın temel unsurlarından biri olarak görüyoruz.

2025’te net ham madde kayıplarımızı yüzde 0,57 seviyesine indirdik. 2030 hedefimiz net ham madde kayıplarımızı yüzde 0,5’in altına çekmek. 2025’te oluşan 9 bin 227 ton gıda atığının tamamını hayvan yemi olarak değerlendirerek ekonomiye geri kazandık. Döngüsel ekonomi yaklaşımını ambalajlarımıza da taşıyoruz. Malzeme kullanımını azaltırken geri dönüşüme uygunluğu artırıyoruz. 2025’te plastik ambalaj kullanımımızı 96 ton, kâğıt kullanımımızı ise 25,2 ton azalttık. Plastik ambalajlarımızın yüzde 100’ünde kompozit malzemeden çıktık.

Bu yazıyı

uygulaması üzerinden

kanalından dinleyebilirsiniz!

Hedefimiz yalnızca ortaya çıkan atığı yönetmek değil, mümkün olduğunca oluşmasını baştan önlemek ve kullanılan kaynakların ekonomide daha uzun süre kalmasını sağlamak.

Özel sektörün rolü: Kendi sınırlarımızın ötesine geçmek

Sürdürülebilirlik, bir projenin veya departmanın konusu değil. Tarımdan üretime, enerjiden su yönetimine, lojistikten ambalaja uzanan bütünsel bir dönüşüm.

Bu nedenle özel sektörün sorumluluğunu kendi operasyonlarımızın sınırları içinde görmemek gerekiyor. Özellikle gıda sektöründe çevresel etkiyi azaltmak kadar, birlikte çalışılan çiftçi ve tedarikçilerin dönüşümüne katkı sunmak da önemli. Çiftçiye bilgi ve teknoloji sağlamak, sürdürülebilir üretim yöntemlerini kolaylaştırmak, yerel üretimi desteklemek ve tedarik zincirinin dayanıklılığını artırmak, yaratılan etkinin kapsamını büyütüyor. Ülker'de 2030'a kadar kakao ve bitkisel yağ hariç toplam yerli tarımsal ham madde kullanımımızı

yüzde 90'a çıkarmayı hedefliyoruz. 2025'te tedarikçilerimizin yüzde 94'ünü Türkiye merkezli firmalar oluşturdu. Yerel üreticilerle kurduğumuz uzun vadeli ilişkilerin hem tedarik güvenliğini hem de yerel ekonomik değeri güçlendirdiğine inanıyoruz. Aynı anlayışı lojistikte de sürdürüyoruz. Yapay zekâ destekli rota optimizasyonu, katlı tır filosu ve demir yolu taşımacılığını birlikte kullanarak 2014'ten bu yana lojistik kaynaklı karbon salımlarımızı yüzde 70 azalttık. 2025'te bu çalışmalar sayesinde 100 milyon TL tasarruf sağlarken, lojistik maliyetlerimizi bir önceki yıla göre yüzde 4 düşürdük.

Türkiye için sürdürülebilirlik aynı zamanda rekabetçilik meselesi

Türkiye'nin güçlü bir tarım ve gıda üretim altyapısı, önemli bir ihracat kapasitesine ve geniş bir üretici ekosistemine sahip. Bu gücü geleceğe taşımak istiyorsak sürdürülebilir dönüşümü bir maliyet kalemi değil, rekabetçiliğimizin ve dayanıklılığımızın temel unsurlarından biri olarak görmeliyiz. Küresel iklim politikaları, değişen tüketici beklentileri ve gelişen çevresel regülasyonlar, şirketleri üretim biçimlerini yeniden düşünmeye yöneltiyor. Avrupa Yeşil Mutabakatı başta olmak üzere küresel dönüşüm, yeni sorumluluklarla birlikte yeni fırsatlar da yaratıyor. Türkiye gıda sektörünün bu dönüşümün yalnızca takipçisi değil, güçlü bir oyuncusu olabileceğine inanıyorum.

Bunun için kamu, özel sektör, akademi, finans dünyası ve sivil toplumun birlikte hareket etmeli. Özellikle sürdürülebilir tarımın yaygınlaşması için finansmana, teknolojiye ve bilgiye erişimin güçlendirilmesi, başarılı uygulamaların sektör genelinde ölçeklenebilmesi için uygun iş birliği ve teşvik mekanizmalarının geliştirilmesi büyük önem taşıyor.

COP31'in Türkiye'de düzenlenmesi de bu açıdan önemli bir fırsat olarak görüyorum. İklim gündeminin hedef ve taahhütlerin ötesine geçerek, üretim yapan şirketlerin ve sahada çalışan çiftçilerin gerçek ihtiyaçlarıyla buluşması gerekiyor. Çünkü iklim değişikliğiyle mücadelede başarı, iddialı hedeflerden çok, bu hedefleri günlük üretim ne ölçüde parçası haline getirebildiğimizle belirlenecek. Önümüzde uzun bir yol olduğunu biliyoruz. Sürdürülebilirliğin de üretim gibi sürekli iyileştirme gerektiren bir yolculuk olduğuna inanıyoruz. Bugün toprağın sağlığını korumak yarının ham maddesini güvence altına almak, suyu verimli kullanmak, geleceğin üretim kapasitesini korumak; enerjiyi dönüştürmek ise uzun vadeli rekabet gücümüzü artırmak demek.

Robert Swan'ın sözündeki gibi, dünyayı başkasının kurtarmasını bekleyemeyiz. Ancak hiçbir kurumun bu dönüşümü tek başına gerçekleştiremeyeceğinin de farkında olmalıyız. İhtiyacımız olan her birimizin kendi etki alanında sorumluluk alması ve attığımız adımların birbirini büyütmesi. Sürdürülebilirliği "gelecekte yapılması gerekenler" listesinden çok, bugün nasıl ürettiğimizi ve yarını nasıl şekillendirdiğimizi belirleyen bir anlayış olarak benimsiyoruz. Çünkü gıdanın geleceği bugün inşa ediliyor. Bugün toprağa, suya ve doğal kaynaklara bakışımız yarının üretimini; bugün attığımız her adım gelecek nesillerin nasıl bir dünyada yaşayacağını belirliyor. Bu nedenle üzerimize düşeni yapmakla yetinmiyor, her adımın daha büyük bir dönüşüme katkı sağlamasını hedefliyoruz. Çünkü gıdanın geleceğini korumanın, toprağın, suyun, üretimin ve hepimizin ortak geleceğini korumakla mümkün olacağına inanıyoruz.

Değişen Dünyanın Habercisi 106 Yaşında

Fuat TOSYALI
TOGG Yönetim Kurulu Başkanı

Temiz Bir Geleceğe Yatırım: Türkiye'nin Mobilite Dönüşümü

“Togg’u hayata geçirirken dünyadaki otomobil dönüşümünü yalnızca elektrifikasyon üzerinden okumadık. Otomobili yeni bir yaşam alanı, internete bağlı bir akıllı cihaz ve daha büyük bir dijital ekosistemin parçası olarak ele aldık”

Ülkemiz, mobilitenin elektrikli, bağlantılı ve giderek daha fazla yazılım ve yapay zekâyla şekillendiği yeni döneme yalnızca uyum sağlamayı değil, bu dönüşümün teknoloji üreten ülkelerinden biri olmayı hedefledi.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın ortaya koyduğu irade ve açtığı yol, Türkiye’nin otomotivdeki güçlü üretim birikimini yeni nesil mobilite teknolojileriyle buluşturdu. Bugün önümüzdeki hedef; akıllı cihazdan temiz enerjiye, bataryadan yazılıma uzanan değer zincirinde daha fazla teknoloji, fikri mülkiyet ve katma değer üretmek.

Dünya, sanayi tarihinin en kapsamlı dönüşümlerinden birinden geçiyor. İklim değişikliğiyle mücadele, enerji güvenliği, teknolojiye hızlı gelişmeler ve değişen kullanıcı beklentileri, birbiriyle bağlantılı olarak üretimin ve ulaşımın geleceğini yeniden şekillendiriyor.

Türkiye bu değişimi erken okuyarak temiz bir geleceğe yatırım yapmayı tercih etti. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın liderliğinde ortaya konan vizyon ve kararlılık, ülkemizin geleceğin mobilitesinde yalnızca bir pazar ya da üretim üssü olarak değil, teknoloji geliştiren ve küresel rekabette söz sahibi olan bir oyuncu olarak yer almasının yolunu açtı. Togg da bu iradenin en somut sonuçlarından biri oldu.

Türkiye’nin 60 yılı aşkın çok güçlü bir otomotiv sanayisi tecrübesi var. 50 yılı aşkın bir süredir sanayinin içinde olan biri olarak bu süreçlerin önemli bir kısmına yakından şahitlik ettim. Şunu gönül rahatlığıyla söyleyebilirim ki üretim kalitemiz, yetişmiş insan kaynağımız, mühendislik kabiliyetimiz ve güçlü tedarik sanayimiz sayesinde bugün Avrupa’nın önemli otomotiv üretim merkezlerinden biriyiz.

Togg ile attığımız adım ise bugün bu birikimi geleceğin teknolojileriyle buluştururken Türkiye’yi mobilitenin dönüşümünde yeni bir konuma doğru taşıyor.

Elektrikli otomobil dönüşümün yalnızca görünen yüzü. Sürdürülebilir mobilite denildiğinde ilk aklı gelen elektrikli araçlar olsa da aslında otomobilin kendisi değişirken, onu

çevreleyen bütün değer zinciri de değişiyor. Kuşkusuz ulaşımın elektrifikasyonu, düşük karbonlu bir gelecek açısından son derece önemli. Ancak gerçek dönüşümü yalnızca içten yanmalı motorun yerine elektrik motorunu koymak olarak görürsek büyük resmi kaçıırız. Bir otomobilin çevresel etkisi yalnızca kullanılırken ortaya çıkan emisyonla ölçülemez. Kullanılan hammaddelerin nasıl üretildiğinden üretim tesislerinin enerji tüketimine, bataryadan lojistiğe, aracın şarj edildiği elektriğin kaynağından yaşam döngüsünün sonuna kadar bütün değer zincirine bakmak gerekiyor.

Bu nedenle geleceğin sanayisinde yaşam döngüsü yaklaşımının giderek daha belirleyici olacağına inanıyorum. Bir ürünü daha sürdürülebilir kılmak, yalnızca üretim aşamasındaki karbon ayak izini azaltmak anlamına gelmiyor. Hammaddenin verimli kullanımından ürünün uzun ömürlü olmasına, yeniden kullanım ve geri dönüşüm imkânlarından üretim süreçlerindeki enerji verimliliğine kadar çok daha bütüncül bir yaklaşım gerekiyor.

Özellikle batarya teknolojilerinin gelişimiyle birlikte döngüsellik mobilite sektörünün önemli gündemlerinden biri olacak. Bataryaların kullanım ömrü, ikinci yaşam uygulamaları ve içerdikleri değerli hammaddelerin yeniden ekonomiye kazandırılması, önümüzdeki yıllarda hem sürdürülebilirlik hem de kaynak güvenliği açısından daha fazla önem kazanacak.

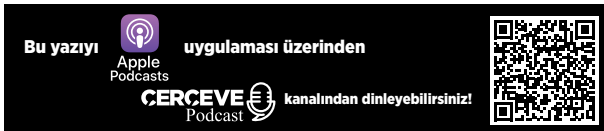
Öte yandan çelik sektöründe bu dönüşümü başka bir açıdan da yakından izliyorum. Çelik, dünyanın en temel sanayi girdilerinden biri. Bugün bu sektörde de enerji verimliliği, yenilenebilir enerji kullanımı, düşük karbonlu üretim teknolojileri ve yeşil çelik yatırımları rekabetin yeni parametrelerini oluşturuyor. Burada önemli bir zihniyet değişimi yaşandığına inanıyorum: Yeşil dönüşüm artık sanayi için yalnızca çevresel bir sorumluluk ya da uyum konusu değil, doğrudan rekabet gücü meselesi.

Otomotivde de aynı değişimi görüyoruz. Önümüzdeki dönemin rekabetçi şirketleri, daha az enerji ve daha az kaynak kullanarak, daha düşük karbon ayak iziyle daha yüksek değer yaratabilenler olacak.

Otomobilden akıllı cihaza

Dönüşümün ikinci boyutu teknolojiye yaşanıyor.

Togg’u hayata geçirirken dünyadaki otomobil dönüşümünü yalnızca elektrifikasyon üzerinden okumadık. Otomobili yeni bir yaşam alanı, internete bağlı bir akıllı cihaz ve daha büyük bir dijital ekosistemin parçası olarak ele aldık. Bu nedenle Togg’un iş modelini başından itibaren birbirini tamamlayan üç alan üzerine kurduk: akıllı mobilite cihazları, dijital deneyim platformu ve temiz enerji çözümleri. Geçmişte bir otomobil fabrikadan çıktığı anda ürün büyük ölçüde tamamlanmış olurdu. Beş yıl sonra kullandığınız otomobil de aşağı

yukarı satın aldığınız günkü otomobildi. Bugün ise yazılım güncellemeleri sayesinde akıllı cihazlar yaşamları boyunca gelişebiliyor, yeni yetenekler kazanabiliyor ve kullanıcı deneyimi sürekli iyileştirilebiliyor. Anlaşıyor ki yapay zekâ bu dönüşümü çok daha ileriye taşıyacak. Önümüzdeki dönemde mobilite deneyiminin giderek daha kişiselleştiğini, cihazın kullanıcıyı ve içinde bulunduğu bağlamı daha iyi anlayabildiğini göreceğiz. Yapay zekâ yalnızca araç içindeki deneyimi değil; mühendislikten üretime, tedarik zincirinden satış sonrasına kadar bütün değer zincirinde iş yapış biçimlerini dönüştürecek.

Dolayısıyla geleceğin otomobilinde değer yalnızca motor gücü, menzil ya da donanımla ölçülmeyecek. Bir akıllı cihazın zaman içinde ne kadar geliştiği ve kullanıcıya ne kadar değer ürettiği de ürünün değerinin parçası olacak.

Enerji olmadan mobilite dönüşümü olmaz

Elektrikli mobiliteyi otomobilden bağımsız düşünemeyeceğimiz bir başka alan ise enerji. Elektrikli araçların yaygınlaşması için kullanıcıların nerede olurlarsa olsunlar hızlı, güvenilir ve erişilebilir şarj altyapısına ulaşabilmeleri gerekiyor. Türkiye bu alanda da çok kısa sürede önemli bir mesafe katetti.

Biz de Togg ekosistemini tasarlarken enerji konusunu en başından itibaren işimizin ayrılmaz bir parçası olarak gördük. Trugo'yu bu nedenle hayata geçirdik. Türkiye'nin 81 ilinde yüksek hızlı şarj altyapısının gelişmesine katkı sağlarken, şarj noktalarında kullanılan enerjinin sertifikalı yenilenebilir kaynaklardan sağlanmasını da yaklaşımımızın önemli bir unsuru haline getirdik. Çünkü sürdürülebilir mobilitede otomobilin elektrikli olması kadar, o elektriğin nereden geldiği de önemli. Enerji ile mobilite arasındaki ilişki önümüzdeki yıllarda daha da derinleşecek. Yenilenebilir enerji kaynaklarının payının artması, enerji depolama teknolojilerinin gelişmesi, batarya maliyetlerinin ve teknolojilerinin dönüşmesi, akıllı şebekeler ve şarj yönetimi gibi alanlar otomotiv sektörünün geleceğini de doğrudan etkileyecek.

Bu açıdan baktığımızda elektrikli mobilite yalnızca otomotiv sektörünün dönüşümünden ibaret olmayacak. Otomotiv, enerji ve teknoloji sektörlerinin giderek birbirine entegre olduğu yeni bir ekosistem dönüşümüne şahitlik edeceğiz.

Dijitalleşme aynı zamanda bir verimlilik meselesi

Sürdürülebilirlik çoğu zaman yalnızca karbon üzerinden tartışılıyor. Oysa sanayici gözüyle baktığımızda sürdürülebilirliğin merkezinde çok temel bir kavram daha var: verimlilik. Daha az kaynakla daha fazla değer yaratmak. Dijitalleşme ve yapay zekâ burada sanayiye çok büyük olanaklar sunuyor. Üretim planlamasından kalite kontrolüne, enerji yönetiminin öngörücü bakıma, tedarik zincirinden kullanıcı deneyimine kadar çok geniş bir alanda daha verimli süreçler oluşturabiliyoruz.

Togg'un Gemlik'teki Teknoloji Kampüsü'nü tasarlarken de dijitalleşmeyi, otomasyonu ve sürdürülebilirliği birbirinden ayrı başlıklar olarak görmedik. Çünkü geleceğin fabrikasının yalnızca daha fazla üretmesi değil, daha akıllı ve daha verimli üretmesi gerekiyor. Aynı yaklaşım ürünün yaşam döngüsünde de geçerli. Uzaktan yazılım güncellemeleriyle bir akıllı cihazın yeni özelliklere kavuşabilmesi, bazı geliştirmeler için

fiziksel müdahale ihtiyacının azalması ve dijital hizmetlerin kullanıcıya uzaktan ulaştırılabilmesi de kaynak verimliliğinin başka bir boyutu. Sanayide sürdürülebilirlik ile verimliliğin artık birbirinden ayrı iki gündem olmadığı kanaatindeyim. Enerjisini daha verimli kullanan, üretim süreçlerini dijital teknolojilerle optimize eden, kaynak kayıplarını azaltan ve ürünlerini yaşam döngüsü boyunca geliştirebilen şirketler yalnızca çevresel açıdan daha sürdürülebilir olmayacak; maliyet, hız ve rekabetçilik açısından da avantaj sağlayacak.

Türkiye için yeni bir değer zinciri

Bütün bunların Türkiye açısından çok önemli bir fırsat sunduğuna inanıyorum. Elektrifikasyon, yazılım ve yapay zekâ küresel otomotiv değer zincirini yeniden şekillendirirken, geçmişin güçlü oyuncularını yeni oyuncular arasındaki roller de yeniden tanımlanıyor. Böyle dönemler, doğru zamanda doğru yatırımları yapan ülkeler için önemli fırsatlar yaratır.

Türkiye'nin avantajı yalnızca otomobil üretme kabiliyeti değil. Çelikten otomotive, makineden elektroniğe, enerjiden mühendisliğe uzanan güçlü bir sanayi altyapımız var. Yetmiş insan kaynağımız, girişimcilik ekosistemimiz ve gelişmiş tedarik sanayimiz de bu yapının önemli parçaları.

Daha da önemlisi, sıfırdan bir sanayi altyapısı kurmak zorunda değiliz. Önümüzdeki mesele, sahip olduğumuz güçlü üretim kabiliyetlerini yeni dünyanın ihtiyaçları doğrultusunda dönüştürmek. Türkiye'nin yıllar içinde oluşturduğu otomotiv tedarik ekosisteminin elektrifikasyona uyum sağlaması; mekanik alanlardaki güçlü mühendislik yetkinliğimizin elektronik, yazılım, batarya ve yeni nesil malzeme teknolojileriyle tamamlanması gerekiyor.

Bu dönüşüm aynı zamanda yeni şirketler, yeni meslekler ve yeni teknoloji girişimleri anlamına geliyor. Otomotivin çevresinde oluşan değer artık yalnızca fabrikadaki üretimden doğmuyor. Yazılım geliştiricilerden enerji şirketlerine, batarya teknolojilerinden dijital servis sağlayıcılarına kadar çok daha geniş bir ekosistem ekonomik değer parçası haline geliyor. Türkiye'nin önündeki büyük fırsatlardan biri de bu: Mevcut sanayi gücümüzü korurken yeni değer zincirinin daha yüksek katma değerli halkalarında yer almak.

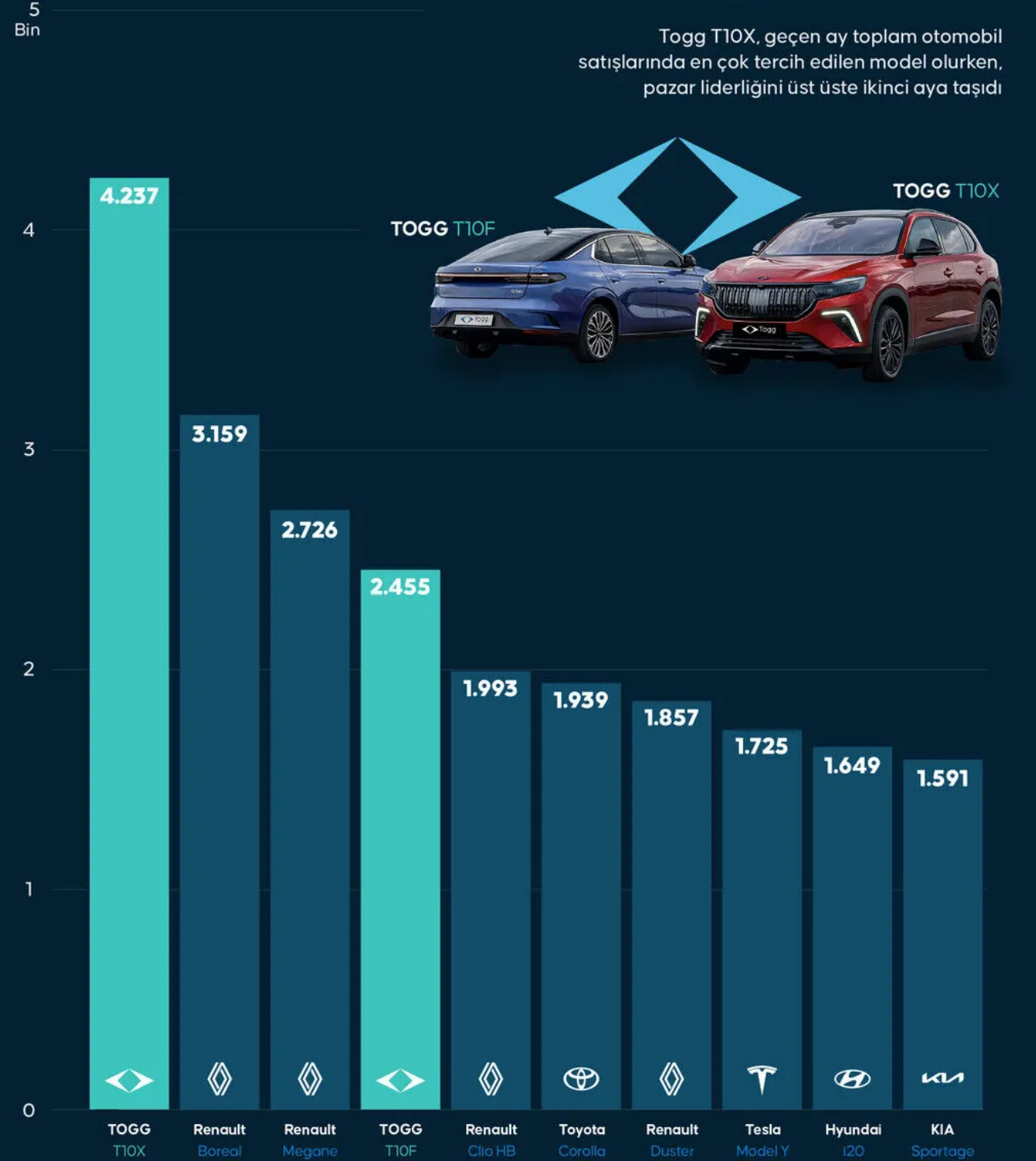
Geleceğin rekabeti bugünden başlıyor

Yeşil dönüşümün dünya sanayisindeki dengeleri değiştireceği artık çok açık. Önümüzdeki dönemde ülkelerin rekabet gücü yalnızca ne kadar ürettikleriyle değil; hangi teknolojiyle, ne kadar verimli, ne kadar düşük karbonla ve ne kadar yüksek katma değerle ürettikleriyle de ölçülecek. Türkiye'nin bu dönüşümde güçlü bir başlangıç yaptığına inanıyorum. Önümüzde artık yalnızca mevcut üretim gücümüzü koruma hedefi yok. Çelikten otomotive, enerjiden bataryaya, yazılımdan yapay zekâyı uzanan yeni değer zincirinde Türkiye'nin daha fazla teknoloji geliştirmesi, daha fazla fikri mülkiyet üretmesi ve daha yüksek katma değer yaratması mümkün.

Çünkü sürdürülebilir bir gelecek yalnızca daha temiz araçlarla kurulmayacak. Daha temiz enerji, daha verimli üretim, daha akıllı teknolojiler, daha döngüsel bir kaynak kullanımı ve bunları bir araya getirecek güçlü bir ekosistem gerektirecek. Türkiye bu geleceğe yatırım yaptı. Şimdi hedefimiz, bu geleceği üreten ülkeler arasında kalıcı bir yer edinmek.

Togg T10X otomobil pazarındaki liderliğini sürdürüyor

Eylül 2026
Türkiye'de en çok satan otomobiller

03.10.2026 Kaynak: ODMD

Doç. Dr. Mehmet DİNÇ
Yeşilay Genel Başkanı

Sürdürülebilir Bir Gelecek İçin Sağlıklı Nesiller: Bağımlılıkla Mücadelenin Sosyal Sürdürülebilirlikteki Rolü

“Gelecek nesillere bırakacağımız en kıymetli miraslardan biri; kendi iradesine sahip çıkabilen, sağlıklı ilişkiler kurabilen, üretken, dayanışma duygusu güçlü ve bağımlılıklardan uzak bireylerin oluşturduğu bir toplumdur”

Sürdürülebilir bir gelecekte söz ediyorsak, gelecek nesilleri bağımlılıklardan korumayı bu meselenin en önemli parçalarından biri olarak görmek zorundayız. Çünkü bağımlılık, insanın hayatında tek bir alanı etkileyen bir problem değildir. İnsanın bedenine, ruhuna, zihnine, ilişkilerine, ailesine, eğitime ve çalışma hayatına dokunan, bütün hayatını kuşatan çok boyutlu bir süreçtir. Zamanla insanın hayatını daraltır; onu ilgilerinden, sevdiklerinden, sorumluluklarından ve en sonunda kendisinden uzaklaştırabilir. Bu yüzden bağımlılıkla mücadeleyi bir alışkanlığı bırakma meselesinin çok ötesinde görüyoruz. Bu, insanı, aileyi, toplumu ve geleceğimizi koruma meselesidir.

Yeşilay olarak bağımlılığa hep bir bağımsızlık meselesi olarak bakıyoruz. Çünkü insanın kendi kontrolünü kaybetmesi, kendisine zarar verdiğini bildiği hâlde bir davranışı sürdürmesi ve zamanla kendi hayatı üzerindeki hâkimiyetini yitirmesi gerçekten büyük bir kayıptır. Bağımlılık insanı önce çevresinden, sonra sevdiklerinden, bir süre sonra da kendisinden uzaklaştırabilir. Onun için bir insana yapılabilecek en büyük iyiliklerden biri, o insanın bağımlılığa hiç başlamamasını sağlamaktır. Eğer bağımlılık ortaya çıkmışsa bu defa vazifemiz elinden tutmak, yeniden hayata tutunmasına yardımcı olmak ve başka insanların aynı yola girmemesi için onları koruyacak şartları oluşturmaktır.

Sosyal sürdürülebilirlik dediğimiz meselenin merkezinde de nihayetinde insan var. Sağlıklı, üretken, ilişkilerini koruyabilen, ailesine ve içinde yaşadığı topluma katkı sunabilen bireyler olmadan güçlü bir toplumdaki söz etmek kolay değil. Bağımlılık ise tam tersine insanın sosyal ilişkilerinden ekonomik hayatına, aile bağlarından eğitimine kadar pek çok alanı aynı anda etkileyebiliyor. Bu nedenle bugün bağımlılığı önlemek için attığımız her adımın, aslında yarının toplumunu güçlendiren bir yatırım olduğunu düşünüyorum.

Burada ilk ve en önemli başlığımız hiç şüphesiz önleme. Çünkü bağımlılıkla mücadelede alabileceğimiz en güçlü netice, sorun ortaya çıkmadan önce aldığımız neticedir. Bir insan bağımlılık yapan bir sürece başladıktan sonra bunun nerede bağımlılığa dönüşeceğini bilmek mümkün değil. Genetik özellikler farklı, psikolojik şartlar farklı, sosyal çevre farklı. Kimde ne zaman, hangi noktada bağımlılık gelişeceğini önceden kestiremiyoruz. Bu yüzden Yeşilay olarak dünyada da savunduğumuz temel yaklaşım çok açık: İnsanlarımız mümkünse bağımlılık yapan süreçlere hiç başlamasın. Çocuklarımızın ve gençlerimizin doğru bilgiye ulaşması elbette çok

önemli. Fakat yıllar içinde şunu da açıkça gördük: Bilgi her zaman tek başına yetmiyor. Özellikle ergenlik döneminde akran baskısı, aidiyet ihtiyacı, dikkat çekme arzusu, arkadaş grubunun içinde yer alma isteği çok güçlü olabiliyor. Çocuk neyin doğru neyin yanlış olduğunu biliyor ama bazen buna rağmen arkadaşına “hayır” diyemiyor. İşte bu yüzden çocuklara sadece bilgi vermek değil, yaşam becerileri kazandırmak da gerekiyor. Kendini tanıyabilmek, kendini ifade edebilmek, gerektiğinde “hayır” diyebilmek, akran baskısına karşı durabilmek çok kıymetli beceriler. Başta, çocuklarımıza ve gençlerimize bu becerileri kazandırabilmek için eğitim programları düzenliyoruz. Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı (TBM) kapsamında okul öncesinden üniversiteye kadar çocuklarımızın ve gençlerimizin gelişim dönemlerine uygun eğitimler yürütüyoruz. Bu vesileyle her yıl 10 milyon öğrenciye ve 3 milyon yetişkine ulaşıyoruz. Fakat Yeşilay olarak bir şeyi özellikle önemsiyoruz: “Biz yaptık, oldu.” demiyoruz. Yaptığımız çalışmanın gerçekten işe yarayıp yaramadığına bakıyoruz. Etkisini ölçüyoruz. Bir noktada yöntem yetmiyorsa yeni bir yöntem geliştiriyoruz. Nitekim bağımlılığa başlamış bir çocuğa yalnızca bilgi vermenin yeterli olmadığını gördük ve ona özel müdahale modelleri oluşturduk. Ergenliğin ilk dönemindeki çocuklarımız için de bilgi vermenin yanında yaşam becerilerini güçlendirecek çalışmalar geliştirdik.

Bugün davranışsal bağımlılıkların yaygınlaşması da önleme çalışmalarının çerçevesini genişletmemizi gerektiriyor. Kumar ve internetle ilişkili bağımlılıklar, kimyasal bağımlılıklar kadar ciddiye almamız gereken sorunlar hâline geldi. Üstelik davranışsal bağımlılıklarda insanın problemi fark etmesi ve kabul etmesi çoğu zaman daha uzun sürüyor. İnsan bazen

yaşadığı şeyi bir bağımlılık olarak görmüyor. Bu da yardım alma sürecini geciktirebiliyor. Onun için çocuklardan yetişkinlere kadar hepimizin doğru kullanım, denge ve sağlıklı yaşam konusunda bilinçlenmesi gerekiyor.

Çocukları ve gençleri korumanın en önemli yollarından biri de onların hayatını zenginleştirmek. Bir çocuğa sabahtan akşama kadar “Ekran bakma, bunu yapma, şuna yaklaşma.” demekle bir yere varamayız. Peki, onun yerine ne koyuyoruz? Çocuğun kendini ifade edebileceği, arkadaşlık kurabileceği, koşabileceği, oynayabileceği, üretebileceği, yeteneklerini keşfedebileceği alanlar var mı? Bence asıl sorulması gereken soru bu. Çocukların gerçek hayatı zengin olduğunda, insanlarla güçlü ilişkiler kurabildiğinde, faaliyetlerle kendini gösterebildiğinde riskler de azalıyor.

Sporu bu yüzden çok önemsiyoruz. Spor yapan bir çocuk enerjisini sağlıklı biçimde kullanıyor, arkadaşlık kuruyor, sosyalleşiyor, kendisini ifade ediyor, yeteneğini keşfediyor. Bunların her biri çocuğu bağımlılıklara karşı güçlendiren unsurlar. Spor insanı hem fiziksel hem psikolojik hem de zihinsel olarak koruyor. O nedenle sporu bağımlılıkla mücadelenin ayrılmaz bir parçası olarak görüyoruz.

Burada bütün sorumluluğu çocuklara yüklemek de büyük bir haksızlık olur. Anne babaların, öğretmenlerin ve yetişkinlerin rol modeli çok önemli. Elimizden telefonu düşürmeden çocuğumuza “Telefonla çok vakit geçirme.” dediğimizde o sözün etkisi ister istemez azalıyor. Önce kendi hayatımıza bakmamız gerekiyor. Kendi alışkanlıklarımızı gözden geçireceğiz, sonra çocuklarımızın hayatını insan, ilişki ve faaliyet bakımından zenginleştireceğiz. Çocuğumuzun arkadaşlarını

Bu yazıyı uygulaması üzerinden

CERÇEVE
Podcast

kanalından dinleyebilirsiniz!

taniyacağız, hayatında kimlerin olduğunu bileceğiz, onunla güzel ve sağlıklı bir ilişki kuracağız. Çünkü bugün bağımlılığa başlamada arkadaş çevresinin etkisinin ne kadar güçlü olduğunu sahada çok net görüyoruz.

Peki, bağımlılık ortaya çıktıysa ne yapacağız? Her şeyden önce insanı suçlamayacağız, etiketlemeyeceğiz, toplumun dışına itmeyeceğiz. Çünkü bağımlı insan bizim toplumumuzun dışında biri değil. Bizim kardeşimiz, evladımız, arkadaşımız, komşumuz, çalışma arkadaşımız.

O insanı dışladığımızda problemi çözmüş olmuyoruz, aksine onun yeniden hayata tutunmasını zorlaştırıyoruz. Toplum olarak birbirimizi kuşatmamız, birbirimize yardımcı olmamız ve insanlarımızdan ümidimizi kesmememiz gerekiyor.

Tedavi süreci de sabır isteyen bir süreç. Bağımlılık çok bileşenli bir problem. İnsan bazen ilerliyor, bazen tekrar düşebiliyor. Böyle bir durumda “Zaten senden bir şey olmaz” demek

yapılabilecek en yıkıcı şeylerden biri. Tekrar düşüyse tekrar elinden tutacağız. Bir daha düşüyse bir daha kaldıracacağız. Çünkü iyileşme bazen uzun bir yolculuk olabiliyor. Bu yolculukta aile desteği, doğru iletişim, iyi bir sosyal çevre, anlamlı meşguliyetler ve insanın hayatına yeniden yön verebilmesi çok kıymetli. Aynı sıkıntıyı yaşayan ailelerin birbirleriyle dayanışmaları da ciddi bir güç oluşturuyor.

Ücretsiz ve gizlilik esasına dayalı olarak, bağımlı bireylere ve ailelerine hizmet verdiğimiz Yeşilay Danışmanlık Merkezlerinde (YEDAM) bağımlılığı bu yüzden sadece terapi odasında ele almıyoruz. Psikoterapi hizmetinin yanında sosyal hizmet desteği de sunuyoruz. Danışanımız eğitimini yarıda bıraktıysa eğitime yeniden devam etmesine, bir mesleği yoksa meslek edinmesine, çalışma hayatına katılmasına yardımcı olmaya çalışıyoruz. Aileyi sürecin dışında bırakmıyoruz. Çünkü insan bağımlılıktan kurtulduğunda önünde yeni bir hayat olması gerekiyor. O hayat yeniden kurulamadığında iyileşme de eksik kalabiliyor.

Bu noktada iş dünyasına da önemli bir sorumluluk düştüğünü düşünüyorum. Bağımlılıktan kurtulan bir insanın geçmişi ömür boyu taşıyacağı bir damgaya dönüştürmemek gerekiyor. İnsan tedavi olmuş, mücadele etmiş, yeniden ayağa kalkmışsa ona çalışma hayatında yeniden yer açmak çok kıymetli. Bir insanın tekrar üretmesi, sorumluluk alması, mesleğini yapması ve kendi hayatını yeniden kurması iyileşmenin de önemli parçalarından biri. Biz Yeşilay olarak danışanlarımızın mesleki becerilerini geliştirmelerine ve istih-

dama katılmalarına bu yüzden destek oluyoruz. Bağımlılığın çalışma hayatına etkisini de göz ardı edemeyiz. Çünkü bağımlılık insanın dikkatini, sorumluluklarını ve ilişkilerini etkilediği zaman bunun iş hayatına yansması kaçınılmaz oluyor. Dolayısıyla sağlıklı nesiller yetiştirmek aslında geleceğin çalışanlarını, yöneticilerini, girişimcilerini ve üretim hayatını da korumak anlamına geliyor. İnsanımızın sağlığına, iradesine ve sosyal bağlarına yaptığımız yatırım, toplumumuzun geleceğine yaptığımız yatırımdır. Bir diğer önemli mesele de gönüllülük ve toplumsal katılım. Karşımızda son derece güçlü, organize, kendisini sürekli yenileyen bir bağımlılık endüstrisi var. Böyle bir yapıya karşı mücadeleyi bir kurumun, bir bakanlığın, birkaç uzmanın omuzlarına bırakamayız. Mahallede muhtarın da öğretmenin de eczacının da esnafın da annenin de babanın da gencin de iş insanının da yapabileceği bir şey var. Bağımsızlık Seferberliği’ni tam da bu anlayışla yürütüyoruz. İstiyoruz ki herkes kendi mahallesinde, kendi sokağında, kendi çevresinde bu mücadelenin bir parçası olsun.

Gönüllülüğün gençler için de çok kıymetli bir tarafı var. Genç Yeşilaylı arkadaşlarımız farklı şehirlerde faaliyetler yapıyor, akran eğitimleri düzenliyor, çocuklarla ve gençlerle bir araya

geliyor. Bir insanın başka bir insana fayda sağlaması kendi hayatına da anlam katıyor. Bazen insan kendi derdine çok fazla odaklandığında çıkış yolunu göremeyebiliyor. Başkasına dokunmak, başkasının hayatını güzelleştirmek insanın kendisini de güçlendirebiliyor.

Ben sürdürülebilir bir toplumu biraz da insanını kaybetmeyen toplum olarak görüyorum. Çocuğunu ve gencini bağımlılıklardan koruyan, bağımlılık problemi yaşayan insanlara yardım eli uzatan, tedavi imkânı sunan, iyileşen insanı yeniden sosyal ve ekonomik hayata dâhil eden, aileyi güçlendiren ve dayanışmayı büyüten bir toplum geleceğini de korur.

Gelecek nesillere bırakacağımız en kıymetli miraslardan biri; kendi iradesine sahip çıkabilen, sağlıklı ilişkiler kurabilen, üretken, dayanışma duygusu güçlü ve bağımlılıklardan uzak bireylerin oluşturduğu bir toplumdur. Sağlıklı nesiller güçlü aileleri, güçlü aileler de güçlü toplumu oluşturur. Bu nedenle bağımlılıkla mücadeleyi bugünün bir problemi olarak görmenin ötesine geçip yarının toplumuna karşı taşıdığımız ortak bir sorumluluk olarak değerlendirmemiz gerekiyor.

Samed AĞIRBAŞ
Sıfır Atık Vakfı Başkanı

Nesilden Nesile Aktarılan Sıfır Atık Kültürü

“Bu yıl ilk defa, Türkiye’nin küresel ölçekte öncülük ettiği sıfır atık yaklaşımının COP gündeminde daha güçlü biçimde yer alacağı bir sürece giriyoruz. Bu gelişme yalnızca Türkiye açısından değil; atık yönetimi, kaynak verimliliği ve döngüsel ekonomi alanlarında çalışan tüm ülkeler açısından önemli bir fırsattır”

Sıfır Atık hareketinin bugün dünyanın dört bir yanında karşılık bulan küresel bir vizyona dönüşmesinde, Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi’nin ortaya koyduğu öncü iradenin çok özel bir yeri var. 2017 yılında Türkiye’de başlayan bu yolculuk, yalnızca atıkların yönetimine ilişkin bir yaklaşım olarak kalmadı; üretimden tüketime, kaynak kullanımından yaşam biçimlerine kadar uzanan kapsamlı bir dönüşüm anlayışına dönüştü. Bugün Sıfır Atık Vakfı olarak bizim sorumluluğumuz, bu vizyonu daha ileri taşımak, elde edilen tecrübeyi yeni nesillere aktarmak ve sıfır atık anlayışını geçici bir kampanya değil, nesilden nesile aktarılan kalıcı bir yaşam kültürü haline getirmektir. COP31 sürecine de tam olarak bu anlayışla yaklaşıyoruz: İklim mücadelesini yalnızca müzakere salonlarının değil, toplumların, şehirlerin, gençlerin, çocukların ve yerel toplulukların ortak meselesi haline getirmek.

COP31 Herkesin COP’u Olmalı

COP31’in herkesin COP’u olmasını hedefliyoruz. Dünyanın farklı bölgelerinde gerçekleştirdiğimiz toplantılar ve saha buluşmaları vasıtasıyla, küresel müzakere masalarında gündeme getirilmek üzere yerel toplulukların sorunlarını, beklentilerini ve çözüm önerilerini dinliyoruz.

Çünkü iklim değişikliği ve çevre sorunları küresel olsa da etkileri her coğrafyada farklı biçimlerde ortaya çıkıyor. Bir kıyı kentinde denizel plastik kirliliği, bir tarım bölgesinde su ve toprak kaynaklarının korunması, başka bir şehirde atık yönetimi veya gıda israfı öncelikli gündem haline gelebiliyor. Bu farklılıkları görmeden kurulacak küresel bir iklim gündeminin eksik kalacağına inanıyoruz. Alınan kararların sahada somut bir karşılık bulabilmesi, ancak sahanın gerçek gündemini ve nabzını doğru tutmakla mümkündür. Bu nedenle COP31’i yalnızca yeni kararların alındığı bir zirve olarak değil, küresel iklim eyleminin sahaya yeniden buluşturulacağı bir eşik olarak görüyoruz.

Başarıyı yalnızca müzakere salonlarında kabul edilen kararların sayısı ile ölçmemeliyiz. Asıl başarı, bu kararların ertesi gün şehirlerde, kurumlarda, işletmelerde, okullarda ve hanelerde ne ölçüde karşılık bulduğuyla ölçülmelidir. İklim politikalarının gerçek gücü, metinlerden uygulamaya geçebildiği ölçüde ortaya çıkar.

Türkiye’nin COP31 Hazırlığı

Türkiye olarak COP31’e güçlü ve kapsamlı bir hazırlık süreciyle ilerliyoruz. Tüm bakanlıklarımız, kamu kurumlarımız,

yerel yönetimlerimiz, üniversitelerimiz, özel sektörümüz ve sivil toplum kuruluşlarımızla kapsayıcı bir koordinasyon anlayışı ortaya koyuyoruz.

Birleşmiş Milletler tarafından bu yıl 31’incisi düzenlenecek COP sürecinin temel amacı, küresel iklim değişikliği ve çevre gündemlerine ilişkin ortak, somut ve uygulanabilir sonuçlar ortaya koymaktır. Bugüne kadar gerçekleştirilen COP zirvelerinde çok sayıda karar alınmış olmasına rağmen, bu kararların önemli bir bölümünün uygulama aşamasında yeterli karşılık bulamadığını hepimiz görüyoruz.

Bu noktada COP31 Başkanımız ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanımız Sayın Murat Kurum’un liderliğinde yürütülen hazırlık süreci büyük önem taşıyor. Türkiye, COP31’i yalnızca ev sahipliği yapılacak uluslararası bir organizasyon olarak değil; farklı aktörlerin ortak akılla bir araya geleceği, somut sonuçların üretileceği ve iklim eyleminin uygulama kapasitesinin güçlendirileceği bir platform olarak değerlendiriyor.

Biz de Sıfır Atık Vakfı olarak bu yaklaşımın güçlü bir paydaşı olmayı, sivil toplumun ve toplumun farklı kesimlerinin sesini bu sürece taşımayı sorumluluk olarak görüyoruz.

9-20 Kasım tarihleri arasında Antalya’da gerçekleştireceğimiz COP31’in daha geniş katılımlı, daha kapsayıcı ve toplumla daha güçlü bağ kuran bir yapıda gerçekleşmesini hedefliyoruz. Antalya’dan dünyaya yalnızca güçlü bir ev sahipliği mesajı değil, aynı zamanda güçlü bir uygulama ve iş birliği mesajı verilmesini istiyoruz.

Sıfır Atık Küresel İklim Gündeminin Parçası

Bu yıl ilk defa, Türkiye’nin küresel ölçekte öncülük ettiği sıfır atık yaklaşımının COP gündeminde daha güçlü biçimde yer alacağı bir sürece giriyoruz. Bu gelişme yalnızca Türkiye açısından değil; atık yönetimi, kaynak verimliliği ve döngüsel ekonomi alanlarında çalışan tüm ülkeler açısından önemli bir fırsattır.

Bu vizyon doğrultusunda dünyanın farklı coğrafyalarında istişare toplantıları düzenliyoruz. Amacımız, COP31’in kapsayıcılığını artırarak farklı bölgelerde yaşayan insanların, yerel toplulukların, gençlerin, kadınların, akademisyenlerin ve sivil toplum kuruluşlarının sesini küresel platforma taşımaktır.

Çünkü sıfır atık yalnızca atığın azaltılması meselesi değildir. Aynı zamanda kaynakların korunması, üretim ve tüketim modellerinin yeniden düşünülmesi, döngüsel ekonominin güçlendirilmesi, gıda israfının önlenmesi ve gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakılması meselesidir. Yüksek Düzeyli İklim Şampiyonluğu: Sahadan Masaya Yüksek Düzeyli İklim Şampiyonluğu; sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, belediyeler, özel sektör ve diğer devlet dışı aktörlerin iklim eylemi sürecine etkin katılımını sağlamak ve bu aktörleri somut eylemler konusunda teşvik etmek amacıyla kritik bir rol üstleniyor.

Bu sorumluluğumuz kapsamında dünyanın farklı bölgelerinde temaslarımızı sürdürüyor, yerel dinamiklerin ihtiyaçlarını ve çözüm önerilerini uluslararası müzakere masalarına taşımayı hedefliyoruz.

Çünkü uluslararası masalarda sahanın gerçek gündemi olmadığı takdirde, ortaya çıkan sonuçların sahada karşılık bulması zorlaşıyor. Bir kararın etkili olabilmesi için o kararın dokunduğu toplulukların ihtiyaçlarını bilmek, onların deneyimlerini sürece dahil etmek ve uygulama aşamasında sorumluluk paylaşımını güçlendirmek gerekiyor.

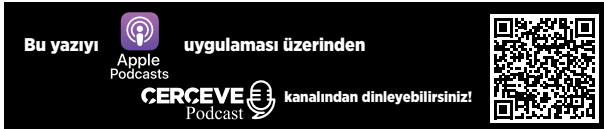
Bu nedenle aktif katılımlı ve çok paydaşlı bir COP31 yapısı kurguluyoruz. Çeşitli içeriklerle 100 binden fazla katılımcıyı ağırlamayı beklediğimiz bu süreci, 86 milyon vatandaşımızın çevre, sıfır atık ve iklim konularındaki farkındalığını kalıcı bir kültüre dönüştürmek adına stratejik bir adım olarak görüyoruz.

Halkın Sesi Küresel Gündeme Taşınıyor

Yurt içinde düzenlediğimiz Türkiye Sıfır Atık, Çevre ve İklim Değişikliği Çalıştayları ile vatandaşlarımızın beklenti ve önerilerini doğrudan dinliyoruz. Bu çalışmaların bizim açımızdan en kıymetli tarafı, çevre politikalarının yalnızca merkezden belirlenen hedefler olarak kalmaması, doğrudan sahadan beslenmesidir.

Bu çalışmalar COP31 Dijital Koordinasyon Merkezi ile de destekliyoruz. Böylece yalnızca fiziksel toplantılarda değil, dijital ortamda da vatandaşlarımızın talep, öneri ve fikirlerini topluyoruz.

Fikir sahipleriyle gerçekleştirdiğimiz görüşmeler doğrultusunda somut destek mekanizmaları planlıyor ve her önerinin ardından şu soruyu soruyoruz: “Nasıl destek olabiliriz?” Çünkü vatandaşın fikrini almak tek başına yeterli değildir. Asıl önemli olan, o fikrin uygulanabileceği bir mekanizma oluşturmaktır.

Bu yazıyı Apple Podcasts uygulaması üzerinden CERÇEVE Podcast kanalından dinleyebilirsiniz!

Önümüzdeki dönemde sivil toplum kuruluşlarının bölgesel ve uluslararası toplantılar vasıtasıyla sürece daha etkin katılımını önceliklendireceğiz. Yerelde üretilen çözümlerin uluslararası düzeyde görünürlük kazanması, COP31'in kapsayıcılığını güçlendirecek en önemli unsurlardan biri olacaktır.

Kapsayıcılık Olmadan İklim Eylemi Olmaz

Sıfır Atık Vakfı olarak bütün faaliyetlerimizde kapsayıcılığı esas alıyoruz. Çünkü çevre ve iklim politikalarının toplumun yalnızca belirli bir kesimine değil, herkese ulaşması gerektiğine inanıyoruz.

Paydaşları arasında yer aldığımız Sıfır Atık Festivali 1 milyondan fazla katılımcıya ulaşırken, aynı dönemde gerçekleştirilen İstanbul Sıfır Atık Haftası etkinlikleri toplamda 5 milyondan fazla kişiye ulaştı. Bu rakamlar bize çevre konusunun doğru anlatıldığında toplumun geniş kesimlerinde güçlü bir karşılık bulunduğunu gösteriyor.

Önümüzdeki dönemde bölgesel odaklı çalışmalarla yerel halkın bu süreçlere doğrudan katılımını artırmayı planlıyoruz. Özellikle gençlerin, çocukların, kadınların, dezavantajlı grupların ve yerel toplulukların iklim ve çevre gündeminde yalnızca izleyici değil, çözüm ortağı olarak yer almasını önemsiyoruz.

COP31'in herkesin COP'u olması, ancak herkesin sözünün duyulduğu bir süreçle mümkün olabilir.

Tecrübe Nesilden Nesile Aktarılmalı

Sürdürülebilirlik ilkesi, Vakfımızın bütün faaliyetlerinin temelini oluşturuyor. Ancak sürdürülebilirliği yalnızca çevresel göstergelerle değerlendirmiyoruz. Bizim için sürdürülebilirlik aynı zamanda bilginin, tecrübenin ve sorumluluğun nesilden nesile aktarılmasıdır.

Bugün attığımız bir adımın gerçek başarısı, yalnızca bugünkü sonuçlarıyla değil, yarının çocuklarına nasıl bir davranış kültürü bıraktığıyla ölçülmelidir. Bu nedenle elde ettiğimiz tecrübe ve birikimleri gelecek nesillere aktarmaya, özellikle gençlere ulaşarak sıfır atık bilincini kalıcı bir yaşam kültürüne dönüştürmeye odaklanıyoruz. Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin himayelerinde şekillenen Sıfır Atık vizyonunu geleceğe taşımanın en önemli yollarından biri, bu anlayışı çocuklarımızın ve gençlerimizin hayatının doğal bir parçası haline getirmektir.

Bir çocuğun atığını doğru kutuya bırakması, bir gencin kaynakların verimli kullanımını savunması, bir ailenin gıda israfını azaltması veya bir işletmenin döngüsel üretim modeline geçmesi; büyük dönüşümün küçük ama etkili adımlarıdır. Bu adımlar çoğaldıkça sıfır atık bir politika başlığından çıkar ve toplumun ortak kültürüne dönüşür.

COP31'den Sonra Ne Kalacak?

COP31'i bir son değil, yeni bir başlangıç olarak görüyorum. Antalya'da kurulacak müzakere masalarının, zirve sona erdikten sonra da yaşamaya devam edecek iş birliklerine dönüşmesini istiyoruz.

COP31 bünyesinde elektrifikasyon, gıda israfının önlenmesi ve döngüsel ekonomi gibi başlıklarda güçlü ve uygulanabilir sonuçlar ortaya koyulmasını hedefliyoruz.

Çünkü artık dünyamızın yalnızca yeni sözlere değil, uygulanabilir çözümlere ihtiyacı var. Sıfır Atık Forumu'nda 183 ülkenin katılımıyla ortaya çıkan ortak yaklaşımlar ve Türkiye Plastik Atık Çalıştayı'nda ortaya konan plastik kullanımının azaltılması ve sürecin yönetimine yönelik öneriler de COP31 gündemine taşınıyor. Bu sürecin, kaynakların daha verimli kullanılması ve döngüsel ekonominin güçlendirilmesi açısından önemli bir zemin oluşturacağına inanıyoruz.

Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin öncülük ettiği Sıfır Atık anlayışını daha ileri taşımak, Türkiye'nin bu alandaki birikimini küresel ölçekte paylaşmak ve COP31'i gerçek bir uygulama ve dönüşüm platformuna dönüştürmek için çalışmaya devam edeceğiz. Gelecek nesillere bırakabileceğimiz en değerli miras, yalnızca temiz bir çevre değil; o çevreyi korumayı bilen, kaynaklarına sahip çıkan ve ortak geleceğine karşı sorumluluk hisseden bir kültürdür. Geleceği birlikte şekillendiriyoruz. Gelecek hepimize emanet.

TRT GENÇ

GELECEK SENSİN

Türkiye'nin En Genç Kanalı
YAYINDA!

N YouTube X trtgencrestmi | Instagram Facebook TikTok trtgenç

www.trtgenç.com.tr

Hendrik VAN DE VELDE
Belçika'nın Türkiye Büyükelçisi

Hedeflerden Uygulamaya: Belçika, Türkiye, Avrupa ve Dünya için Ortak Bir İklim Gündemi

**“Sağlık Sanayisinin,
ülkemize yıllık yaklaşık
10 milyar dolar gelir
getirecek bir ekonomiye
evrilmesi aslında çok
da zor değildir. Bu amaç
ve hedef için önümüzde
savunma sanayinde
yaşanan bir başarı
hikâyesi mevcuttur”**

2026 yazı, iklim değişikliğinin artık uzak bir geleceğin sorunu olmadığını bir kez daha hatırlattı. Avrupa ve Akdeniz genelinde topluluklar aşırı sıcaklıklar, kuraklık, su stresi ve yıkıcı orman yangınlarıyla karşı karşıya kaldı. Türkiye de bu etkileri geçen yıl bizzat yaşadı. Belçika'da ise son yüzyılın en kötü orman yangını sezonuna tanıklık ettik. Doğal rezervlerimizden biri olan High Fens'de 3.000 hektarlık alan alevlere teslim oldu.

Dünya genelinde çabalar hız kazanıyor. Türkiye yenilenebilir enerjiye ve stratejik altyapıya yatırım yapıyor. Avrupa Birliği, rekabet gücünü ve enerji güvenliğini güçlendirirken Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında iddialı iklim hedeflerini sürdürmeye devam ediyor. Belçika'da ise dönüşüm ülke içinde ilerlerken, iklim diplomamız uluslararası alanda aktif şekilde devam ediyor.

Yurt içinde odak noktamız temiz enerji dönüşümünü hızlandırmaktır. Açık deniz rüzgar enerjisi, Belçika'nın başarı hikayelerinden biri haline gelmiştir. Bugün Kuzey Denizi'ndeki dokuz rüzgar çiftliğinde toplam 2,2 GW açık deniz rüzgar kapasitesi elektrik üretimimize önemli katkı sağlamaktadır. Prenses Elisabeth Bölgesi sayesinde bu kapasitenin yaklaşık 5,8 GW'a çıkması beklenmektedir. Bu kapasiteyi destekleyecek yenilikçi bir enerji adası, hem yenilenebilir enerji üretimini hem de uluslararası elektrik bağlantılarını güçlendirecektir.

Aynı zamanda yenilenebilir hidrojen, elektrik şebekeleri ve sanayinin karbonsuzlaştırılması alanlarında yatırımlar devam etmektedir. Ulusal hidrojen stratejisi, Belçika'yı Avrupa'da bir hidrojen merkezi olarak konumlandırmayı hedeflerken, limanlarımızdaki önemli projeler enerji yoğun sektörler için karbon yakalama ve depolama çözümlerini ilerletmektedir. Nükleer enerji de enerji karmamızın ve karbonsuzlaşma stratejimizin önemli bir unsuru olmaya devam etmektedir. Tüm bu çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde, enerji dönüşümünü hızlandırırken arz güvenliğini ve ekonomik rekabet gücünü korumaya yönelik pragmatik bir yaklaşımı yansıtmaktadır.

Taahhüdümüz Avrupa'nın çok ötesine uzanmaktadır. İklim değişikliği, soruna en az katkıda bulunanları, özellikle de En Az Gelişmiş Ülkeleri ve Küçük Ada Gelişmekte Olan Devletleri orantısız biçimde etkilemektedir. Belçika, yıllık 287 milyon avro tutarındaki kamu iklim finansmanı katkıları aracılığıyla dünya genelinde uyum, azaltım ve dayanıklılık ça-

lışmalarını desteklemektedir. Uluslararası kuruluşlar ve çok taraflı fonlarla kurulan ortaklıklar, kırılgan toplulukların gıda güvenliğini güçlendirmesine, temiz enerjiye erişimi artırmasına, biyolojik çeşitliliği korumasına ve iklim kaynaklı şoklara karşı daha dirençli hale gelmesine yardımcı olmaktadır.

Bu çabalar daha geniş bir Avrupa çerçevesine dayanmaktadır. Belçika, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın hedeflerini ve Avrupa Birliği'nin 2050 yılına kadar iklim nötrlüğüne ulaşma taahhüdünü güçlü biçimde desteklemektedir. İklim eylemi yalnızca emisyonların azaltılmasıyla sınırlı değildir. Biyolojik çeşitlilik kaybı, arazi bozulması ve okyanuslar üzerindeki baskılar, dünya genelinde ekonomik dayanıklılığı, gıda güvenliğini ve sürdürülebilir kalkınmayı giderek daha fazla etkilemektedir. Birbiriyle bağlantılı bu sorunların ele alınması, iklim, doğa ve insan refahı arasındaki yakın ilişkiyi kabul eden bütüncül bir yaklaşım gerektirmektedir.

Bu anlayış çerçevesinde Belçika, COP31'in Antalya'da düzenlenmesini memnuniyetle karşılamaktadır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Sayın Murat Kurum'u ve Türk makamlarını bu önemli sorumluluğu üstlendikleri için, Avustralya'yı da Müzakereler Başkanı olarak üstlendiği rol nedeniyle tebrik etmek isterim. Uygulamanın iklim politikasının belirleyici sınavı haline geldiği bir dönemde COP31 tam da doğru zamanda gerçekleştirilmektedir.

Belçika, COP31'e aktif bir şekilde katılacaktır. Belçikalı araştırmacıların, uzmanların ve özel sektör temsilcilerinin de katılım göstermesi beklenmektedir. Bu durum, dönüşümün yalnızca hükümetler tarafından gerçekleştirilemeyeceği gerçeğini yansıtmaktadır. Aynı zamanda iki Bakanımız, çok sayıda yetkili ve uzmandan oluşan geniş bir heyetin yanı sıra, Avrupa Birliği müzakere ekibinde de yer alacaklardır. COP31'in uygulamaya odaklanması özellikle memnuniyet vericidir. Son COP toplantıları iklim finansmanı, uyum ve enerji dönüşümü konusunda önemli anlaşmalar ortaya koymuştur. Şimdi karşı karşıya olduğumuz görev, bu taahhütleri sahada ölçülebilir sonuçlar ortaya çıkaracak projelere, yatırımlara ve ortaklıklara dönüştürmektir. Belçikalı ve Türk iş dünyaları açısından bu durum yalnızca bir sorumluluk de-

ğil, aynı zamanda önemli bir fırsat teşkil etmektedir. Bu fırsatı gördüğüm ilk alan temiz enerji dönüşümüdür. Türkiye, yenilenebilir enerji kapasitesinin artırılması ve enerji güvenliğinin güçlendirilmesi konusunda iddialı hedefler belirlemiştir. Ülkenin kurulu güneş ve rüzgar enerjisi kapasitesini yaklaşık 44 GW'dan 2035 yılına kadar 120 GW'a, bunun içinde 5 GW açık deniz rüzgar enerjisi olacak şekilde artırma planları, bölgedeki en önemli enerji dönüşümlerinden birini temsil etmektedir.

Bu alan, güçlü yönlerimizin birbirini son derece iyi tamamladığı bir alandır. Belçika, 20 yılı aşkın açık deniz rüzgar enerjisi deneyimine ve bu sektörde faaliyet gösteren yaklaşık 80 şirketten oluşan bir ekosisteme sahiptir. Uzmanlık alanlarımız deniz mühendisliği ve jeoteknik araştırmalardan elektrik şebekelerine, dijital izleme sistemlerinden proje geliştirmeye kadar uzanmaktadır.

Açık deniz rüzgar enerjisinin ötesinde hidrojen ve enerji altyapısı alanlarında da fırsatlar ortaya çıkmaktadır. Belçika, limanları, sanayi kümeleri ve boru hattı ağı sayesinde yenilenebilir hidrojen alanında bir Avrupa merkezi olma yolunda önemli yatırımlar yapmaktadır. Daha geniş Avrupa altyapısına bağlanan ulusal bir hidrojen omurgasının geliştirilmesi, Türkiye kendi gelecekteki temiz enerji değer zincirlerindeki rolünü araştırırken önemli bir deneyim sunabilir. Enerji sistemleri daha entegre ve daha fazla elektrik odaklı hale geldikçe, şebekeler, depolama ve esneklik çözümleri konularında iş birliği giderek daha önemli olacaktır. Bu uzmanlık şimdiden fırsatlar yaratmaktadır.

Bu yıl Mayıs ayında, Majesteleri Kraliçe Mathilde'in başkanlığında gerçekleştirilen Belçika Ekonomik Misyonu sırasında enerji iş birliği önemli bir yer tutmuştur. Belçikalı şirketler Türk ortaklarıyla açık deniz rüzgar enerjisi, elektrik altyapısı, hidrojen ve sanayi uygulamaları alanlarında temaslarda bulunmuştur. Belçika ve Türkiye yenilenebilir enerji hedeflerini ilerletirken, sanayi alanında iş birliği için önemli bir potansiyel bulunmaktadır. İkinci alan yeşil sanayileşmedir. İklim politikası ile sanayinin rekabet gücü çoğu zaman birbiriyle çelişen hedefler olarak sunulmaktadır. Oysa gerçek

Bu yazıyı **fizy** uygulaması üzerinden

CERCEVE Podcast kanalından dinleyebilirsiniz!

hayatta emisyonları azaltan, verimliliği artıran ve yenilikçiliği benimseyen sanayiler uzun vadeli başarı açısından daha güçlü bir konumda olacaktır.

Avrupa'nın en büyük sanayi platformlarından biri olan Antwerp-Bruges Limanı, düşük karbonlu dönüşüm açısından bir merkez haline gelmektedir. Antwerp@C ve Kairos@C gibi projeler, hidrojen, döngüsellik ve sürdürülebilir sanayi süreçlerini desteklerken ortak karbon yakalama altyapıları geliştirmektedir.

Türkiye'nin Sıfır Atık girişimi, kaynak verimliliğinin hem çevresel hem de ekonomik bir fırsat olduğuna ilişkin benzer bir anlayışı yansıtmaktadır. Döngüsel ekonomi, atık akışlarından değer yaratırken emisyonları azaltabilir ve tedarik zincirlerinin dayanıklılığını güçlendirebilir. Belçikalı ve Türk şirketleri arasındaki iş birliği bu potansiyeli şimdiden ortaya koymaktadır.

SynPet Technologies'in Antwerp-Bruges Limanı'nda yaptığı 300 milyon avroluk yatırım buna iyi bir örnektir. Karışık plastik atıkların sanayi için değerli döngüsel hammadde gir-dilerine dönüştürülmesini amaçlayan proje, inovasyon ve iş birliğinin hem rekabet gücünü hem de daha döngüsel bir ekonomiye geçişi nasıl destekleyebileceğini göstermektedir.

Üçüncü alan ise okyanuslar ve denizlerdir.

Sağlıklı okyanuslar iklimi düzenler, biyolojik çeşitliliği destekler ve küresel ticaretin devamlılığını sağlar. Bu nedenle okyanusların korunması sürdürülebilir kalkınmadan ayrı düşünülemez. Mütevazı kıyı şeridine rağmen Belçika; deniz mekansal planlaması, okyanus bilimi, açık deniz yenilenebilir enerjisi ve mavi ekonomi inovasyonu alanlarında uluslararası düzeyde tanınan bir uzmanlık geliştirmiştir. Flanders Marine Institute (VLIZ), Blue Cluster ve araştırma gemisi Belgica gibi kurumlar dünya genelinde bilimsel iş birliğine ve denizlerin sürdürülebilirliğine katkıda bulunmaktadır. Bu uzmanlık, giderek yoğunlaşan deniz alanlarında açık deniz yenilenebilir enerjisi, deniz taşımacılığı, balıkçılık ve biyolojik çeşitliliğin korunmasını bir arada ele almamızı sağlamıştır. Yeni Ulusal Yetki Alanlarının ötesindeki Biyoçeşitlilik Anlaşması'na (BBNJ) çok önem veriyoruz, bu anlaşma genellikle

"Açık Denizler Anlaşması" olarak da adlandırılmaktadır. Bu anlaşma, ulusal yetki alanlarının dışında kalan ve gezegenimizin yüzeyinin neredeyse yarısını oluşturan alanlarda denizel biyolojik çeşitliliğin korunmasını ve sürdürülebilir kullanımını güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Belçika'nın gelecekteki BBNJ Sekretaryasına ev sahipliği yapma hedefi, etkili okyanus yönetimine ve uluslararası iş birliğine olan bağlılığımızı yansıtmaktadır.

Üç tarafı Karadeniz, Akdeniz ve Ege Denizi ile çevrili olan Türkiye açısından denizlerin sürdürülebilirliği stratejik önem taşımaktadır. Mavi ekonomi, deniz araştırmaları, açık deniz rüzgar enerjisi ve deniz kirliliğiyle mücadeleyle yönelik çalışmalar, sektörlerimiz arasında iş birliği için önemli fırsatlar sunmaktadır.

Dünya Antalya'da bir araya gelirken önümüzdeki fırsat açıktır: İklim hedeflerini somut iş birliğine dönüştürmek. Belçika ve Türkiye'nin üzerine inşa edebileceği çok şey bulunmaktadır. Açık deniz rüzgar enerjisinden elektrik şebekelerine, döngüsel ekonomi çözümlerinden sanayinin karbonsuzlaştırılmasına ve denizcilik inovasyonuna kadar şirketlerimiz giderek daha fazla ortak zemin ve ortak fırsatlar bulmaktadır. Bunlar, Belçika ve Türkiye'nin uzmanlıklarının birbirini tamamlayabileceği ve yeni ortaklıkların yatırım, istihdam ve büyüme yaratabileceği alanlardır.

Hükümetler doğru çerçeveyi oluşturabilir; ancak uygulama nihayetinde dönüşüme öncülük etmeye hazır girişimciler, mühendisler, yatırımcılar ve işletmeler tarafından gerçekleştirilecektir. COP31, bu bağlantıları güçlendirmek, sermayeyi harekete geçirmek ve somut projeleri hızlandırmak için eşsiz bir platform sunmaktadır.

Türkiye bu önemli konferansa ev sahipliği yapmak için doğru konumdadır ve Belçika, önümüzdeki yılların daha güçlü sanayi bağları ve daha sürdürülebilir bir geleceğe yönelik somut ilerlemelerle şekillenmesini sağlamak üzere Türk ortaklarıyla yakın şekilde çalışmayı dört gözle beklemektedir.

GÜNCEL İŞ VE EKONOMİ HABERLERİ İÇİN TAKİP EDİN

 platindergisi

www.platinonline.com

PLATIN

Prof. Dr. Muhammet UZUN

Marmara Üniversitesi, Teknoloji Fakültesi, Tekstil Mühendisliği Bölümü

COP31'den Yeşil Sanayiye: Türkiye'nin Kenevir Ekonomisi İçin Yeni Bir Vizyon

Dünya ekonomisi; iklim değişikliği, enerji dönüşümü, döngüsel ekonomi ve sürdürülebilir üretim ekseninde büyük bir dönüşüm geçiriyor. Bu süreç artık yalnızca çevre politikalarını değil, sanayi, ticaret, yatırım ve rekabet stratejilerini de şekillendiriyor. Türkiye'nin COP31'e ev sahipliği yapması, yeşil dönüşüm kapasitesini dünyaya göstermek için önemli bir fırsat sunuyor. Yeşil sanayi, döngüsel ekonomi, sıfır atık ve sürdürülebilir tarım gibi başlıkların öne çıktığı bu süreçte endüstriyel kenevir, Türkiye için stratejik bir biyobazlı hammadde olarak yeniden değerlendirilmelidir.

Hammadde 4.0 – Hammadde Devrimine Hazır mıyız?

Endüstri 4.0, robot tabanlı üretim, karanlık fabrikalar, büyük veri, otomasyon yöntemleri ve üretim teknolojileri son 50 yılda inanılmaz boyutlara ulaşmıştır. Hammadde tedarik etmek ve üretim teknolojileri ile tüketicimin hızına ayak uydurmak neredeyse imkânsız hâle gelmiştir.

Sanayi Devrimi'nde buhar, elektrik ve temel makine elemanları gibi buluşlarla başlayan süreç, günümüzde gelişmiş robotik üretim sistemlerine dönüşmüştür; bunun sonucunda hızlı üretim teknolojilerinde "Hammadde Devrimi" olarak tanımlayabileceğimiz yeni bir döneme geçmek gerekli hâle gelmiştir. Hammadde, en genel tanımla "bir ürünün üretiminde kullanılan temel işlenmemiş yapı" olarak tanımlanabilir.

Örneğin, "kâğıdın hammaddesi selülozdur." Selüloz, sentetik petrokimyasal hammaddelerden sonra üretimde kullanılan en önemli doğal polimerlerden biridir. Kenevir bitkisi, yenilenebilir ve çevre dostu selüloz kaynakları arasında petrol türevlerine karşı önemli bir potansiyele sahiptir. Kenevir, kaynak kıtlığı, odun stoklarının azalması ve çevresel sorunlara aynı anda çözüm sunabilecek bitkilerden biridir.

Su savaşları, petrol savaşları ve marka savaşlarının yanında üretim ve tüketici atıklarının değer kazanmasıyla yeni bir dönem başlamış ve bunu genel olarak "Çöp/Atık Savaşları" olarak adlandırabiliriz. Gelişmiş ülkeler geçmişte kullanılmış giysiler, ayakkabılar, ambalajlar ve şişeler gibi atıklarını geliştirmekte olan ülkelere taşıyarak bertaraf ederken, günümüzde bu atıklar önemli bir hammadde kaynağı hâline gelmiştir.

Kaynakları kaybetmemek amacıyla ülkeler kendi atıklarını geri kazanmaya çalışmakta ve bu süreç endüstriyel boyutlara taşınmaktadır. Bu noktada Avrupa Birliği ülkelerinde geri kazanım ve geri dönüşüm projelerinin desteklenmesi konusunda geniş bir görüş birliği bulunmaktadır.

Kenevir: Bir Tarım Ürününden Daha Fazlası

Ekolojik bozulma, kaynak kıtlığı ve sürdürülebilir endüstriyel uygulamalara duyulan acil ihtiyaçlar günümüzde hemen hemen tüm sektörler için kritik bir varlık sorunudur. Tarihsel açıdan önemli ancak uzun süre ihmal edilmiş bir bitki olan kenevir (Cannabis sativa L.), modern üretiminin karşı karşıya olduğu ham madde sorununa önemli bir çözüm olarak yeniden gündeme gelmektedir. Kenevir denildiğinde çoğu zaman yalnızca tarımsal üretim akla gelmektedir. Oysa endüstriyel kenevir; lif, tohum ve sap (gövde) gibi farklı bileşenleri sayesinde tekstilden kâğıda, biyokompozitlerden yapı malzemelerine, ambalajdan teknik tekstillere kadar çok farklı sektörlerde değerlendirilebilecek çok yönlü bir biyobazlı kaynaktır.

Bu nedenle keneviri yalnızca "yetiştirilecek yeni bir tarım ürünü" olarak değerlendirmek eksik bir yaklaşım olacaktır. 2026 yılında yayımlanan Kenevir Yetiştiriciliği ve Kontrolüne Dair Yönetmelik, lif, tohum ve sap üretimi başta olmak üzere tıbbi kenevir yetiştiriciliğinin çerçevesini yeniden düzenlemiştir. Ayrıca Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından 2026 yılında yapılan çalışmalarda, kenevir yetiştiriciliğine izin verilen 21 ilin ilgili kurumlarıyla üretim, denetim ve kontrol mekanizmaları ele alınmıştır.

Bu gelişmeler, Türkiye'de kenevirin artık yalnızca geçmişten kalan bir tarımsal ürün olarak değil, kontrollü ve düzenlenmiş bir ekonomik faaliyet alanı olarak değerlendirilmesi açısından önemlidir.

Tarladan Sanayiye: Kenevir Değer Zinciri

Temelde bir biyobazlı malzemenin gerçekten sürdürülebilir olup olmadığını belirleyen faktörler; yetiştirme koşulları, su ve gübre kullanımı, tarımsal verimlilik, hasat, işleme teknolojileri, enerji tüketimi, taşıma, ürün ömrü, geri dönüşüm ve kullanım sonrasındaki bertaraf süreçleriyle birlikte değerlendirilmelidir. Dolayısıyla hedefimiz "keneviri sürdürülebilir ilan etmek" değil, kenevirden gerçekten sürdürülebilir ve ekonomik olarak rekabetçi ürünler geliştirmek olmalıdır. Türkiye açısından en önemli konu, kenevir üretiminin tek başına artırılması değil, uçtan uca bir kenevir değer zincirinin oluşturulmasıdır.

Bu zinciri basitçe şu şekilde düşünebiliriz: Tohum, Tarımsal üretim, Hasat, Lif/Sap/Tohum, İşleme, İplik/Malzeme, Yarı mamul, Nihai ürün, Marka, İhracat

Bu zincirin herhangi bir halkası eksik olduğunda ekonomik değer sınırlı kalacaktır. Şu ana kadar ülkemizdeki kenevir kapsamında ana problem budur.

Bu nedenle "kenevir politikası" yalnızca tarım politikası olmamalıdır. Kenevir; tarım, sanayi, ticaret, Ar-Ge, üniversite, yatırım ve ihracat politikalarının kesişiminde değerlendirilmelidir.

Sürdürülebilir Tekstil Sektörü İçin Önemli Bir Fırsat

Türkiye'nin kenevir alanındaki en önemli potansiyel sektörlerden biri tekstildir. Türkiye güçlü bir tekstil ve hazır giyim altyapısına, geniş bir üretim ekosistemine, deneyimli insan kaynağına ve uluslararası pazarlara erişime sahiptir. Bu altyapı, kenevir gibi alternatif liflerin ticarileştirilmesi açısından önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Kenevir lifi; pamuk, keten ve diğer doğal liflerle birlikte değerlendirilebildiği gibi farklı lif karışımlarıyla yeni nesil iplik ve kumaşların geliştirilmesinde de kullanılabilir. Burada hedef sadece "kenevir kumaş" üretmek olmamalıdır. Asıl hedef; kenevir bazlı yüksek performanslı ve yüksek katma değerli tekstil ürünleri geliştirmek olmalıdır. Özellikle teknik tekstiller bu açıdan büyük bir fırsat sunmaktadır. Kenevir, sadece moda ve tekstil sektörünün değil; otomotiv, inşaat, ambalaj ve teknik malzeme sektörlerinin de hammaddesi hâline gelebilir.

Kenevir Sektöründe Gerçeklik ve Dürüstlük

Kenevir sektörünün gelişmesinin önündeki önemli sorunlardan biri yalnızca mevzuat veya teknoloji değil, bilgi ve yatırım iletişimindeki gerçekçilik sorunudur. Yeni ve gelişmekte olan sektörlerde girişimciler, yatırım çekebilmek ve vizyonlarını anlatabilmek için geleceğe ilişkin oldukça iyimser vaatlerde bulunabilmektedir. Ancak henüz oluşmamış pazarların, değişmesi beklenen mevzuatın veya geliştirilme aşamasındaki teknolojilerin kesinleşmiş gerçekler gibi sunulması, zaman içinde yatırımcı güveninin zedelenmesine

ve sektörün tamamının itibar kaybetmesine yol açabilir. Bu nedenle kenevir sektöründe “abartılı vaat” yerine “kanıta dayalı vizyon” anlayışının benimsenmesi önemlidir. Girişimciler ve yatırımcılar; pazar büyüklüğü, mevzuat, üretim kapasitesi, teknolojik olgunluk ve ekonomik fizibilite konularındaki belirsizlikleri açıkça ortaya koymalıdır. Kenevirin geleceği konusunda iyimser olmak için güçlü nedenler vardır. Ancak sektörün sürdürülebilir biçimde büyüebilmesi için bu iyimserliğin bilim, şeffaflık, gerçekçi ekonomik modeller ve ölçülebilir sonuçlarla desteklenmesi gerekir. Çünkü kenevir sektörünün uzun vadeli başarısı yalnızca yeni yatırımlar çekmesine değil, yatırımcı, sanayici, üretici ve tüketici güvenliğini korumasına bağlıdır.

Yeşil Sanayi Devrimi

“İnsanlığın Sürdürülebilirliği”, tarımsal ve endüstriyel üretime bağlıdır. Dünyadaki insan faaliyetleri, sınırlı maddi kaynaklar ve çevresel sorunlar nedeniyle giderek artan bir baskı altındadır. Bu noktada endüstriyel kenevir, çevre dostu bir hammadde olarak tüm dünyanın dikkatini çekmeye başlamıştır. Öncelikle kenevirin (Cannabis) üç temel türü bulunduğu belirtilmelidir: Cannabis sativa, Cannabis indica ve Cannabis ruderalis. Bu türlerin fiziksel ve kimyasal özellikleri birbirinden farklıdır. Bu makalede, narkotik açıdan sorun oluşturmayan ve sertifikalı tohumlarla üretilen Cannabis sativa genel anlamda ele alınmıştır.

Bu tür kenevir, yüzde 0,3'ten daha az tetrahidrokannabinol (THC) içerdiğinden herhangi bir kimyasal veya mekanik yöntemle esrar/rekreasyonel maddeye dönüştürülemez. Endüstriyel kenevir yetiştiriciliği; mısır, buğday, arpa ve şeker pancarı gibi diğer tarımsal ürünlerin yetiştirilmesinden farklı değildir. Hatta endüstriyel kenevir yetiştiriciliğinin yasaklanması, pamuk ve keten gibi temel tekstil liflerinin ekiminin yasaklanmasından farklı değildir. Kontrollü yetiştiricilik mevzuatının etkin şekilde uygulanması ve sertifikalı tohumların kullanılmasıyla kenevir sektörü herhangi bir risk oluşturmadan geliştirilebilir.

Uluslararası raporlar incelendiğinde, endüstriyel kenevir sektörünün gelişimi ile kenevir kullanımı arasında bir ilişki bulunmadığı görülmektedir. Aksine, Birleşmiş Milletler (BM) Uyuşturucu Maddeler Komisyonu, 2020 yılında keneviri ero-in ve sentetik haplar gibi en tehlikeli uyuşturucuların bulunduğu listeden çıkararak yeniden sınıflandırmıştır.

Bu durum kenevirin serbest olduğu anlamına gelmemekle birlikte, kenevir algısının küresel ölçekte değişmekte olduğunu göstermektedir. Burada tekrar vurgulanmalıdır ki esrar amacıyla yetiştirilen kenevir bitkileri ile endüstriyel kenevir bitkileri aynı değildir.

Yeni Plastiğin Doğuşu – Kenevir

Akademik çalışmaların ve farklı sektörlerdeki popülerliğinin artmasına rağmen kenevir sektörü; tohum ıslahı, ekolojik uyumluluk ve hasat teknolojileri gibi en temel konularda kapsamlı Ar-Ge çalışmalarına ihtiyaç duymaktadır. Tıpkı ham petrolün keşfedilmesi ve işlenmesinden sonra plastik Ar-Ge'sinin gelişmesi ve bugün sınırsız sayıda plastik ürün yelpazesinin oluşturulması gibi, kenevirin de benzer süreçlerden geçerek yaygınlaşması beklenmektedir. Petrole kıyasla yenilenebilir ve çevre dostu yapısı nedeniyle kenevirin günlük yaşamda plastikten çok daha hızlı yer alması olası

trendlerden biridir. Kenevir yetiştiriciliğinin verimli ve ekonomik hâle getirilmesi, kenevir tabanlı sektörlerin gelişmesini hızlandıracaktır.

Kenevirin hammadde olarak seri üretime girebilmesi, yeterli tarımsal organizasyona ve geniş alanlarda ekim yapılmasına bağlıdır. Bu noktada dünya için yeni bir sürdürülebilir selüloz kaynağının elde edilmesi ve işlenmesi, inovasyona dayalı bir rekabetin ve endüstride sistem dönüşümünün başlamasına yol açmaktadır. Tıbbi kenevir uygulamaları bir yana bırakıldığında, endüstriyel kenevir sektörü Çin dışında dünyanın birçok yerinde neredeyse eş zamanlı olarak gelişmeye başlamıştır.

Tekstil temelli ülkelerin bu gelişmekte olan sektörde öncü olma potansiyeli yüksektir. Petrole dayalı mevcut yapının sorgulandığı ve alternatif sürdürülebilir yapıların talep edildiği günümüz dünyasında Türkiye'nin keneviri güçlü bir şekilde benimsemesi ve altyapımıza ve sanayimize uygun ürünleri seçerek küresel pazarda lider hâle gelmesi oldukça mümkündür. Hem nihai ürün hem de bu ürünün üretiminde kullanılan teknoloji ve sistemler ülkemizde kolaylıkla geliştirilebilir.

Kenevir Üretimine Temel Faydaları

- Hızlı büyümesi ve dönüm başına yüksek biyokütle (selüloz) üretmesi, farklı sektörlerde kullanılabilen yapısıyla “hammadde krizi” için önemli çözümlerden biridir.
- Tohumdan nihai ürüne kadar üretim sürecinin her aşamasında, çevre kirliliğine neden olan üretim yöntemleriyle karşılaştırıldığında çevre dostu bir hammaddedir.

STERLING
HIGH QUALITY AMMUNITION

**TACTICAL SERIES
ANTIDRONE**

www.sterling.com.tr

150 m
40 mm
130 m
TUNGSTEN
110 m
SUPER MAGNUM
100 m
7.62x51 mm
90 m
MAGNUM
70 m
SEMI MAGNUM
50 m
5.56x45 mm

10mm
30mm
40mm

SEMI MAGNUM
MAGNUM
SUPER MAGNUM
TUNGSTEN
40 mm
5.56 x 45 mm
7.62 x 51 mm

70 mm
76 mm
89 mm
70 mm
40 mm

12 gauge
12 gauge
12 gauge
12 gauge
40 mm

Range: 50-70m
Range: 70-90m
Range: 90-110m
Range: 70-130m
Range: 50-150m
Range: 50m
Range: 100m

TURAC
Dış Ticaret Ltd. Şti.
1987'nden beri...

✕ TuracDisTicaret f TuracDisTicaret in Turac Dış Ticaret @ turacdisticaret

- Giyim, ayakkabı, gıda ve barınma gibi temel ihtiyaçların karşılandığı sektörlerde kenevir bazı yapılarla sürdürülebilir çözümler üretilebilir.
- Sanayi, doğal afetler ve nüfus artışı nedeniyle küresel ormansızlaşmanın artması sonucunda ağaçlandırma ve orman restorasyonu gerekli hâle gelmiştir. Kenevir bu soruna hızlı bir çözüm sunabilir.
- Fitoremediasyon yoluyla kirlenmiş toprakların iyileştirilmesine ve verimliliğinin artırılmasına katkı sağlayabilir; ayrıca pestisit kullanılmadan yetiştirilebilir.
- Kemirgen, mantar ve yabancı otlar gibi dış etkenlerden daha az etkilenecek farklı coğrafi koşullarda yetişebilmesi sayesinde, tarımın zor olduğu bölgelerde veya münavebe bitkisi olarak çiftçilere alternatif sunabilir.
- Tekstil ve hazır giyim sektörü büyük ölçüde polyester ve pamuk liflerine bağımlıdır. Polyester, petrokimya bazlı sentetik bir yapıdır. Pamuk ise üretim sırasında tarlayı kirletmesi, dönüm başına düşük verimliliği, hassas üretim koşulları ve kimyasal bakım gereksinimleri nedeniyle ekolojik açıdan sorunlar taşımaktadır. Polyester ve pamuk, toplam lif tüketiminin yaklaşık yüzde 90'ını oluşturmaktadır. Kenevir, bu tüketim içerisinde üçüncü önemli lif olma potansiyeline sahiptir.
- Kenevir lifi üretimi, diğer liflere kıyasla daha az iş gücü ve işlem gerektirmekte; bu da üretim sürecinde sürdürülebilirlik açısından önemli bir avantaj oluşturmaktadır.

Türkiye topraklarına uygun kenevir tohumu var mı?

Son olarak, yaygın kanının aksine Türkiye, tarihsel olarak yüksek tonajlı kenevir üretimine ev sahipliği yapmış bir kenevir üretim merkezidir.

Bir nesil öncesine kadar, özellikle izin verilen illerde olmak üzere ülkemizin büyük bölümünde kenevir yetiştiriciliği yapılmaktaydı. Farklı bölgelerden toplanan tohumlar üzerinde yapılan çalışmalar sonucunda "Vezir" ve "Narlı" isimleriyle ıslah edilmiş ve sertifikalandırılmış tohumlar geliştirilmiştir. Bunlara ek olarak yeni tohum ıslah projeleri de hızla devam etmektedir.

Bu Topraklara İnanmak Adımızda Var!

Albayrak Grubu, 1952 yılında inşaat sektörü ile başladığı yolculuğunu yerli ve millî üretimi dünya ile buluşturan 80'e yakın şirketi ve medya gücüyle inşaat & gayrimenkulden liman işletmeciliğine, sanayiden lojistiğe kadar geniş bir faaliyet alanında çalışmalarını, "Önce insan" prensibi ile sürdürüyor. Grup, sayısı 10.000'i aşan çalışma arkadaşının özverisi ile 3 kıtada, Türkiye'den dünyaya sesleniyor.

albayrak

Avrupa'nın Üretim ve Ticaret Kavşağı:

BELÇİKA

Başkent
BrükselNüfus
11.867.634Yüzölçümü
30.689 km²

Ülkenin Kısa Tarihi

Bugünkü Belçika toprakları, tarih boyunca Kuzey Denizi kıyıları ile Avrupa'nın iç bölgeleri arasında uzanan ticaret yollarının önemli duraklarından biri olmuştur. Orta Çağ'da Brugge ve Gent gibi kentlerde gelişen dokumacılık ve ticaret, bölgenin ekonomik karakterini şekillendirmiştir. Daha sonraki dönemlerde Anvers'in uluslararası ticarete kazandığı ağırlık, liman faaliyetleriyle üretim ve finansman arasındaki bağları güçlendirmiştir.

Farklı hanedanların ve devletlerin yönetimi altında kalan bölge, 1815 Viyana Kongresi sonrasında kuzeydeki Hollanda ile aynı devlet çatısı altında birleştirilmiştir. Ancak siyasi, dini ve toplumsal farklılıklar bu birlik içerisinde gerilimlere yol açmıştır. 1830 yılında başlayan ayaklanmanın ardından 4 Ekim'de bağımsızlık ilan edilmiş, 1831'de anayasal monarşinin temelleri atılmıştır. Böylece Belçika, Avrupa devletler sistemi içerisinde bağımsız bir ülke olarak yerini almıştır.

19. yüzyılda kıta Avrupası'nın erken sanayileşen ülkelerinden biri olan Belçika'da kömür, demir-çelik, tekstil ve makine üretimi hızla gelişmiştir. Özellikle Valonya'daki kömür havzaları ve metal sanayisi, üretimin genişlemesinde belirleyici olmuştur. Demiryollarının yaygınlaşması, sanayi kentleriyle limanlar arasındaki bağlantıları kuvvetlendirmiş; ülkenin dış pazarlara erişimini kolaylaştırmıştır. İki dünya savaşı boyunca ağır yıkıma uğrayan Belçika, savaş sonrasında yeniden yapılanma ve ekonomik bütünleşmeye yönelmiştir. Benelüks iş birliği ve Avrupa bütünleşmesinin kurucu süreçlerine katılım, ülkenin komşularıyla ticari ilişkilerini

derinleştirmiştir. Brüksel'in Avrupa kurumları için önemli bir merkez hâline gelmesi, diplomasi, danışmanlık ve diğer uluslararası hizmet faaliyetlerinin gelişmesini desteklemiştir.

Belçika'nın yakın tarihindeki bir başka dönüşüm, üniter devlet yapısından federal sisteme geçiştir. 1970'te başlayan reformlar, 1993'te federal devlet yapısının anayasal olarak kabul edilmesiyle önemli bir aşamaya ulaşmıştır. Bu süreç, ülkenin dilsel ve bölgesel farklılıklarının yönetime yansımaları sağlamıştır. Günümüzde Belçika ekonomisini anlamak, ortak ulusal pazarın yanında bölgelerin farklı sanayi geçmişlerini ve uzmanlıklarını da değerlendirmeyi gerektirmektedir. Siyasi ve İdari Yapısı

Belçika, anayasal monarşiyle yönetilen federal bir devlettir. Parlamenter sistem içerisinde siyasi sorumluluk hükümete aitken monarşi, devletin sürekliliğini ve ülkenin ortak kimliğini temsil etmektedir. Federal parlamento, Temsilciler Meclisi ve Senatodan oluşmaktadır. Temsilciler Meclisinde 150 üye bulunmaktadır. Senato ise bölgeler ve toplulukların temsili esası alan, 60 üyeli bir yapıya sahiptir. Ülkenin yönetim sisteminde üç bölge bulunmaktadır: Flaman Bölgesi, Valon Bölgesi ve Brüksel Başkent Bölgesi. Bunun yanında Felemenkçe konuşan Flaman Topluluğu, Fransız Topluluğu ve Almanca Konuşan Topluluk yer almaktadır. Bölgeler ile topluluklar aynı idari birimleri ifade etmemektedir. Bölgesel yönetimler ekonomi ve mekânsal planlama gibi alanlarda, topluluklar ise eğitim, kültür ve dil gibi konularda önemli yetkiler üstlenmektedir. Bu çok katmanlı yapı, ticaret ve yatırım süreçleri açısından doğrudan önem taşımaktadır. Bir

işletmenin yatırım yeri, temas edeceği bölgesel kurumları ve yararlanabileceği desteklerin çerçevesini etkileyebilmektedir. Flaman Bölgesi'nde, Valonya'da ve Brüksel'de ekonomik faaliyetlerin farklı ihtiyaçlar etrafında gelişmesi, yatırım kararlarında bölgesel karşılaştırmayı gerekli kılmaktadır.

Ülkenin resmî dilleri Felemenkçe, Fransızca ve Almancadır. Brüksel Başkent Bölgesi resmî olarak Fransızca ve Felemenkçenin kullanıldığı iki dilli bir yapıya sahiptir. Dil farklılıkları, müşteri iletişiminden tanıtım materyallerine ve dağıtım ortaklıklarına kadar birçok alanda dikkate alınmalıdır. Belçika'nın uluslararası iş ortamında İngilizce yaygın biçimde kullanılabilir de tüketiciye ulaşan faaliyetlerde yerel dil beklentileri önemini korumaktadır.

Avrupa Birliği ve Avro Bölgesi üyeliği, Belçika'nın ekonomik ilişkilerinin temel çerçevesini oluşturmaktadır. Brüksel'in Avrupa kurumlarına ev sahipliği yapması da kente ayrı bir uluslararası işlev kazandırmaktadır. Kamu politikalarının yakından takip edildiği bu ortam; hukuk, danışmanlık, kurumsal temsil ve profesyonel hizmetler açısından yoğun bir faaliyet alanı yaratmaktadır.

Nüfus ve İstihdam Yapısı

Ticaret Bakanlığının ülke profilinde yer verilen IMF tablosuna göre Belçika'nın nüfusu 2025 yılında 11,88 milyon seviyesindedir. 2026 yılı için nüfusun 11,93 milyona ulaşması öngörülmektedir. Yaklaşık 30,5 bin kilometrekarelik yüzölçümü, nüfus ve ekonomik faaliyetlerin görece dar bir alanda yoğunlaşmasına neden olmaktadır. Kentler arasındaki mesafelerin kısa olması, dağıtım ve hizmet ağlarının ülke geneline yayılmasını kolaylaştırmaktadır.

Nüfusun ve ekonomik faaliyetlerin dağılımında Flaman Bölgesi önemli bir ağırlığa sahiptir. Anvers ve Gent çevresinde sanayi, ticaret ve lojistik faaliyetleri yoğunlaşırken Brüksel, kamu yönetimi ve uluslararası hizmetlerle öne çıkmaktadır.

Valonya'da Liège ve Charleroi gibi merkezler, tarihsel sanayi birikimlerini yeni üretim ve teknoloji alanlarıyla birleştirme sürecindedir. Bu farklılaşma, iş gücü ihtiyacının ve müşteri yapısının bölgelere göre değişmesine yol açmaktadır. Belçika'da nüfusun yaşlanması, iş gücü piyasasının uzun vadeli gündemlerinden biridir. Düşük doğum oranları ve artan yaşam süresi, çalışma çağındaki nüfus ile sosyal hizmetlere duyulan ihtiyaç arasındaki dengeyi etkilemektedir.

Göç ise nüfus hareketlerinin önemli bir bileşenini oluşturmaktadır. Bu görünüm, sağlık hizmetleri ve bakım ekonomisi kadar çalışanların yeni beceriler kazanmasına yönelik faaliyetlerin de önemini artırmaktadır.

İstihdamda hizmetler sektörü belirleyici olmakla birlikte sanayinin uzmanlaşmış iş gücüne duyduğu ihtiyaç devam etmektedir. Kimya, ilaç, lojistik, mühendislik ve dijital hizmetler, nitelikli insan kaynağının önem taşıdığı alanlardır. Ülke profilindeki IMF tablosunda işsizlik oranı 2025 yılı için yüzde 6,2 olarak yer almakta, 2026 yılında da aynı düzeyde kalacağı tahmin edilmektedir. Ulusal ortalamalar değerlendirilirken bölgesel ve mesleki farklılıkların göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Çok dilli ve uluslararası tecrübeye sahip çalışanlar, Belçika'nın yatırım ortamını destekleyen unsurlardandır. Buna karşılık yüksek iş gücü maliyetleri, işletmeleri verimlilik, otomasyon ve uzmanlık gerektiren faaliyetlere yönlendirmektedir. Türk firmaları açısından personel planlamasının yalnızca çalışan sayısına göre yapılmaması; dil yetkinlikleri, teknik beceriler ve müşteriyle kurulacak ilişkinin niteliği üzerinden ele alınması önem taşımaktadır.

Doğal Kaynaklar

Belçika'nın sanayileşme tarihinde kömür kaynakları önemli bir rol oynamıştır. Özellikle ülkenin güneyindeki kömür havzaları, demir-çelik ve diğer ağır sanayi faaliyetlerinin

gelişmesine zemin hazırlamıştır. Ancak üretim maliyetleri, uluslararası rekabet ve ekonomik yapının dönüşmesiyle kömür madenciliği zaman içerisinde önemini kaybetmiştir. Bugünkü Belçika ekonomisinin rekabet gücü, tarihsel maden varlığından çok işleme kapasitesi, teknoloji ve lojistik bağlantılar üzerinde yükselmektedir.

Kireçtaşı, dolomit ve silis kumu gibi endüstriyel hammaddeler, yapı malzemeleri ve farklı sanayi kolları açısından önem taşımaktadır. Bu kaynaklar çimento, cam ve çeşitli endüstriyel ürünlerin üretiminde kullanılmaktadır. Buna karşılık ülkenin geniş ölçekli sanayi faaliyetleri, çok sayıda hammadde ve ara malının uluslararası pazarlardan tedarik edilmesini gerekli kılmaktadır. Limanlar ile sanayi tesisleri arasındaki güçlü bağlantı, bu tedarik yapısını desteklemektedir.

Tarım bakımından verimli topraklar ve ılıman iklim önemli avantajlardır. Pazar bilgileri raporunda tarım arazilerinin ülke yüzölçümünün yaklaşık yüzde 44'ünü oluşturduğu belirtilmektedir. Hayvancılık, süt ürünleri, patates, şeker pancarı ve hububat tarımsal üretimin başlıca alanlarıdır. Üretimin işleme, ambalajlama ve dağıtım faaliyetleriyle bütünleşmesi, tarımsal kaynakların ekonomik değerini artırmaktadır.

Ardenler'de yoğunlaşan orman varlığı, ormancılığın yanı sıra doğa turizmi ve çevrenin korunması açısından önemlidir. Tarım, yerleşim, sanayi ve doğal alanların sınırlı bir coğrafyayı paylaşması, arazi ve su kullanımında verimliliği öne çıkarmaktadır. Kaynak yönetimi bu nedenle yalnızca çevresel bir başlık olarak değil, üretimin sürdürülebilirliğini etkileyen ekonomik bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Belçika enerji ihtiyacının önemli bölümünü dış kaynaklardan karşılamaktadır.

Temel Ekonomik Göstergeler

Belçika, yüksek gelir düzeyine sahip, dış ticarete açık ve Avrupa üretim ağlarıyla güçlü biçimde bütünleşmiş bir ekonomidir. Ticaret Bakanlığının ülke profilindeki IMF verilerine göre 2025 yılında gayrisafi yurt içi hasıla cari fiyatlarla yaklaşık 724,9 milyar dolar, kişi başına gelir ise 61.002 dolar seviyesindedir. Aynı yıl reel ekonomik büyüme yüzde 1, ortalama tüketici fiyat enflasyonu yüzde 3 olarak yer almaktadır.

2026 tahminlerinde ekonomik büyüklüğün yaklaşık 776,7 milyar dolara, kişi başına gelirin 65.112 dolara ulaşması öngörülmektedir. Reel büyüme beklentisi yüzde 0,7, ortalama enflasyon beklentisi yüzde 2,8'dir. Bu görünüm, ekonomide büyümenin devam etmesinin beklendiğini ancak hızının sınırlı kalacağını göstermektedir. Cari fiyatlarla dolar cinsinden hesaplanan ekonomik büyüklükteki artışın reel üretim artışıyla aynı olmadığı da dikkate alınmalıdır. Valonya'da geleneksel ağır sanayi mirası; havacılık, ileri malzemeler ve teknoloji odaklı faaliyetlerle dönüşmektedir. Brüksel ise finans, yazılım, telekomünikasyon ve uluslararası şirket hizmetleri üzerinden değer yaratmaktadır. Bu çeşitlilik, farklı sektörlerdeki yatırımcıların aynı ülke içerisinde farklı iş ortamlarına erişebilmesini sağlamaktadır. Ticaret Bakanlığının aktardığı Trade Map verilerine göre Belçika'nın 2025 yılı mal ihracatı yaklaşık 567,7 milyar dolar, ithalatı 536,8 milyar dolardır. Böylece mal ticareti hacmi yaklaşık 1,10 trilyon dolara, dış ticaret fazlası 30,9 milyar dolara ulaşmaktadır. İhracatın bir önceki yıla göre yüzde 3,3,

ithalatın ise yüzde 3,4 artması, dış ticaretin ekonomideki güçlü ağırlığının sürdüğünü göstermektedir. Almanya, Hollanda ve Fransa başlıca ihracat pazarlarıdır. İthalatta ise Hollanda, Almanya ve Fransa'nın ardından ABD ve Çin öne çıkmaktadır. Eczacılık ürünleri, motorlu taşıtlar, mineral yakıtlar, makineler ve plastikler dış ticaretin önemli kalemleridir. Bu bileşim, Belçika'nın uluslararası ticaretinin hem yüksek katma değerli ürünleri hem de sanayi üretiminde kullanılan girdileri kapsadığını ortaya koymaktadır.

Antwerp ve Zeebrugge limanlarının 2022'de birleşmesiyle oluşan Antwerp-Bruges Limanı, ülkenin ticari bağlantılarında merkezî bir rol üstlenmektedir. Konteyner, otomotiv, kimya ve dökme yük taşımacılığı; demiryolu, otoyol ve iç su yolu bağlantılarıyla desteklenmektedir. Brüksel ve Liège çevresindeki hava kargo faaliyetleri de zamana duyarlı ürünlerin taşınmasını kolaylaştırmaktadır. Bu altyapı, Belçika'ya yapılan ihracatın komşu pazarlara uzanan dağıtım ağlarıyla birlikte değerlendirilmesine imkân vermektedir.

Türkiye - Belçika Ekonomik İlişkileri

Türkiye ile Belçika arasındaki ekonomik ilişkiler, iki ülkenin Avrupa üretim ve ticaret ağlarındaki konumları üzerinden gelişmektedir. Türkiye'nin çeşitlenmiş sanayi üretimi ve tedarik kabiliyeti, Belçika'nın kimya, ileri sanayi ve lojistik alanlarındaki uzmanlığıyla önemli ölçüde kesişmektedir. İlişkilerin hem nihai ürünleri hem de ara mallarını kapsamı, karşılıklı ticaretin üretim süreçleriyle bağlantılı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki Gümrük Birliği, sanayi ürünleri ticaretinin temel çerçevelerinden biridir. Belçika'nın Avrupa içindeki dağıtım bağlantıları da Türk üreticiler için pazarın önemini artırmaktadır. Bir Belçikalı ithalatçı

HER GÖNDERİYE UYGUN HIZ SEÇENEKLERİ

Zamana hassasiyetli gönderileriniz için en uygun öncelik seçeneğini belirleyin.

TK SMART

by Turkish Cargo

Akıllı ve pratik çözüm

TK PREMIUM

by Turkish Cargo

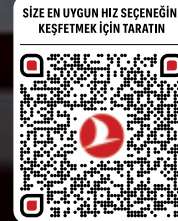
Doğru stratejiyle
bir adım öne geçin

TK URGENT

by Turkish Cargo

Acil gönderileriniz için
en hızlı çözüm!

TURKISH CARGO

*Ticari Rota olarak
siz değerli okuyucularımıza
hazırladığımız dosyanın içeriği
MÜSİAD Belçika Şubesi
tarafından hazırlanmıştır.

veya dağıtıcıyla kurulan ilişki, ürünün yalnızca ülke içinde satılmasıyla sınırlı kalmayabilir; komşu ülkelerdeki müşteri ve tedarik ağlarına erişimi de destekleyebilir.

Ülke profilindeki Türkiye verilerine dayalı tablolara göre 2025 yılında Türkiye'nin Belçika'ya ihracatı yaklaşık 5,03 milyar dolar, Belçika'dan ithalatı ise 4,24 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İkili ticaret hacmi yaklaşık 9,26 milyar dolara ulaşmış, Türkiye bu ticarete 790,4 milyon dolar fazla vermiştir. İhracatın yüzde 15,2, ithalatın yüzde 9,4 artması, iki yönlü ticarete genişlemeye işaret etmektedir.

Türkiye'nin Belçika'ya ihracatında yük taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, otomobiller, yassı çelik ürünleri ve otomotiv aksamı öne çıkmaktadır. 2025 yılında yük taşıtları ihracatı yaklaşık 661,8 milyon dolar, otomobil ihracatı 537 milyon dolar, otomotiv aksam ve parçaları ihracatı ise 232,3 milyon dolar seviyesindedir. Bu üç kalemin toplamı, Belçika'ya ihracatın yaklaşık yüzde 28,5'ini oluşturmaktadır. Taşıtlar ve yan sanayi, ikili ticaretin güçlü dayanaklarından biridir. Plastikler, tekstil ürünleri, metal ürünleri ve çeşitli sanayi girdileri de ihracatın diğer önemli alanlarıdır. Belçika'dan yapılan ithalatta ise demir-çelik hurdası, otomobiller, traktörler, plastik hammaddeleri, petrol ürünleri ve ilaçla bağlantılı ürünler dikkat çekmektedir. Bu yapı, Belçika'nın Türk sanayisi için hem bir müşteri hem de hammadde ve ekipman tedarikçisi olduğunu göstermektedir.

Yatırım Ortamı, Teşvikler ve Fırsatlar

Belçika'nın yatırım cazibesi, Avrupa'nın büyük pazarlarına yakınlık ile gelişmiş lojistik ve sanayi altyapısının aynı coğrafyada bulunmasına dayanmaktadır. Çok dilli iş gücü, araştırma kapasitesi ve uluslararası şirketlerle çalışma tecrübesi bu yapıyı desteklemektedir.

Türk firmaları açısından satış ofisi, bölgesel depo, dağıtım merkezi, teknik hizmet birimi veya üretim ortaklığı gibi farklı seçenekler değerlendirilebilir.

Yatırımın konumlandırılmasında bölgesel farklılıklar belirleyicidir. Flaman Bölgesi'nin liman ve sanayi bağlantıları, Valonya'nın dönüşen üretim altyapısı ve Brüksel'in hizmet ekonomisi farklı ihtiyaçlara cevap vermektedir. Bu nedenle bir yatırımın yalnızca ülke düzeyinde incelenmesi yeterli olmayabilir. Hedef müşterilere yakınlık, çalışan ihtiyacı, enerji ve taşımacılık maliyetleri ile bölgesel desteklerin birlikte karşılaştırılması gerekmektedir.

Yatırım teşviklerinin önemli bölümü bölgesel yönetimler tarafından yürütülmektedir. Araştırma ve geliştirme, yenilikçilik, enerji tasarrufu, çevrenin korunması ve istihdam, destek politikalarında öne çıkan alanlardır. Flaman Bölgesi'nde Flanders Investment & Trade, Valonya'da AWEX ve Brüksel'de hub.brussels, yatırım ortamına ilişkin temas kurulabilecek kuruluşlar arasındadır. Desteklerin kapsamı ve uygunluk koşulları, yatırımın bölgesine ve niteliğine göre değerlendirilmelidir.

Şirketleşmede BV/SRL olarak bilinen limited şirket yapısı, NV/SA olarak adlandırılan anonim şirket ve şube seçenekleri bulunmaktadır. Uygun yapının belirlenmesi; ortaklık ilişkileri, sorumluluklar, finansman ve faaliyetin ölçeğiyle bağlantılıdır. Kuruluş işlemlerinin yanında vergi kaydı, bankacılık, personel ve faaliyete ilişkin izin süreçlerinin de planlanması

gerekmektedir. Yatırımcı açısından şirketin kurulmasıyla ticari operasyonun hazır hâle gelmesi aynı aşama değildir.

Belçika'da yabancı yatırımlara açık bir ortam bulunmakla birlikte belirli stratejik faaliyetlerde yatırım taraması uygulanmaktadır. Temmuz 2023'te yürürlüğe giren mekanizma, kapsamına giren AB dışı yatırımları ulusal güvenlik ve kamu düzeni yönünden değerlendirmektedir. Özellikle kritik altyapı ve hassas teknolojilerle bağlantılı işlemlerde, ortaklık veya satın alma kararının bildirim yükümlülükleriyle birlikte ele alınması önem taşımaktadır.

Ticari fırsatlar bakımından otomotiv yan sanayi, makine ve ekipman, metal işleme, teknik tekstiller, gıda işleme ve ambalajlama alanları araştırılabilir. Bu başlıklar, Belçika'nın sanayi yapısıyla Türkiye'nin üretim yeteneklerinin kesişmesinden doğan potansiyel alanlardır. Belirli bir ürünün pazardaki karşılığı; alıcı ihtiyaçları, rekabet, teknik şartlar ve tedarikçi kabul süreçleri incelenerek ortaya konulmalıdır. Enerji verimliliği ve çevresel performansı geliştiren çözümler de mevcut sanayi tesisleriyle iş birliği bakımından değerlendirilebilir.

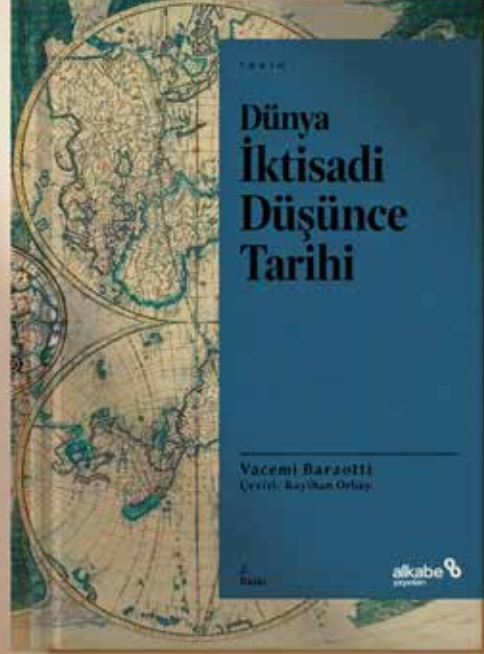
Dijital ticaret, tüketici pazarına erişimde giderek daha önemli bir kanal hâline gelmektedir. Belçikalı tüketicilerin sınır ötesi alışverişe açık olması, yabancı markalar için imkân yaratmaktadır. Ancak başarı; yerel dilde içerik, güvenilir ödeme yöntemleri, hızlı teslimat, kolay iade ve müşteri hizmetlerinin birlikte sunulmasına bağlıdır.

DÜNYA İKTİSADİ DÜŞÜNCE TARİHİ

Yazar: Vincent Barnett

İktisadi fikirler, doğdukları toplumların tarihinden ve kültüründen nasıl etkilenir? Dünya İktisadi Düşünce Tarihi, bu sorunun izini farklı ülkelerin düşünce geleneklerinde sürüyor.

İktisadın fikrî temellerini geniş bir tarihsel çerçevede ele alan eser, dünyanın çeşitli bölgelerinde gelişen yaklaşımları karşılaştırmalı olarak inceliyor. Alanında uzman isimlerin katkılarıyla hazırlanan kitap, her coğrafyanın kendine özgü birikimini ortaya koyarken bu birikimin küresel düşünce akımlarıyla ilişkisini de değerlendiriyor. Böylece okura, iktisadi düşüncenin farklı kaynaklarını ve zaman içindeki dönüşümünü birlikte değerlendirme imkânı sunuyor

CERÇEVE Podcast

Siz Hâlâ Dinlemediniz mi?

126. Sayı

Dr. Önder KUL

Bilgiden Değere: Bilginin Ticarileşme Yolculuğu ve Yeni Ekonomi Vizyonu 21. Yüzyılda Rekabetin Yeni Parametreleri

126. Sayı

Hasan ÖNAL

Dijital Dönüşümden Küresel Rekabete: E-İhracatın Dönüştürücü Gücü

126. Sayı

Dr. İhsan ŞAHİN

Sağlık Sanayi Başkanlığı'na Doğru

126. Sayı

Prof. Dr. Abdulkadir DEVELİ ve Dr. Memduh ÜNAL

Finans Merkezi Vizyonunun Sosyal Boyutu: Refah, İstihdam ve Sosyal Adalet

Ücretsiz İndir Dinle

MUSIAD

**MUSIAD
EXP**
ULUSLARARASI
MUSIAD TİCARET FUARI

**MUSIAD
VİZYONER**

ibf
INTERNATIONAL
BUSINESS
FORUM

**GENÇ
MUSIAD**

**MUSIAD
KARZ-I
HAŞEN**

UTESAV

**MUSIAD
TV**

CERCEVE

**MUSIAD
SANEKS**
SATINALMA MÜDÜRLERİ ENDEKSİ

**MUSIAD
akademi**

MÖDEM
MUSIAD ÖLÇME DEĞERLENDİRME MERKEZİ

Müstakil
fuar/organizasyon

**AFRO
EURASIAN
STUDIES**

#Türkiyeiçin37Yıl

TÜRKİYE YÜZYILI'NDA ÜRETİCİ GÜÇ OLMAYA DEVAM EDİYORUZ

